

СРПСКО КОЛО

● ЛИСТ САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА ● ПИСАН ИЈЕКАВСКИМ ИЗГОВОРМ ● ГОДИНА X ● БРОЈ 97 ● ФЕБРУАР - МАРТ 2024. ● БЕСПЛАТАН ПРИМЈЕРАК

32 ГОДИНЕ ОД ДОНОШЕЊА УСТАВА

РЕПУБЛИКА СРПСКА
наша највећа побједа
у модерној историји

МИЛАН СТАМАТОВИЋ

Све више грађана
из ЕУ купује куће
на Златибору

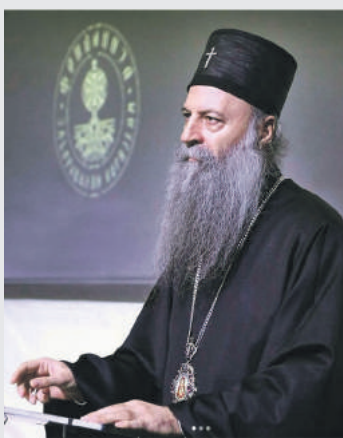
ПЕТИ САЈАМ ЗАВИЧАЈА - У НОВОМ САДУ ОДРЖАН ТРАДИЦИОНАЛНИ СКУП СРБА ИЗ РЕГИОНА

ВУЧЕВИЋ: Завичај је свуда гдје причамо нашим језиком и пишемо српским писмом!

ПАТРИЈАРХ ПОРФИРИЈЕ

Гаравице
су мјесто
отрежњења
пред којима
схватимо да је
молитва хљеб
наш насушни!

ПРЕДСТАВЉЕНА ПОШТАНСКА МАРКА СА ЛИКОМ ПРВОГ РЕФОРМАТОРА ЋИРИЛИЦЕ

Сава Мркаљ
је подијелио
судбину културе
крајишких Срба
која је потпуно
занемарена и
заборављена

ЛИСТ САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА • ЛИСТА ИЛАСЛОВИ ИСТОРИЈЕ • ГОДИНА 1 • БРОЈ 17 • ФЕБРУАР – МАРТ 2024 • Београд, Србија

ВОЂОРА ОД ДОКОНА УСТАВА РЕПУБЛИКА СРПСКА наша највећа победа у модерној историји

НИКА СТАМАТИЋ Све више грађана из ЕУ купује куће на Златибору

ПЕТИ САЈАМ ЗАВИЧАЈА - У НОВОМ САДУ ОДРЖАН ТРАДИЦИОНАЛНИ СКОП СРБА ИЗ РЕГИОНА

ВУЧЕВИЋ: Завичај је свуда гдје причамо нашим језиком и пишемо српским писмом!

ПРЕСТАВЉАЊА ПОШТАСКА ВАРКА С АЛИКОМ ПРОФ. РСБОРОТОРА ЗАРИЊЕ

Гаравице су мјесто отпријем пред којима схватамо да је молитва хљебо наш насупроти

Сава Мркаљ је подијелио судбину културе крајишких Срба која је потпуно занемарена и заборављена

ЛИСТ САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА

ЗА ИЗДАВАЧА:
Миодраг Линта

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:
Трифко Ђоровић

ЛЕКТОР:
Драгана Бокун

ВЕБ АДМИНИСТРАТОР:
Миљисав Шапић

РЕДАКЦИЈА:
Драгана Бокун
Драгана Шиповац
Весна Пешић
Татјана Рађеновић
Жељко Ђекић
Миле Шапић
Милан Гомирац

ФЕЉТОН:
др Милан Мицић

ЕНИГМАТИКА:
Милорад Мишо Живанић

САРАДНИЦИ:
Драган Башовић
Боро Ркман (Хрватска)

ПРАВНИ САВЈЕТИ:
Ратко Бубало
Шпиро Лазиница
Наташа Дробац

АДРЕСА:
Отона Жупанчића 14,
Нови Београд

ДОПИСНИШТВО:
Булевар ослобођења 26, Нови Сад

МЕЈЛ: srpskokolo@ssr.org.rs
ТЕЛЕФОН: 011/2270701
САЈТ: www.ssr.org.rs

ТИРАЖ: 6.000 примјерака

ПРИПРЕМА ЗА ШТАМПУ:
СТУДИО ХУМ, Барајево

ШТАМПА:
АПМ ПРИНТ, Београд

СРПСКО КОЛО је лист уписан у регистар медија под бројем NV000809 Месечно. - ISSN 2466-3476 COBISS.SR-ID 219818764

ИЗРАДУ ОВОГ БРОЈА ПОМОГЛИ СУ:

- Управа за сарадњу са дијаспором и Србима у региону
- Фонд за избегла, расељена лица и за сарадњу са Србима у региону
- Општина Чајетина

10. ПРИЈЕМ ПОВОДОМ ДАНА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ И ГОДИШЊИЦЕ ПРОГЛАШЕЊА ЊЕНОГ ПРВОГ УСТАВА

РЕПУБЛИКА СРПСКА једна је од наших највећих побједа у модерној историји

У Дому Војске Србије у Београду 28. фебруара одржан је свечани десети јубиларни пријем поводом Дана Републике Српске и годишњице проглашења њеног првог Устава који је приредило Представништво Републике Српске у Србији. Пријему су присуствовали званичници Републике Српске и Србије, представници дипломатског кора, истакнуте личности из свијета културе, науке, умјетности, привреде и спорта Србије и Српске.

На пријему је истакнуто да је први Устав Републике Српске, донесен 28. фебруара 1992. био визионарски и храбар потез тадашњих српских посланика и потврда државности. Резултат тога је данашња Република Српска, једна од највећих српских побједа у модерној историји уписана златним словима. Предсједник Републике Српске Милорад Додик је истакао да је Република Српска настала као историјска тежња Срба који нису жељели да буду одвојени и да је ријеч о историјском задатку.

– Пучени смо тиме да само гдје имамо државу, имамо и слободу. Гдје је Срби данас немају, они живе веома тешко, грађани су другог реда. Република Српска изазива многе, не да им мира. Многи су љути јер постојимо, а ми поносни, живимо наш живот слободе који се зове Република, живимо живот који се додјељује сваком озбиљном народу – рекао је Додик.

Он је истакао и да је поносан на однос Србије према Републици Српској. Навео је да Република Српска води своју политику и да није под утицајем странаца, већ је све избор народа и политичке воље.

– Наша политика може бити само наша и ничија друга. Зато сам поносан на Републику Српску и њену независност, ми не бирамо владу, као и Србија, под

утицајем странаца. То је избор народа и политичке воље. То је веома важно, а њима се то не свиђа. Опстаћемо и остаћемо и бићемо једног дана са Србијом. Бићемо дио државне заједнице, територије. Данас смо већ дио исте културе, исте вјере – истакао је Додик.

Додао је да неолиберална идеологија неће успјети у намјери да уништи колективну свијест и да српски народ није упао у ту заблуду и да остаје привржен српском националном идентитету.

Патријарх српски Порфирије честитао је Дан Републике Српске и јубилеј доношења Устава Републике Српске, наводећи да је он демократски израз воље српског народа који живи у Републици Српској.

Порфирије је указао на недавно излагање Додика у Подгорици који је тада рекао да је Српска православна црква кључна за очување идентитета српског народа, наводећи да су те ријечи истините јер црква и народ нису међусобно супротстављени.

– Ове ријечи су дубоко истините јер црква и народ нису двије стварности које су међусобно супротстављене, црква и народ су једно исто, једна вјера и један идентитет. У оквиру тог тијела има колико хоћемо

простора за сва богатства разлика. Све те разлике наших особености биће нам на користи ако имамо свијест да смо у цркви једно тијело, вјера, народ и један идентитет – поручио је Порфирије.

Патријарх је рекао да је свечаност посвећена Дану РС прилика да се сви подсјете када је и гдје дефинисана државност српског народа.

Никола Селаковић, министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, као изасланик предсједника Србије навео је да су државност и државотворност уз љубав према слободи једна од одлика српског народа.

Подсјетио је да су Србија и Република Српска заједно прославили Дан државности Србије, када је подигнут Први српски устанак и када је донијет први српски Устав, наводећи да је важно да се настави традиција заједничког обиљежавања значајних датума.

– Важно је да се у свакој прилици подсјетимо зашто нешто слаavimo и обиљежавамо и важно је да у томе истрајавамо и кажемо да је Устав Републике Српске донијет онда када су Срби противустановно прегласани и када им је згажена конститутивност по уставу БиХ. Да они никоме нису ускратили неко

право, већ да су бранили своје право, да је своју државност Република Српска кроз Дејтонски мировни процес унијела у Босну и Херцеговину и да је она са тадашњом Савезном Републиком Југославијом потписница Дејтонског споразума – поручио је Селаковић.

Додао је да постоји нешто што је јаче од сваке правне норме, а то је осјећај припадности једном народу – српском народу.

Шеф Представништва Српске у Београду Млађен Цицовић подсјетио је да је ово 10. јубиларни пријем на којем Србија и Република Српска заједнички обиљежавају Устав и Дан Републике Српске.

– Политичка подршка данашњем Сарајеву долази са истих адреса као и прије три деценије, како тада, тако и данас. Политичко Сарајево афирмише уставно и правно насиље у БиХ, и тражи да у БиХ и даље управљају странци и да је воде они који нису изабрани на изборима – рекао је Цицовић.

У умјетничком дијелу програма учествовали су квинтет Вука Станића и вокални умјетници Миња Шукало, сопран и Сениша Пајић, баритон. Пријем је директно преношен на Радио-телевизији Републике Српске.

ИСПОРУЧЕНА ПОМОЋ ЗА 303 ПОВРАТНИЧКЕ ПОРОДИЦЕ У ХРВАТскоЈ

Комесаријат за избјеглице и миграције Републике Србије, 7. фебруара 2024. године испоручио је 303 пакета бијеле технике повратницима у Хрватској.

Донација од 255 пакета бијеле технике испоручена је у Книну, док је 48 пакета испоручено у Слатини, Пакрацу, Кореници, Доњем Лапцу и Грачацу.

Вриједност донације коју је обезбиједио Комесаријат за избјеглице и миграције Републике Србије је око 10 милиона динара и за ту вриједност обезбјеђено је 85 комбинованих шпорета, 146 веш машине и 72 комбинована фриџидера.

ПРЕДСЈЕДНИК СРБИЈЕ УРУЧИО ОДЛИКОВАЊА ПОВОДОМ ДАНА ДРЖАВНОСТИ

ФОТО: МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ

ВУЧИЋ: СНАГА ДРЖАВЕ ЈЕ У ЉУДИМА!

Председник Републике и врховни командант Војске Србије Александар Вучић уручио је поводом Дана државности, одликовања заслужним појединцима и институцијама, на свечаности у згради Генералног секретаријата председника Републике.

— Четрдесет дана послје Божића, ми слаavimo Сретење, најважнији датум у вјерском, политичком, културном и историјском календару Србије. За нас је Сретење црвено слово. Много тога смо започели, направили, завршили на Сретење. Најгласнија и најјаснија порука још из Марићевића јаруге била је да се глоба давати не може, нити трпити зулум и неправда — истакао је председник Вучић.

Он је истакао да је за Србију увијек добро да бира пут слободе, јер Срби не воле да робују било коме. Нагласио је да су они који су подигли српске устанке правили државу у сијенци три велике царевине: Турске, Аустроугарске и Русије.

— Народ који је радије ратовао него плаћао порез и био отпоран на сваку врсту организовања осим оног у својој кући. И све то тешко да би неко други могао и да издржи и да ријеша осим тог лукавог, неписменог, свињарског трговца Милоша Обреновића — рекао је председник Вучић истичући да је Милош Обреновић на сваки могући начин градио Србију и њену аутономију најприје, а затим и самосталну државу.

Председник Србије је нагласио да није важно што је Сретењски устав трајао тек неколико недеља и био укинут због притиска великих сила, јер је он поставио темеље, а да је све послје тога само надградња на коју и дан-данас ми само додајемо.

— Зато, поштовани лауреати, када добијете ово признање, важно је да знате и ви и сви други, да се оно додјељује људима који настављају тај важан посао, посао великих.

И додјељује се за сваки корак, попут оног Карађорђевог који је направио за Србију — рекао је председник Вучић.

Он је замолио лауреате да наставе да ходају истим корацима имајући на уму да су најважнији принципи постављени вијековима раније, да су их знали и Карађорђе и Милош Обреновић.

— Морамо да пазимо на односе са људима, да чувамо старо, уз прихватање новог, да развијамо земљу, да економски напредујемо, да чувамо мир, али да не дамо ни своју војску, ни своје небо, ни своју земљу. И да никада никоме не дозволимо да нам узме нашу црвено-плаво-бијелу тробојку, јер она је симбол свих наших побједа, она је симбол наше слободе — истакао је председник Србије.

Награђенима су се обратили и одржали бесједу председник Покрајинске владе Игор Мировић и академик Бела Балинт.

Сретењски орден првог степена, поводом Дана државности Србије, добили су председник Скупштине РС Ненад Стевандић, игуманија Пећке патријаршије мати Харитина, а у области медицинских наука академици Бела Балинт, Зоран Л. Ковачевић, Нинослав Радовановић, Рајко Кузмановић из Републике Српске, као и академик Влада Урошевић.

Поред појединаца, Сретењски орден првог степена добили су и Летопис Матице српске, ОШ *Стеиа Стејановић* у Текеришу, Специјална болница за рехабилитацију Бања Ковиљача, ОШ *Драјојло Дудић*, Музеј града Београда, *Полићика*, Клиника за гинекологију и акушерство у Вишеградској, Радио Београд, Кошаркашки савез Србије и *Вечерње новости*.

Сретењски орден другог степена добио је Факултет спорта и физичког васпитања из Београда, Институт за нуклеарне науке *Винча*, Институт за ментално здравље, Галерија

Дома војске Србије, епископ нишки Арсеније, Народно позориште Републике Српске, Клиничко-болнички центар Косовска Митровица, митрополит Дидимотиња, Орестијаде и Суфлија Грчке православне цркве господин Дамаскин.

Сретењски орден трећег степена добили су Александар Ђого, Радомир Уљаревић, Филмске новости, Народна библиотека *Јефимија* из Трстеника, хор *Колибри* РТС-а, гинеколог Славко Крстић, Школа за музичке таленте у Ђуприји, Богословија *Светија шри Јерарха* у манастиру Крка, манастир Тумане.

Орден српске заставе првог степена добили су Берге Бренде, Чен Бо, председница Кинеског института за међународне односе, Раул Бартоломе Молина, амбасадор Шпаније, као и Владимир Толстој.

Председник је **Орденом српске заставе другог степена** одликовао Марка Ковача, Мохамеда Набхана, Федора Росоху и Валерија Бриљова.

Орденом српске заставе трећег степена одликовани су Хари Алекс Рус, амбасадор Мађарске при Савјету Европе, постхумно Сиљан Мицевски, као и др Мојмир Врлик.

На церемонији су додјелене и златне медаље за заслуге, које су добили мајка дванаесторо дјеце Јасмина Филић, Томислав Момировић, Дејан Стошић, Роман Стракош, Такаши Шимизу, Зоран Богдановић, Центар *Casa del Sole*, Блаженка Тривунчић, професор српског језика и књижевности на *Сорбони*, др Весна Цидилко, слависта и пензионисани професор *Хумболт* универзитета у Берлину.

Такође, златне медаље за заслуге су добили и Маурицио Маник, Клаудио Тонели, Зоран Јовановић, др инж. Милоје Ж. Милићевић, Радомир Путниковић, др Марко Лопушина, професор Светлана Матић, постхумно Ђузепе Закарија, новинар и хуманиста, Теслин научни центар у Ворденклифу.

Вучевић: Српска правна мисао — родоначелник људских права и слобода

Изусланик председника Републике и врховног команданта Војске Србије Александра Вучића, потпредседник Владе и министар одбране Милош Вучевић предводио је Централну државну церемонију поводом Дана државности Републике Србије, код Споменика војду Карађорђу у Орашцу. Обилежаванье Дана државности почело је поменом Карађорђу и устаницима који је служио епископ шумадијски Јован са свештенством. Том приликом, вијенце на споменик вођи Првог српског устанка положили су министар Вучевић и председник Републике Српске Додик.

Како је истакао министар Вучевић, љепота и величина наше прошлости освједочена је још једном на овај исти свети дан Сретења Господњег.

— Онда када смо 1835. године опет стварајући народну државу, државу по мјери свих грађана, први у Европи уставом укинули ропство и феудализам, написали Устав који је до данашњег дана остао симбол демократичности, којим бјеху прокламована права и слободе свих грађана, независност судства, слобода кретања и настањивања, неповредивост стана и равноправност свих без обзира на вјеру и нацио-

налност, онда када је народни дух жеље за слободом и равноправношћу засијао неугасивим сјајем у нашој Србији тако да свакоме, у земљи и иностранству, увијек у лице можемо да кажемо да је наша правна мисао била родоначелник људских права и слобода, уставне подјеле на законодавну, извршну и судску власт — рекао је министар Вучевић.

Председник Републике Српске Додик, честитајући празник, истакао је значај саборности за српски народ и указао да је важно да велике и значајне празнике заједно прослављамо.

ФОТО: МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ

МИНИСТАР ОДБРАНЕ МИЛОШ ВУЧЕВИЋ ОТВОРИО ПЕТИ САЈАМ ЗАВИЧАЈА У НОВОМ САДУ

» Милош Вучевић

» Никола Селаковић

» Арно Гујон

» Александар Ђедовац

Завичај је свуда гдје причамо нашим језиком и пишемо српским писмом!

Потпредседник Владе и министар одбране Милош Вучевић отворио је 11. фебруара 2024. године пети Сајам завичаја у Хали *Мастер* на Новосадском сајму.

Ове године на сајму је учествовало више од 150 излагача из Србије и још седам земаља региона, као и више стотина учесника у културно-умјетничком дијелу програма.

Циљ Сајма завичаја јесте да окупи, повеже и ојача заједнички рад институција, организација, завичајних и сродних удружења из Србије и региона, али и да промовише привредни, културни и туристички потенцијал Срба из матице и региона, који чувају традицију од заборавља.

ВУЧЕВИЋ: БОРИМО СЕ ЗА БУДУЋНОСТ НАШЕ ДЈЕЦЕ!

Министар Вучевић је нагласио да се Србија, под руководством Александра Вучића не стиди свог народа, ма гдје год да живи, да се не стиди ни наше историје, али да се бори за нашу садашњост и прије свега за будућност наше дјеце.

– Убјеђивали су нас да треба да се стидимо, јер ако нешто кажемо о томе ко смо и шта смо, одмах ће нам се нешто ставити на терет или ће нам се замјерити. Данас свиће нека нова зора, буди се неко ново вријеме, долазе неке нове генерације, рађају се нека нова воља и нада да ће српски народ, без обзира гдје живи, без обзира какве су административне баријере, границе, линије, чувати и његовати своју традицију и културу, причати истим језиком, вјеровати у Бога и бити поносан на оно што јесте. И тиме неће угрозити и угрожавати било кога, али неће дати ни да нас било ко потири, брише или заборавља. А тај заборав је гори од физичке смрти и тај заборав је најчешће долазио од нас самих, од нашег народа и од наше државе. Али вјерујем да је то вријеме далеко иза нас и да данас дувају неки бољи вјетрови. Да је данас чисти-

» Богат културно-умјетнички програм

је небо над Србијом и свакако безбједније – поручио је министар одбране.

Он је додао да ће се потрудити да се на наредном Сајму завичаја још даље и гласније чује српски језик и да тога не треба да се стидимо.

СЕЛАКОВИЋ: САЈАМ ЗАВИЧАЈА ЗАСЛУЖУЈЕ ПОДРШКУ ДРЖАВЕ!

Министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Никола Селаковић истакао је да је у ратним вихорима у Новој Сад, Војводину и Србију дошао наш народ с простора бивше Југославије и да су им тамо одузимали имовину, животе најмилијих, протјеривали их и узимали све што су они и њихови преци читавог живота стицали.

– Међутим, једну ствар народ није дао да му се узме – српски национални идентитет, који се данас његује, али његују се и локалне, завичајне различитости, оне које чине српску културу.

Селаковић је рекао да различитости чине богатство српске културе наводећи да је 2024. посвећена јубилејима – 200. годишњици рођења Стјепана Митрова Љубише и Бранка Радичевића.

– Убједили сте ме да потпредседнику Владе и министру одбране Милошу Ву-

чевићу предложим да оваква манифестација добије и озбиљну подршку Републичке владе, јер завређује да се његује на државном нивоу.

ГУЈОН: СРБИЈА НЕ ЗАБОРАВЉА БРАЋУ ПРЕКО ДРИНЕ!

Директор Управе за сарадњу с дијаспором и Србима у региону Арно Гујон је истакао да је велика част бити на Сајму гдје у Србији из цијелог региона представљају своје обичаје традицију и гастрономију.

– Знам да међу вама има доста људи који су нашли свој дом у Новом Саду, у Футогу, у Београду, нашли сте свој дом овдје зато што нисте могли да останете ондје гдје сте се родили, зато што неки људи вас нису хтјели за комшије – истакао је Гујон.

Према његовим ријечима, Србија је богатија са крајишком културом, обичајима и традицијама.

– Неки су мислили да тако што су вас протјерали, да су тиме угасили крајишку пјесму, угасили крајишку традицију, угасили крајишко срце, не слутећи да ће то срце постати још веће на мјесту где је вољено, овдје у Србији – нагласио је Гујон и додао да Управа за сарадњу с дијаспором и Србима у региону подржава разне крајишке манифестације и окупљања.

Гујон је навео да је Србија вођена идејом председника Александра Вучића која каже да Срби имају једну матицу и да треба да покаже бригу о свим Србима гдје год да живе.

– Нема ниједно мјесто гдје Србија није уложила у један вртић, у једну школу, у један дом здравља, тиме Србија показује колико сте им важни, колико су наше везе нераскидиве – поручио је Гујон.

ЂЕДОВАЦ: ПОДСТИЧЕМО ЈЕДИНСТВО СРПСКОГ НАРОДА

Присутнима се обратио и домаћин скупа директор Фонда за избегла, расељена

лица и за сарадњу са Србима у региону Александар Ђедовац. Он је истакао да је покрајинска влада најзаслужнија за одржавање ове манифестације.

– Присуство високих државних функционера показује да држава Србија високо цијени значај ове манифестације, али и рад Фонда и подршку коју пружамо избеглим и расељеним лицима у Војводини, као и Србима у Региону.

Ђедовац је истакао да је Сајам завичаја постао један од највећих и најзначајнијих регионалних смотри традиције, културе, фолклора, привреде, стваралаштва у најширем значењу те речи. Он је истакао задовољство што је на сајму присутна и СПЦ.

– У вијековима ропства српска црква је била несумњиво најзначајнији чувар националног индентитета, језика и писма. Да није било СПЦ данас вјероватно не би било ни српског језика ни писма. Српска заједница живи у свим земљама региона и ми на овај начин подстичемо да српски народ живи у духовном јединству на јединственом културном и привредном простору. Осим јачања привредне, туристичке и културне сарадње уз регионално повезивање Срба, сајам завичаја значајну пажњу посвећује дјец и омладини. Очување традиције обичаја, промовисање језика и ћириличног писма, пјесничких, музичких и фолклорних садржаја, све се то преноси младом нараштају и повјерава на чување – рекао је Ђедовац закључујући да је због свега наведеног, сајам завичаја један од најзначајнијих програма које реализује Фонд за избегла и расељена лица и за сарадњу са Србима у региону.

У НОВОМ САДУ СВОЈИ НА СВОМЕ

Према ријечима замјеника градоначелника Града Новог Сада, Игора Црнобарца, није случајно што је управо Нови Сад домаћин оваквог сабора.

– Наша српска Атина постала је нови дом за многе који су остали без свог огњишта услед ратних дешавања, а ја сам сигуран да се сви они у Новом Саду осјећају као свој на своме – закључио је Црнобарца.

Покрајински секретар за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу Александар Софић додао је да ове године ту нису само завичајна удружења него и представници институција.

– Искористимо овај Сајам завичаја за међусобно повезивање представника институција из Србије и региона и тако искористити прилику да повежемо и наше привреднике, а све с циљем очувања наше традиције и културе – казао је Софић.

РСК

» Званичници обишли штандове на Сајму завичаја

ФОТО: МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ

ЗУ САВА МРКАЉ ПРЕДСТАВИЛО ИЗЛОЖБУ ВЕЛЕБИТ, ВЕК ПОСЛЕ...

Завичајно удружење *Сава Мркаљ* које са успјехом годинама предводи неуморна Зорица Влајинић препознатљиво је по Фестивалу фолклора Срба из региона који се традиционално крајем сваке године одржава на сцени новосадског Српског народног позоришта. Ове године на реду је јубиларни десети Фестивал.

На овогодишњем Сајму завичаја ЗУ *Сава Мркаљ* је представило веома занимљиву изложбу под називом *Велебит, век после...* аутора др Радивоја Симоновића и Даре Чуде. Чувени српски љекар и фотограф др Радивој Симоновић је у периоду од 1904. до 1938. године одлазио на Велебит и проучавајући геологију направио велики број фотографија, а та иста мјеста је вијек касније обишла и Дара Чуда. Поређење фотографија на најбољи начин приказује и судбину тог данас пустог простора.

ЋИРО ЛИЧКА КАЛДРМА ДРВАР

Чувари личке традиције били су запажени и на овом Сајму завичаја, што због традиционалних ношњи, што због пјесме која се могла чути са њиховом штанда. Прошле године у октобру мјесецу на дан крсне славе Покров Пресвете Богородице (слава и њихових села: Личког Тишковца, Личке Калдрме, Завлаке, Шевине Пољане и Торбичког Вагана) прославили су и деценију постојања.

ЗАВИЧАЈНО УДРУЖЕЊЕ БАНИЈА СУБОТИЦА, БАЈМОК И БАЧКА ТОПОЛА

Штанд Банијаца се сјевера Војводине увјек буде посјећен због банијских производа које ови велики домаћини и домаћице припреме. Након домаћих производа, услједи домаћа ракија, и наравно завичајна пјесма

удружена са земљацима из Београда. Поред неколико издања књига које су представљали и на претходном Сајму, ове године промовисали су и ЦД са традиционалним пјесмама.

УДРУЖЕЊЕ СЛАВONIЈА У СРЦУ БЕОГРАД

Славонци као и сваке године представе се у најбољем свјетлу. Славонке са поносом представе ручне радове, храну, а поред тога што су добре домаћице промовисале су и своје књиге. Посебна атракција ове године

на њиховом штанду је била тара за ткање Милене Жарковић. Сви заинтересовани су могли да пробају како се тка, а најавиле су ускоро и ткачки курс у њиховим просторијама у Београду.

СРПСКИ РАТНИК

Удружење бораца, инвалида и ветерана *Српски ратник* представило је свој истоимени часопис који излази већ четврту годину, а представљала га је уредница Драгица Годић.

УДРУЖЕЊЕ КРАЈИШНИКА НИКОЛА ТЕСЛА

На Сајму завичаја срели смо се и са великим завичајним прегаоцем Николом Везмаром, предсједником Завичајног удружења Крајишника *Никола Тесла* и творцем престижног Фестивала изворне пјесме *Крајишки бисери* који се традиционално одржава у Гландишту, а који је у октобру прошле године имао своје јубиларно 20. издање.

КУД ВУК КАРАЦИЋ ЧОНОПЉА

Милка Боснић и КУД *Вук Караџић* прави су примјер, не само континуираног, већ и квалитетног рада. Све мање је људи који се баве фолклором, да успијевају да очувају изворну и аутентичну ношњу, игру и пјевање. Ово културно-умјетничко друштво заиста води рачуна о томе.

КУД ВУК СТЕФАНОВИЋ КАРАЦИЋ БАЧКА ТОПОЛА

СКЦ *Вук Стефановић Караџић* основан је 21. фебруара 1990. године у Бачкој Тополи са циљем да његују културу српског народа и чувају традицију предака. У склопу центра формиране су фолклорне секције, пјевачке групе, велики народни оркестар, музичка школа, секција за изучавање народних обичаја и секција за израду народне ношње. Посебна пажња поклања се тачном запису обичаја и његовању изворног облика стваралаштва.

СИЈЕЛО ТРОМЕЂЕ СТРМИЦА

Манифестација која његује фолклорну традицију Срба на специфичном географском и културном простору Босне, Лике и сјеверне Далмације, већ годинама важи за најзначајнији догађај који промовише народне обичаје, пјесму и игру крајишких Срба. Многобројни учесници хрле сваке године у ово село живописне природе и богате историје, смјештено између Дерала и Орловице, на самој граници Хрватске и БиХ.

ЗД ЋОРЋЕ ВОЈНОВИЋ И КОРДУН ИЗВОРНА ГРУПА ИНЋИЈА

Завичајно друштво и Кордунаше веже велико пријатељство. Реализују многе наступе широм Србије, претходне године су имали око 20. Овом приликом су представили и свој часопис *Кандељабар*. И поред тога што су усмјерени на очување традиције, прате и савремене токове и организују манифестације за своје суграђане разних узраста. Они су увијек расположени и распјевани, стога је и на њиховом штанду била пријатељска и весела атмосфера.

САВЕЗ КРАЈИШКИХ УДРУЖЕЊА

Председница Савеза Ранка Срдић каже да се воде девизом „заједништво без ситних користи“. Из тог разлога сваке године све више удружења се прикључује Савезу како би заједничким снагама очували духовност, традицију, културу и помогли онима којима је помоћ потребна.

УДРУЖЕЊЕ ЛИЧАНА ЛИКА СУБОТИЦА

Удружење је успешно промовисало своје активности као што је манифестација *Дани Николе Тесле* у Суботици и презентовали су разне рукотворине. На њиховом штанду се могла дегустирати личка баса и уштипци.

УДРУЖЕЊЕ ЛИЧАНА НИКОЛА ТЕСЛА АПАТИН

Чувени Лички вишебој у Бањи Јунаковић дуги низ година окупља Личане и њихове пријатеље. Надметање у традиционалним играма, прелијеп амбијент и добри домаћини чине да ова манифестација буде изузетно посјећена.

ЗАВИЧАЈНО УДРУЖЕЊЕ ПОДГРМЕЧ ЖИТИШТЕ

Ово Удружење озбиљно схвата паролу да на млађима свијет остаје. На њиховим манифестацијама увијек омладина буде најбројнија. Његују пријатељске односе са земљацима из других удружења, и користе сваку прилику да посјете завичај и помогну својим комшијама и земљацима.

ЗАВИЧАЈНО УДРУЖЕЊЕ ЈАЊАНА ИЗ ФУТОГА

Завичајно удружење Јањана из Футога припрема се за обиљежавање славе удружења и прославу 15 година постојања. Редовни су учесници Сајма завичаја на коме представљају своје обичаје, традицију, културу и ношњу, а нису изостали ни традиционални органски производи чувени јањски сиреви и кајмак.

УДРУЖЕЊЕ БОРАЦА КРАЈИНЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

За Удружење бораца Крајине у Републици Србији велики значај Сајма завичаја је у окупљању. Такође, Удружење је искористило прилику да покаже да Република Српска Крајина још увијек постоји и предсједник Удружења Милан Гаћеша је позвао све на заједништво и слогу јер се само тако може направити нешто добро и заједничко.

УДРУЖЕЊЕ ГРАЂАНА САНА ИЗ СТАРЕ ПАЗОВЕ

Удружење грађана *Сана* из Старе Пазове по пети пут учествује на Сајму завичаја. Ове године су окупили сва завичајна удружења која окупљају Сањане, то су ЗУ *Бојиште*, Јелашиновци, ЗУ *Дабрана*, потомака и пријатеља *Дабра*, ЗУ *Сањана* Грмеч Нови Сад и ЗУ *Сањана* Грмеч Бањалука. Изложили су своју традиционалну храну, а 20. фебруара 2024. године прослављају 20 година. Баве се очувањем традиције, пјесме, игара, обичаја, не дају да се заборави и преносе на нова покољења. Предсједник Скуштине удружења Бранко Марјановић истакао је да су проглашени од стране Унеска за чувара нематеријалног културног наслеђа, најстаријег ишпевавања грокталица на Динари.

НАКОВЧАНКЕ НА „СВОМ“ ТЕРЕНУ

– Када смо на Сајму у Новом Саду као да смо у нашем Накову – рекле су у глас и са осмијехом добродошлице на свом штанду дочекале су нас расположене, гостопримиве и лијепе Наковчанке. На богато постављеној трпези старих српских јела биле су цицвара, кљукуше, пите, кисели колачићи, омач, кисели купус... Они који су пробали укусна јела, тражили су и репете. И било је.

КУД МАРКО ОРЕШКОВИЋ БАЧКИ ГРАЧАЦ

КУД из Бачког Грацаца неуморно ради из године у годину. Вриједно чувају традицију и преносе је на млађе генерације што су показали и овом приликом многобројним подмлатком који је красио њихов штанд.

СРПСКИ КРАЈЕВИ

Завичајни прегалац Славиша Рујевић води Удружење *Српски крајеви* које је препознатљиво по истоименом часопису. На штанду се могла наћи брошура која говори о имовинским правима Срба у Федерацији БиХ, као и мајице са патриотским симболима и порукама. Према ријечима Рујевића већ су почеле припреме за организацију традиционалне ликовне колоније *Путевима предака* која ће се ове године одржати осми пут.

АПАТИНСКА ЦАЗРА

Културно-умјетничко друштво *Цазра* из Апатина бави се очувањем српске традиције и културе кроз фолклорне игре и изворне пјесме свих простора гдје су живјели и гдје живе Срби. Овакав богат музички опус редован су репертоар на њиховим наступима. *Цазру* чине играчки ансамбли више узрастних категорија, као и женска и мушка пјевачка група *Етна* и *Ороз*. На овогодишњем Сајму представљали су се ручно рађеним ношњама.

ЦРВЕНЕ БЕРЕТКЕ

Међу учесницима Сајма било је и Удружење ветерана *Црвене беретке*. По ријечима Жике Ивановића, председника овог Удружења, ангажовани су око збрињавања социјалних случајева припадника *Црвених беретки* као и породица њихових погинулих чланова. Брину и за најмлађе, те су подијелили новогодишње пакетиће на Бусијама и у Футогу. Такође, били су дарожљиви и за Светосавски дан за школарце на Бусијама и у Чачку. Ивановић напомиње и то да су успјешни организатори Ветеранског вишебоја који се одржава на Фрушкој гори од 17. до 21. септембра.

УДРУЖЕЊЕ КОРДУНАША, ПОТОМАКА И ПРИЈАТЕЉА КОРДУНА

Удружење Кордунаша, потомака и пријатеља Кордуна представило је на Сајму завичаја двије књиге и ДВД Кордунашке ојкаче, које су радили у сарадњи са повратницима на Кордун. Такође, промовисали су Сабор Кордунаша који је 18. маја 2024. године у Београду и пројекат који носи назив Сава Мркаљ – Дани културе Срба Крајишника који организују од 2009. године са којим планирају да наставе и убудуће.

ББ РАДИО

Регионални ББ радио из Бачког Брестовца један је од ријетких радио станица у Србији која на својим таласима кроз музику и причу промовише културу Срба Крајишника. Свој програм емитују на 89,7 и 104,8 MHz или преко интернета на адреси <https://www.bbradio.rs>

УДРУЖЕЊА ИЗБЕГЛИХ, РАСЕЉЕНИХ И ДОСЕЉЕНИХ ЛИЦА ЗАВИЧАЈ БЕОГРАД

Удружење *Завичај* учествовало је на многобројним манифестацијама претходне 2023. године и свој рад су промовисали на Сајму. Из Београда је дошао велики број њихових чланова, као подршка председнику Удружења Ненаду Абрамовићу и са жељом да проведу дан са земљацима и успоставе неке нове контакте за сарадњу.

УДРУЖЕЊЕ СРБА КОРИЈЕНИ СОМБОР

У свом шеснаестогодишњем постојању Завичајно удружење *Коријени* из Сомбора има се чиме лијепим похвалити с обзиром на своја активна учешћа у бројним дешавањима на пољу његовања српске културне баштине. Мићо Тришић, председник Коријена, на Сајму у Новом Саду подсетио нас је на бројне манифестације које се дешавају у њиховој организацији. Илиндански сабор, који је и везан за славу *Коријена*, пливање за Часни крст, дочек Православне нове године, манифестација *Оловка пише срцем*.

КУЛТУРНА ЗАЈЕДНИЦА КРАЈИНЕ

Културна заједница Крајине је у току 2023. године организовала и учествовала на 48 манифестација, од којих је 24 било у пуном профилу са секцијама и клубовима. – Имали смо у Приједору манифестацију *Светковање Огњеној Марији*, учествовали смо у Гландишту гдје смо освојили треће мјесто са нашом мушком пјевачком групом. Музичку секцију смо подијелили на двије групе, једну за етно пјевање, једну за изворно народно пјевање. Такође, имамо у плану ликовну секцију за коју нам је потребан атеље, који до сада нисмо могли да обезбидимо – истакао је председник Културне заједнице Крајине Жељко Рабљеновић. Планирају да у 2024. години организују око 15 манифестација, које ће бити садржајно оплеменењене.

ЗАВИЧАЈНО УДРУЖЕЊЕ БАНИЈАЦА, ПОТОМАКА И ПРИЈАТЕЉА БАНИЈЕ БЕОГРАД

И на овогодишњем Сајму завичаја представили су се Банијци из Београда. На њиховом штанду могли су се видјети ткани пешкири, оригинална банијска ношња, стари предмети донесени са Баније, пробати домаћи производи. Пјесма није изостала јер ово Удружење може се похвалити са успјешном мушком и женском пјевачком групом.

КРАЈИШКИ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКИ ЦЕНТАР

У тежњи да се сачувају обичаји и биљежи историја српског народа Мирко Радаковић са успјехом предводи Крајишки културно-историјски центар и неуморно објављује књиге са крајишком тематиком. Овог пута на штанду смо затекли двије даме Марију Божић и Сњежану Станишић која је недавно приредила књигу *Бећарац Срба у западној Славонији*.

УДРУЖЕЊЕ КРАЈИШНИКА КРАЈИНА ВРБАС

Удружења Крајишника *Крајина* Врбас, које предводи Горан Николас, основано је 2011. године са циљем његовања и очувања традиције, културе и обичаја народа Крајине. За претходних 13 година Удружење је постигло значајне резултате и развило је добру сарадњу са педесетак сличних завичајних организација. Посебно су поносни на добру сарадњу са Туристичком организацијом Републике Српске и Бањалуке, а забиљежили су значајан број наступа за које су добили бројна признања.

ЛУЧИЋ: ИСТОРИЈСКА ГОДИНА ЗА НОВУ ГАЈДОБРУ

На Сајму завичаја представила се МЗ Нова Гајдобра кроз више организација. Удружење АТОС (Афирмација, Традиција, Омладина, Спорт), Удружење *Јелече* из Нове Гајдобре и пар самосталних пољопривредних произвођача са својим производима.

Младен Лучић, председник МЗ Нова Гајдобра рекао је да је ова година историјска, јер ће након више од пола вијека ово мјесто добити потпуно уређену нову зграду мјесне заједнице у склопу које ће бити канцеларије, али и свечана сала прилагођена потребама за окупљање мјештана за разне прилике.

– Храм Светог Василија Острошког у Новој Гајдобри је функционалан, али очекујемо да у току ове године буду завршени сви грађевински радови – рекао је Зубац.

Он је истакао да ће у наредним годинама фокус бити усмјерен на градњу мање спортске сале.

РЕВЕНА - ГАСТРОНОМСКА ХУМАНИТАРНА МАНИФЕСТАЦИЈА У БАЧКОЈ ПАЛАНЦИ

Миро Мијатовић годинама предводи Удружење *Ревена* из Бачке Паланке. Ово Удружење на празник Сретења већ 15 година на Багремари пече бика на ражњу. Сав приход од продаје меса иде у хуманитарне сврхе, а ове године биће уручен Друштву за помоћ ментално недовољно развијеним особама (МНРО) Бачка Паланка.

УДРУЖЕЊЕ ГРАХОВЉАНА И ЛИВЊАНА И УДРУЖЕЊЕ ОГЊЕНА МАРИЈА ЛИВАЊСКА

Удружење Граховљана и Ливњана и Удружење *Огњена Марија Ливањска* заједно пар година уназад представљају ливањски крај и Србе тог краја. Удружења се баве очувањем традиције на подручју на којем функционишу. Организују скупове, посјете и помоћ завичају. Удружење *Огњена Марија Ливањска* организује посјете за помоћ очувању и сјећању на жртве Другог свјетског рата који се догодио деведесетих година на подручју Босне и Херцеговине и Републике Хрватске, као и помоћ обнови светиња у ливањском крају и помоћ мјештанима који су се вратили.

ЦРВЕНИ КРСТ НОВОГ САДА

Црвени крст Новог Сада има одличну сарадњу са свим удружењима. Кажу да им је част и радост да свима на Сајму покажу које су то акције помагања и збрињавања у невољама. Покреће их енергија и хуманост помагања људима.

УДРУЖЕЊЕ ГРАЂАНА ЗМИЈАЊЕ

Змијањци су се изградњом етно куће у Каћу показали као веома способни и вриједни људи, а према ријечима председника Управног одбора Удружења Ђорђа Пантелића након подизања конака код манастира Соколово у наредном периоду фокус је усмјерен на увођење електричне енергије.

УДРУЖЕЊЕ БОРАЦА, ПОТОМАКА И ПОШТОВАЛАЦА НОР-А, 6. ЛИЧКЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ НИКОЛА ТЕСЛА И 35. ЛИЧКЕ УДАРНЕ ДИВИЗИЈЕ

На челу са председником Вељком Жигићем током године ово Удружење присуствује многим обиљежавањима важних датума у народноослободилачкој борби и помена страдалих у борби за слободу. Свој рад су промовисали и на Сајму са жељом да и млађе генерације препознају значај оваквог удружења.

ДИМИТОР ОКУПЉА МЕДЉАНЦЕ

На Видовдан, прије 23 године основано је Удружење *Димитор*. Ово удружење које се сврстава међу најстарија крајишка удружења води Дејан Лисица, досада најмлађи председник.

– Вучемо заједничке коријене. Осим чувања културе и традиције, трудимо се да одржавамо контакт са људима из нашег краја, да остајемо у што бољим односима и на добробит свих. Одлазимо у Медну, обнављамо куће... Такође, бавимо се хуманитарним аспектом – купујемо и поклањамо земљишне парцеле људима који ће се у Медну населити и тамо живјети и настанити са својом породицом. Поклањамо и онима који би се вратили, а и онима који тамо живе, а немају довољно услова за живот. Поготово онима који су остали без родитеља, па су им потребни почетни услови за живот. Неко од нас поклања дио своје парцеле да би други имали – с љубављу о свом завичају говори Дејан Лисица.

УДРУЖЕЊЕ КРУШЕВО БРДО

Которварошки крај, његову културу и традицију, на овом Сајму представљао је Завичајно удружење *Крушево Брдо* на челу са председником овог Удружења Јерком Марићем, а на штанду овог Удружења организовано је дружење са члановима и пријатељима.

ЗАВИЧАЈНО УДРУЖЕЊЕ ВЛАШИЋ ЛОВЂЕНАЦ

Завичајно удружење *Влашић Ловђенац* већ 13 година чува обичаје и традицију завичаја. Организују посјете завичају односно планини Влашић, обиљежавање славе удружења, Влашићко прело у Ловђенцу, а крајем године имају подјелу новогодишњих пакетића за дјецу чланова и пријатеља Удружења.

УДРУЖЕЊЕ ОГЊИШТЕ ГУБИН

Ово Удружење је настало из жеље да се Губин не препусти заборава. Како су нам рекли чланови Удружења житељи Губина имају велики проблем, јер општина Ливно игнорише њихове потребе, док не могу да се обрате српским повратничким општинама Грахову и Дрвару, јер им територијално не припадају. Из тог разлога, основано је Удружење које окупља људе који су родом или поријеклом из пет села Губинске парохије (Рујани, Чапразлије, Прово, Губин, Сајковић и Казанци), како би као правни субјекат могли дјеловати. Пред њима је још пуно изазова, а веома су срећни што је прошле године у порти Храма Успења Пресвете Богородице у Губину ошвештан новоизграђени конак.

КУЉИЋ: УГОСТИМО ПЕТ ПУТА ВИШЕ ГОСТИЈУ НЕГО ШТО ИМАМО СТАНОВНИКА!

Гојко Куљић је један од најактивнијих људи које смо срели на Сајму завичаја. Поред тога што је отац шесторо дјеце, већ годинама предводи КУД *Јован Дучић* из Нове Гајдобре и организује једну од најпопуларнијих гастрономских манифестација *Сач фест*.

– Поводом 20 година постојања КУД-а *Јован Дучић* организовали смо у хали *Тиквара* у Бачкој Паланци велики концерт на коме је учествовало више од 240 играча, а подршку нам је дао истоимени КУД из Требиња, КУД *Младост* Залужани из Бањалуке, братски КУД *Благоје Паровић* из Гајдобре и Куд *Абрашевић* из Бачке Паланке. Ми смо село које има свега 1.000 становника, а имамо 80 играча и то један број мушких и женских чланова. Подијељени су у четири категорије и то млађи и старији дјечји, извођачки и рекреативни састав. Кореографи су Иван Дамјанац и моја ћерка Наташа Куљић, а на репертоару је 12 кореографија из Србије.

Када је ријеч о *Сач фесту*, манифестацији на којој се сваке године окупи више од 100 екипа из земље и региона, Куљић је истакао да су добили сертификат „најбоље из Војводине“ од Покрајинског секретаријата за привреду и туризам.

– Манифестација која је основана прије 12 година је постала до те мјере да у наше село које има 1.000 становника за ту прилику дође више од пет хиљада гостију. Прошле године се такмичило 105 екипа, а ове године ће бити одржана 19. маја и за очекивати је да буде још масовније. Мада још нисмо званично расписали позив већ се јавио велики број екипа.

БАНАТСКО ВЕЛИКО СЕЛО

Мјештани Банатског Великог Села богато су се представили у Новом Саду. Већ традиционално биле су присутне жене из Удружења *Орхидеја* представљајући се својим ручним радовима. Такође, били су и представници Удружења грађана *Крајишки вишебој* који у свом селу сваке године успјешно организују надметање у дисциплинама надвлачење конопца, трка по брвну, пењање уз стожину, бацање камена са рамена... Великоселци су се представили и умјетничким сликама са мотивима свог мјеста сликаним на сеоској ликовној колонији. Представила се и великоселска Дестилерија *Хуберт 1924*. са природним ракијама и ликерима. Да све одише пјесмом и игром побринули су се чланови Културно-умјетничког друштва *Марија Бурсаћ* који су били учесници званичног програма на Новосадском сајму.

ЗАВИЧАЈНО УДРУЖЕЊЕ ПЕТАР КОЧИЋ АПАТИН

Завичајно удружење *Петар Кочић* Апатин долази редовно на Сајам завичаја ради дружења и повезивања са другим удружењима.

САВЕЗ СРПСКИХ УДРУЖЕЊА СЈЕВЕРНОБАЧКОГ ОКРУГА

У оквиру штанда Савеза представила су се Удружење избјеглих и досељених Срба – Бајмок, Клуб избјеглих, прогнаних и досељених лица *Завичај* Пачир, Завичајна заједница Република Српска – Суботица, Завичајно удружење *Херцеговина* – Суботица, Клуб досељених и прогнаних лица општине Бачка Топола. На штанду је све вријеме ишао снимак Завичајних дана које Савез успјешно организује већ неколико година. На овом штанду се могло видјети много младих чему је допринио и новоизабрани предсједник Мирослав Каран.

УДРУЖЕЊЕ ПЕТРОВЧАНИ НОВИ САД

Петровчани обиљежавају 15 година рада. На Сајму су угостили представнике Општине Босански Петровац, Општине Петровац Дринић, Удружења жена Наково и Удружења Петровчана из Новог Сада.

УДРУЖЕЊЕ ВРЂЛАНАЦА ТЕМЕРИН

Темерин је општина која је након Другог свјетског рата савезном колонизацијом промијенила демографску слику. Велики број људи са простора БиХ, посебно Врђлана из некадашње општине Кључ се доселила на простор овог дијела Бачке. Тај број се додатно повећао након грађанског рата деведесетих, па је временом настао и Удружење Врђланаца са сједиштем у овој општини. Удружење окупља земљаке из осталих мјеста у Србији са циљем очувања завичајног идентитета и прикупљања помоћи завичају.

ОПШТИНА ДРВАР

Општина Дрвар по пети пут прати Сајам завичаја у Новом Саду, а од начелнице Општине Душице Руњић сазнали смо какве манифестације су планиране у Дрвару у овој години.

– Ово нам је прилика да оснажимо стара пријатељства и стекнемо нова. На штанду Општине Дрвар, поред наше традиционалне ракије Дрене, пекмеца од дрвине, и ношње по којој је наш крај познат, представљамо календар манифестација на подручју Општине Дрвар у овој години и користимо прилику да позовемо све људе који су знатичељни. Ове године обиљежавамо три значајна јубилеја 80 година Десанта на Дрвар, 100. рођендан КУД-а *Мира Лукач* и 100. рођендан Фудбалског клуба *Борац*, тако да нас до љета чека велики број манифестација уз оне наше традиционалне које одржавамо сваке године – истакла је Руњић.

ЗАВИЧАЈНО УДРУЖЕЊЕ ДАЛМАЦИЈА И СКУД ИЗВОР СТАНИШИЋ СУБОТИЦА

Током године Далматинци из Станишића и Суботице вриједно раде на очувању традиције и културе далматинских Срба. Организују квалитетне концерте, предавања, промоције књига и изложбе. Та посвећеност се увијек осјети и на Сајму завичаја, када се може сазнати које су њихове предстојеће активности, иако смо и ми многе посјетиоце њиховог штанда затекли због далматинске пршуте, сира, гирица и вина. И све то зачињено са пјесмама чији вас стихови проведу кроз Далмацију.

СКУД *Извор* из Станишића је наступио и у културно-умјетничком дијелу програма, а посјетио их је и градоначелник Суботице Стеван Бакић.

ИЗ ГОРЊЕГ КУСЦА У НОВИ САД

Бобан Јанковић је заједно са супругом Виолетом дошао из села Горње Кусце, које се налази у општини Ново Брдо, на Космету. Брачни пар из српске јужне покрајине одушевљен је организацијом Сајма. Општину Ново Брдо успјешно представљају у својим дјелатностима којима се баве. – Циљ нам је дружење и размјенивање мишљења са онима који се баве сличним занимањима. Супруга Виолета продаје ручне умотворине и накит, које сама израђује. Ја се представљам домаћом ракијом од дуња, мушмула, јабука, шљива и крушака. Воћке су из мог малог воћњака. Учествујем на такмичењима, освајам награде. Користим традиционалан начин прављења ракије. Користим искључиво здраве плодове јер онај плод који не можете да поједете, не иде ни за прављење ракије – рекао је Јанковић.

ДРАПИЋ: ЉУБИЊЕ У НОВОМ РУХУ!

Први пут на Сајму завичаја представиле су се три херцеговачке општине: Билећа, Љубиње и Берковићи.

Према ријечима начелника Стева Драпића општина Љубиње се представила са својим аутохтоним производима. Поред вина и ранике представљени су производи од бијелог лука (*Фармавит*), херцеговачког биља (*Љекобиље* и *Хети*), а представљена је и најбоља мортадела у региону (*Имел*).

Драпић је истакао да је примарни циљ у овој години реконструкција главне улице у Љубињу, ради се на проширењу водоводне мреже ка селу Градац, као и асфалтирање пута којим ће се у будуће моћи доћи асфалтним путем до страдалничког мјеста и јаме Капавица. Поред тога, планирано је и уређење централног градског трга који се налази између стамбених зграда. Планирано је асфалтирање једне приградске улице и одвођење оборинске канализације и план је да се додвори једно ново возило за градску чистоћу.

Драпић је рекао да се очекује наставак радова на проширењу преосталих осам километара пута између Љубиња и Стоца, као и да се нада да ће у наредном периоду ова општина добити прилику да се у њој направи соларна електра и вјетропарк што би значајно утицало на већи буџет локалне самоуправе. Као важан резултат у протеклој години Драпић је истакао обновљену зграду Дома здравља, док се у овој години очекује обнављање општинске зграде. Ријеч је о објектима који су веома оштећени током земљотреса.

САМАРЦИЋ: ЗАХВАЉУЈУЋИ ПОКРАЈИНСКОМ ФОНДУ ИЗГРАДИЋЕМО КАПЕЛУ У БЕРКОВИЋИМА!

Бојан Самарџић, замјеник начелника општине Берковићи је истакао да је циљ најмање локалне самоуправе Источне Херцеговине боља веза са дијаспором.

– Веома смо захвални нашим домаћинима Фонду за избјегла, расељена лица и за сарадњу са Србима у региону и директору Ђедовцу јер су показали разумијевање и одлучили да помогну изградњу градске капеле. Ријеч је о помоћи

вриједној 50.000 евра у грађевинском материјалу – рекао је Самарџић. Он је истакао да је Влада Републике Српске обезбиједила средства, али да још нису расписани тендери за објекте који су највише страдали у земљотресу.

Додао је и да је план локалне самоуправе да се у наредном периоду Берковићи препознају као атрактивна туристичка дестинација, а да бројни културни споменици и природне љепоте.

– Берковићи су познати по некрополама стећака Радовац, Љубљеница, Поткук, као и по бројним храмовима. За љубитеље активног туризма веома је атрактиван параглајдинг са Трусуна, а природну оазу чини и језеро у селу Дабрица.

ВУЈОВИЋ: УЗ ПОМОЋ ВЛАДЕ СРБИЈЕ НАДАМО СЕ ДА ЋЕ БИЛЕЋА ИЗАЋИ ИЗ МИНУСА!

Начелник Веселин Вујовић је рекао да је циљ да општина Билећа на Сајму завичаја представи своје производе, али и да искористи прилику да се повеже са другим заједницама и да се на тај начин успостави привредна и културна сарадња, не само са институцијама у Србији, него и из региона. Он је истакао да је највећи проблем Билеће наслијеђени дуг у општинској администрацији у којој је био запослен превелики број људи.

– Веома смо захвални на великој помоћи коју имамо од стране Владе Републике Србије и предсједника Вучића. Имамо обећања да ћемо у наредном периоду добити помоћ од 1,9 милиона евра. Тај новац би послужио да се санира општински буџет, да се прошири вртић, реконструише библиотека која је оштећена у земљотресу, као и да се настави изградња водовода у МЗ Баљци. Надамо се да ћемо уз помоћ Владе Србије и средстава која ће Влада Републике Српске додијелити као стимулацију за смањење броја запослених у локалној администрацији доћи у ситуацију да у будуће општина нормално функционише.

**ХУМАНИТАРНИ ЦЕНТАР
ЗА ИНТЕГРАЦИЈУ И
ТОЛЕРАНЦИЈУ**
Војвођанских бригада 17,
Нови Сад
телефон: 021/ 528 132,
021/ 520 030
мејл: office@hcit.rs;
hcitns@gmail.com;
cajtr: www.hcit.rs

УГРОЖЕНА ПРАВНА ПОМОЋ ЗА СРПСКЕ ИЗБЈЕГЛИЦЕ

Пружање правне помоћи српским избјеглицима захтијева континуирано финансирање пружаоца правне помоћи. Хуманитарни центар за интеграцију и толеранцију (ХЦИТ) је имао 22 године континуирану подршку УНХЦР-а у пружању правне помоћи прогнаним и избјеглим лицима, а која је сада усмјерена организацијама које пружају помоћ тражиоцима азила у Србији. Држава још увијек није сагледала своју улогу и одговорност у осигурању континуиране подршке српским избјеглицима, већ је она повремена односно временски ограничена.

Од 1. јануара 2024. ХЦИТ је без средстава за рад на пружању правне помоћи избјеглим и прогнаним лицима из бивше Југославије.

Имајући у виду потребу избјеглица за сталном правном помоћи, ХЦИТ наставља док може, на волонтерској основи, пружати бесплатну правну помоћ.

Правна помоћ за кориснике из цијеле Србије се пружа пonedјељком, уторком, сриједом и четвртком од 9.00 до 13.00 сати.

Каква је процедура за стицање права власништва на некретнинама у Хрватској страним држављанима?

• На основу уговора о На основу уговора о доживотном издржавању ја сам издржавао хрватску држављанку, која је живјела у Србији, до њезине смрти. Уговор садржи њезину изјаву да ми даје дио своје непокретне имовине у Бјеловару у Хрватској, с тиме да је стицање ствари и права одгођено до тренутка њезине смрти. Ја сам држављанин Републике Србије и немам хрватско држављанство. Који су услови и поступак да као странац стекнем право власништва на некретнинама у Хрватској на основу уговора о доживотном издржавању?

– Према чланку 356. ставку 1. Закона о власништву и другим стварним правима (*Народне новине*, бр. 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, 81/15, 94/17), стране физичке и правне особе могу, под претпоставком узајамности, стјецати на темељу наслеђивања власништво некретнина на подручју Републике Хрватске. Према Информацији (<https://mpu.gov.hr/informacije-o-uzajamnosti-u-stjecanju-prava-vlasnistva-nekretnina-izmedju-republike-hrvatske-i-drzava-izvan-europske-unije-republike-island-knezevine-lihtenstajn-kraljevine-norveske-te-svicarske-konfederacije/6186>), постоји узајамност у стјецању права власништва некретнина између Републике Хрватске и Републике Србије. У складу с тим, држављани Републике Србије могу стјецати на темељу наслеђивања власништво некретнина на подручју Републике Хрватске.

Међутим, уговор о доживотном издржавању није материја наследног права односно не ради се о наслеђивању, већ је ријеч о обвезним односима, а то питање уређује Закон о обвезним односима. Стога се на Вас односи ставак 2. истога чланка у којем

је прописано да стране физичке и правне особе могу ако законом није друкчије одређено, под претпоставком узајамности, стјецати власништво некретнина на подручју Републике Хрватске, ако сугласност за то да министар надлежан за послове правосуђа Републике Хрватске.

С обзиром да постоји узајамност, да бисте стекли право власништва на некретнинама, Ви требате да исходите сагласност министра Правосуђа и управе која Вам је неопходна приликом подношења приједлога за упис права власништва надлежном земљишнокњижном суду.

О давању сагласности за стјецање права власништва страних особа на некретнинама у Републици Хрватској одлучује се у управном поступку на захтјев стране особе која намјерава стећи власништво одређене некретнине, тако да је сагласност управни акт.

Захтјев (писани) предаје се непосредно писарници или се шаље препорученом поштом (пожељно и с повратницом да имате доказ да је захтјев пријимљен) на адресу:

• **Министарство правосуђа и управе Републике Хрватске**
Управа за грађанско, трговачко и управно право
Улица града Вуковара 49,
10000 Загреб

Писаном захтјеву мора се приложити:

- правна основа стјецања власништва (купопродајни уговор, даровни уговор, уговор о уздржавању или сл.) у изворнику или овјереној преслици,

- доказ о власништву продавца/отуђитеља предметне некретнине, односно извадак из земљишне књиге,

- увјерење управног тијела надлежног за урбанизам и просторно уређење, према мјесту на којем се налази некретнина, о правном статусу некретнине (да ли се некретнина налази у границама грађевинског подручја предвиђеним урбанистичким планом),

- доказ држављанства стјецаатеља (овјерена прелика путовнице и сл.),

- у случају да подносиатеља захтијева заступа пуномоћник, потребно је доставити пуномоћје у изворнику или овјереној преслици

- ако подносиатељ захтијева није одредио пуномоћника који ће га заступати, а налазите се у иностранству, обвезан је одредити пуномоћника за примање писмене с пребивалиштем у Републици Хрватској.

Странку ће се позвати да достави, у примјереном року, и друге исправе, ако су потребне у поступку.

САВЈЕТ ПРИПРЕМИО:

РАТКО БУБАЛО,

ПРЕДСЈЕДНИК УО ХЦИТ-А

РИЈЕЧ ПО РИЈЕЧ СА ПРЕДСЈЕДНИКОМ ОПШТИНЕ ЧАЈЕТИНА МИЛАНОМ СТАМАТОВИЋЕМ

СВЕ ВИШЕ ЉУДИ ИЗ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ КУПУЈЕ НЕКРЕТНИНЕ НА ЗЛАТИБОРУ

Љепоту и туристички потенцијал Златибора препознали су прије више од једног вијека српски краљеви Александар Обреновић и Петар I Карађорђевић, да би данас ова српска планина постала привлачна не само за домаће становништво и регион, него и за грађане Европске уније који се одлучују да купе некретнину у једној од најуспјешнијих локалних заједница наше земље.

Велике заслуге за овакав имиџ општине Чајетина припадају председнику Милану Стаматовићу који пуне двије деценије, у крају у коме се сви добро познају, има повјерење својих суграђана.

● **Када сте први пут сјели у фотелју председника општине да ли сте слутили како ће Чајетина да изгледа двије деценије касније?**

– Када сам први пут преузео једну од улога у општинској управи у згради Општине смо имали само један компјутер и стварно је било тешко предвидјети данашњи изглед општине. Мислим да је најбитније да смо уложили своје знање, могу рећи и свој локалпатриотизам како смо данас били једна од најразвијенијих општина Србије. Користили смо и знања и савјетодавне услуге оних који су одавно туристички и на сваки други начин развили своје општине, тако да мислим да су нам се снови остварили. Не престајемо да сањамо и крупним корацима идемо даље.

● **Да ли бисте се усудили да предвидите каква ће Чајетина бити 2044. године.**

– Тада ће неко други руководити општином, али бих волио да Чајетина и Златибор буду тада препознатљиви широм свијета као једна успјешна развојна прича, уз то да сачувамо све своје особености. Ту првенствено мислим да душу златиборских горштака и недирнуту природу ове цијеле регије.

● **Најавили сте да ће Чајетина постати прва еколошка општина у Србији. Можете ли нам прецизније објаснити шта то заправо подразумева?**

– Грађани општине Чајетина и гости наше општине су нам увијек на првом мјесту када размишљамо о реализацији било ког пројекта, а екологија је у самом врху наших приоритета. Изграднили смо велики погон за пречишћавање отпадних вода на Златибору, а онедавно спроводимо пројекат примарне селекције отпада на мјесту његовог настанка. Сав прикупљени отпад транспортујемо до регионалне депоније Дубоко и ускоро ћемо моћи да се похва-

лимо да сав отпад са територије општине рециклирамо и чак од тога, што је уобичајено у развијеним земљама Европе, и заједнички нам је да су најмлађи покретачи нас старијих да истрајемо у реализацији тог циља.

● **Да ли сте задовољни инфраструктурном сликом општине?**

– Без лажне скромности, могу да кажем да смо једна од општина Србије која највише улаже у развој локалне инфраструктуре – како саобраћајне, тако и комуналне. Ове године, у сарадњи са Министарством грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре настављамо обимне радове на изградњи обилазнице око насељеног мјеста Златибор, ревитализоваћемо велики број улица и путева и до најудаљенијих заселака на територији општине, а и радови на успостављању нових канала водоснабдијевања су далеко одмакли.

● **Константно биљежите рекорде по броју гостију. Да ли општинске службе могу да сервисирају толики прилив туриста?**

– Наравно. Сва наша комунална предузећа су обновила свој возни парк, набавили смо велики број нових канти за одлагање отпада, повећали смо број паркинга мјеста, отварамо нову амбуланту на Златибору, основали смо општинско предузеће за збрињавање напуштених животиња и све у

свему успијевамо да задовољимо потребе повећаног броја гостију и унапријед размишљамо о будућим потребама.

● **Међу искушењима која су ове године задесила Чајетину били су и пожари, а у једном од њих је у значајној мјери страдала и специјална болница Чигота. У којој је фази реконструкција тог објекта?**

– Специјална болница Чигота је установа од националног значаја тако да су све општинске службе уложили максималан напор да се последице пожара што прије санирају и да се крене са обновом. Штета је веома велика, па је прије свега кров саниран готово неколико дана након пожара. Настављају се активности на санацији, док ће се реконструкција цијелог објекта радити уз помоћ државних институција.

● **Најавили сте градњу Златног града и продужетак Голд гондоле до Прибојске Бање.**

– Пројекат Златног града је наредна фаза у развоју Златибора којим ћемо, увјерен сам, привући неке нове туристе. Тренутно се ради пројектна документација и по њеном завршетку брзо почињемо са првим радовима. Такође, и пројекат изградње гондолске жичаре од врха Торника до Прибојске Бање је у пројектној фази и почетна средства за изградњу су обезбјеђена из општинског, али и из републичког буџета. Као што је изградњом кабинске жичаре Голд гондоле од центра Златибора до врха Торник значајно повећан број гостију на Златибору, тако са правом очекујемо да ће изградњом објеката на локацији будућег Златног града и изградњом нове трасе гондолске жичаре тај број бити значајно већи.

● **Да ли се равномјерно развијају сва насељена мјеста општине Чајетина?**

– Да бих Вашим читаоцима сликовито показао да стварно бринемо о свим својим грађанима, могу се похвалити да смо асфалт довели до свих села и заселака на територији општине и да у чак седам села имамо активне вртиће за дјецу. Интензивно радимо на гасификацији комплетне општине и могу рећи да посла има за свакога ко жели и може да ради. Притом не заборављамо ни на оне који из здравствених разлога не могу да раде и на своје најстарије суграђане.

● **Златибор је доживио огромну грађевинску експанзију. Можете ли нам рећи ко су купци некретнина?**

– Прво бих желио да кажем да се све ради плански. Грађевински бум који је ви-

дљив у центру Златибора заузима само два одсто територије општине Чајетина, тако да сви посјетиоци наше планине могу да уживају у свим осталим предјелима нетакнуте природе. Купци изграђених некретнина су са цијеле територије Србије и земаља у региону, док се све више за куповину некретнина на Златибору одлучују и појединци и породице из великог броја земаља Европе и осталог дијела свијета. Циљ нам је да се Златибор ускоро нађе у друштво најпознатијих туристичких дестинација прво у Европи, а онда и шире.

● **Колико на подручју општине живи грађана родом са подручја Хрватске и БиХ, а колико са подручја Космета?**

– Не водимо прецизну евиденцију о томе, али Вам могу рећи да смо добар домаћин свакоме ко се одлучи да живи на територији Општине Чајетина. Неке је мука натерала да напусте своја огњишта, а неки су се на тај корак одлучили препознавши квалитет живота и бригу о становницима наше општине. Сва прогнана и интерно расељена лица су збринута и већ годинама су равноправни чланови наше локалне заједнице.

● **Чајетина је и гранична општина са општином Рудо и братском Републиком Српском. Да ли постоје и какви су пројекти међуграничне сарадње?**

– Срећни смо да сарађујемо и да можемо да помогнемо нашој браћи и сестрама са друге стране Дрине. Побратимили смо се са неколико општина и градова у Републици Српској и често организујемо заједничке акције, било на Златибору, било код њих. Најрадоснији смо када можемо да угостимо најмлађе из нама братске Републике Српске. У току је и заједнички пројекат општине Чајетина и општине Рудо а који се тиче изградње пута који би спојио ове двије општине.

● **Наредни локални избори у Чајетини се одржавају крајем маја. Какве резултате очекујете?**

– Људи који се на Златибору баве политиком су они чије породице већ деценијама живе на овом простору. Сви се међусобно познајемо и мислим да је то један од разлога зашто грађани општине Чајетина већ двије деценије гласају за нас који желимо добро свом крају и који то постигнути резултатима и доказујемо. Надам се да ће нам грађани општине Чајетина и сада дати повјерење да наставимо све оно што смо започели.

ТРИФКО ЂОРОВИЋ

КРАЉЕВА ВОДА

За почетак организованог развоја туризма узима се 1893. година и посјета краља Александра Обреновића. Наиме, у протоколу краљеве званичне посјете Ужицу, планиран је пољски ручак крај извора Кулашевац на Златибору. Многи записи потврђују да је то, по свему, био изузетан догађај, а краљу је био приређен дочек који се дуго памти. У име Златибораца, председник чајетинске општине Петар Мишић одржава здравицу и замоли владара да допусти да се вода Кулашевац од тада зове Краљева вода „те да тај непресушни извор буде вјечити спомен доласка краљевог на Златибор“. Тако Кулашевац доби ново име, а већ сљедеће године подигнута је чесма на чијој плочи бјеше уклесано: „Краљ Александар I 20. августа 1893.“ Био је то први зидани објекат на овом дијелу Златибора.

КРАЉ ПЕТАР И МОНДЕНСКИ ТУРИЗАМ

На ову планину 1908. године долази још један краљ Србије, а то је Петар I Карађорђевић. Први пут је дошао на ову планину из здравствених разлога, али је толико заволио Златибор да је касније са пријатељима све чешће долазио на ову планинску љепотицу. Приликом његове прве посјете 1908. године изграђени су први објекти на Златибору: Хотел *Краљева Вода* данас је то ресторан *Србија* изнад језера, вила *Чигота* и пекара. Тада почиње развој монденског туризма, јер ако могу краљеви да се одмарају на овој планини зашто не би могли и остали, који имају довољно новца за то, али и слободног времена. Почиње градња летњиковца. Највећи број тих објеката изграђен је између два свјетска рата и то на четири локалитета: Рибница, Краљеве Воде, Палисад и Око. Током Другог свјетског рата велики број објеката је оштећен или порушен, а данас постоји иницијатива да се 16 објеката, односно вила, стави под заштиту државе, и да се прогласе споменицима културе.

ЈЕДИНСТВЕНА ТУРИСТИЧКА ПОНУДА

Привлачну и атрактивну понуду Златибора, чине прије свега саме географске и климатске карактеристике Златибора, а као бисери и драгуљи те понуде истичу се Стопића пећина, Музеј на отвореном *Старо село* Сирогојно, Водопад у Гостиљу, Прераст у Доброселици, а од културних атракција ту је специфичан амбијент Краљевог трга, пијаце и језера на Златибору, Храма Преображења Господњег, цркви-брвнара у Јабланици и Доброселици, као и манастира Увац и Дубрава. У непосредној близини су и локалитети Природног резервата *Увац*, парка природе *Мокра Гора*, као и *Дрвенград*, *Андрејград*, ски-центар *Торник* са четири стазе и шестосједном жичаром, а ускоро ће исти и туристички центар Златибора бити повезани преко најљепших дијелова планине, Рибничког језера и златиборских сувати својеврсном атракцијом у виду панорамске Гондоле, која ће узгред бити и најдужа у Европи.

У БЕОГРАДУ ПРЕДСТАВЉЕНА ПОШТАНСКА МАРКА СА ЛИКОМ САВЕ МРКАЉА, ПРВОГ РЕФОРМАТОРА СРПСКЕ ЋИРИЛИЦЕ

Сава Мркаљ је подијелио судбину културе крајишких Срба, која је потпуно занемарена и заборављена

Поводом јубилеја, 240 година од рођења и 190 година од смрти Саве Мркаља, 10. фебруара у Свечаној сали ГО Нови Београд одржана је промоција поштанске марке са ликом првог реформатора српске ћирилице, чије је штампање финансирао Савез Срба из региона.

У програму је представљен лик и дјело Саве Мркаља, а о њему су говорили проф. емеритус др Душан Иванић, професорка српског језика Мирјана Радошевић, вајар Љубиша Манчић и глумац Дејан Стојаковић.

ЛИНТА: МРКАЉ ЈЕ ДУГО ВРЕМЕНА БИО НЕПРАВЕДНО ЗАПОСТАВЉЕН!

Велики број окупљених поштовалаца српског филолога Саве Мркаља поздравео је домаћин скупа председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта на чију је иницијативу и одштампана ова поштанска марка.

Линта је истакао да је штампањем поштанске марке указано достојно поштовање првом и највећем реформатору српске ћирилице.

– Наш прекодрински Србин Сава Мркаљ је неоправдано и неправедно запостављен. У Србији није на адекватан начин вредновано његово велико дјело. Чак је и Вук Стефановић Караџић говорио да је Сава урадио кључни дио реформе српског писма. Сви ми који смо из тих крајева, заједно и појединачно покушавамо да афирмишемо значај и улогу Саве Мркаља и ово је само мали допринос с наше стране – истакао је Линта.

Он је и подсетио на сва главна питања за која се Савез Срба из региона и он као народни посланик у Скупштини Србије залаже, а то је првенствено борба да се питања прекодринских Срба у Србији дефинишу као једно од најважнијих државних и националних питања што подразумева и оснивање Министарства за Србе у региону, доношење Резолуције о геноциду над Србима у НДХ, борбу да се исправи неправда према крајишким борцима и да Србија донесе закон којим ће признати све припаднике Војске и полиције РСК за читаво вријеме рата у двоструком трајању, као и оснивање Меморијалног цен-

» проф. емеритус др Душан Иванић, професорка српског језика Мирјана Радошевић, Миодраг Линта, глумац Дејан Стојаковић и вајар Љубиша Манчић

тра српских жртава на простору бивше Југославије у којој би се квалификовани стручњаци бавили приказивањем истине о нашем народу.

ДУШАН ИВАНИЋ: НАЈПРОУЧАВАНИЈИ СРПСКИ ПЈЕСНИК

Професор емеритус Душан Иванић, председник Крајишког одбора Матице српске из академског угла дочарао је значај лика и дјела Саве Мркаља.

– Кад се говори о Сави Мркаљу постоји неколико аспеката. Један аспект је његова биографија, гдје се за њега може рећи да је филолог, пјесник, а за њега су рекли и страдалник, као што је рекао Гојко Николић. Као филолог је учинио велико дјело, гломазну и непотребну азбуку је врло рационално свео на 25 знакова – рекао је професор Иванић истичући и податке из биографије Саве Мркаља који је рођен у сиромашној породици, а иако такав, био је веома успјешан у школовању и свуда је био оцијењен као одличан ђак и студент.

– Касније је завршио филозофију у Будиму, гдје је имао звање еминенса. Дао је

прве образце физиологије српског гласа. Написавши дјело *Сало дебелоја јера* ушао је у радикалну реформу српског језика и изазвао је отпор Српске православне цркве. Стефан Стратимировић, тада најмоћнији човјек у српској култури је забранио *Сало дебелоја јера* и практично је врло мали број примјерака те књиге сачуван. Покушаји да се пише тим писмом су забрањени и то је изазвало неке од великих невоља у Мркаљевом животу. Након покушаја да се замонаши у манастиру Гомирје, одакле је практично протјеран, једно вријеме је радио као учитељ по школама. Затим је 1825. године ранио свог професора цртања који му је предавао латински језик и од тада је смјештен у душевну болницу. За Мркаља су стручни љекари процијенили да је имао тешко дјетињство уз душевно болесну мајку и да је живио у огромној несразмјери свог знања и средине којом је био окружен. Дакле велики дар, велика ученост и апсолутна немогућност да било шта од тога искористи – навео је професор Иванић.

Подсетио је и на пјеснички траг Мркаљев, који је написао у Карловцу у душевној болници потресне стихове *Јао, јао, штриса иуша јао*, сматрајући да је његово поетско дјело остало изван књижевне јавности све до 1959. године када је Владан Недић, тада асистент Београдског универзитета открио у Вуковој заоставштини десетак пјесама Саве Мркаља које су послје ушле у све антологије српске књижевности.

– Мркаљ је на крају завршио у Бечкој болници која се популарно звала Бечка кућа лудака. Међутим, он није био под строгим контролом, па је могао и да пише непосредно до пред смрт. Он је био душевни болесник, али умно је био бистар и чист и даље. Посјећивао га је Вук Стефановић Караџић који је сачувао многе списе. Амфилохије Радовић је тврдио да је Мркаљев превод *Оче наш* бољи од онога којим се служи црква. Мркаљ је у својој поезији и у кратким биљешкама које је оставио Вуку Караџићу исказао дубоку полемику,

чак и у својој реформи – казао је професор Иванић на крају поручивши да понекад гријешимо кад мислимо да је Мркаљ запостављен и заборављен, јер нема писца тог времена, који је у тој мјери изучен, о чему говоре научни симпозијуми, зборници, монографије...

– Од скрајнутог, полузаборављеног реформатора српског писма постао је један од најпроучаванијих наших пјесника. Из те околности произилази и значај Саве Мркаља за нашу културу, што се осјетило, јер је он подијелио судбину културе Срба у Хрватској, која је дуго била потпуно занемарена и прогоњена. Мркаљ, тек у нашим деценијама је стекао поштовање и уважавање које је заслужио – закључио је Иванић.

МИРЈАНА РАДОШЕВИЋ: НИЈЕ СЛУЧАЈНО ШТО ГА ЈЕ МИТРОПОЛИТ АМФИЛОХИЈЕ ПОРЕДИО СА ЊЕГОШЕМ

Професорка српског језика и књижевности Мирјана Радошевић, рођена у завичају Саве Мркаља, на Кордуну, истакла је прије свега да о том великом човјеку није лако писати и говорити.

– Ми смо сви дио Савине постојбине, његовог Сјеничака, нашег Кордуна који осјећамо гдје год били. Као млада студенткиња на Филозофском факултету у Загребу била сам задивљена његовим дјелом. Он је просвијетлио и обогатио не само српски народ и културу већ и европски миље. Припада најзнаменитијим Србима свих времена. Полиглот, патриота, филолог и научник био је Сава Мркаљ... Он се духом и радозналошћу ума разликовао и као дијете од својих вршњака. Његова сиромашна кућица од прућа и блата у Сјеничаку на Кордуну, гдје је рођен, постала је „двор науке“. Мркаљ је студирао филозофију и математику у Пешти, гдје је упознао многе српске великани, а између осталог ту се 1810. године срео са Вуком Караџићем када и штампа лингвистичку студију о језику – *Сало дебелоја јера*. На 18 страна све је рекао. Запазио је да у цр-

» Свечана сала општине Нови Београд била је попуњена до последњег мјеста

ЗНА СЕ И ДАТУМ СМРТИ

Сава Мркаљ се родио у селу Сјечинак на Кордуну 1783. године. Зна се и датум његове смрти – 23. август. Током свог радног вијека био је српски учитељ, монах и филолог. Ипак, за српску историју је најзначајнији по дјелу које је написао 1810. године *Сало дебелог јера* *либо азбукопротрес* у којој се залагао и понудио рјешење за реформу српског писма и језика. Мркаљ је у том дјелу поставио два основна начела на којима и данас почивају наше писмо и језик. То су начела: један глас једно слово и пиши као што говориш. Многи мисле да је ово језичко правило поставио Вук Стефановић Караџић, а заправо он је то преузео од Мркаља, што је јавно и признао. Наиме, у предговору свог дјела *Писменице сербскога језика* Вук Стефановић истиче „не могу друге азбуке употребити него Меркајлиову, јербо за серпски језик лакша и чистија не може бити од ове“. Свој живот Мркаљ је окончао 1833. године, када је у својој педесетој години живота преминуо у душевној болници у Бечу. Неколико дана прије смрти посјетио га је Вук Стефановић Караџић. Њему је Мркаљ поклатио своју свеску од десетак пјесама које представљају доказ о Савиној пјесничкој надарености. Упркос свему што је урадио за српско писмо и језик, Сава Мркаљ је остао заборављен и у сјени Вука Стефановића Караџића.

квеној ћирилици има далеко више знакова, него гласова. Увидио је шта би требало поједноставити, и то урадио.

Поставио два основна начела на којима и данас почива наше писмо и језик. Један глас – једно слово, односно један фонем, један графем. Мркаљ је 25 гласова покрио словима, а за – љ, њ, ђ, ћ тражио диграме, и решио тако што је додао меки глас словима – л, н д, т – означавајући тако њихову мекоћу. И рекао на крају сам овако: „Зато од данас све наше правописаније под ово начело долази – пиши како говориш.“

Мислио је, а то је било фатално за њега, ако се замонаши и докаже цркви да је он тим чином дио ње, па тако 1811. постаје искушеник у манастиру Гомирје и добија име Јулијан. Јернеј Копитар, словенски лингвиста и слависта, који је био цензор за словенске језике на Катедри за славистику у Бечу питао је Вука: „Ма, ко је тај Мркаљ, ја сам на ових 18 странаца нашао више језичке филозофије, него у каквој дебелој граматички.“ Мркаљ је био кичма Вукове реформе, показао је смјер, а Вук је био велики прагматичар и то наставио, свјестан Мркаљеве заслуге. Касније је Вук и сам говорио: „Ја не могу друге азбуке употребити него Мркаљеве, јер чистија не може бити – подјетила је професорка Радошевић додајући да су о Мркаљу говорили многи знани Срби, попут Амфилохија Радовића који је Мркаља поредио са Његошем.

ЗАХВАЛНИЦЕ

Захвалницу редакцији *Српског кола* уручио је неуморни национални прегалац и публициста Милош Мељанац, председник Удружења *Од степака до крајпуташа*. Такође, председник Удружења *Ђиро Личка Калдрма – Дрвар* уручио је захвалницу Миодрагу Линти за дугогодишњу успјешну сарадњу и допринос организацији манифестација које промовишу крајишку културу и обичаје, као и редакцији *Српског кола*.

– Мркаљ је рекао да ће „бранити свој закон, вјеру и цркву, и учићу свакога да постојан и тврд у вјери буде и своју част и завичај, који се ни за какво благо купити не може, да чува и брани“ – навела је професорка Радошевић која се запитала да ли је трагично у свему томе било само рођење оваквог генија у сиромашној кућици од прућа и блата у Сјеничаку на Кордуну... али је затим и поручила да сви знамо одговор данас.

– Можда је дио снаге свог духа оставио свима нама да се дигнемо, да не залутамо и не изгубимо и да видимо увијек мјесец над Кордуном који разгђе мрак и да нам, ма гдје били, свијетли Савино слово и чува његова снага научника и љубав космополите. Чува нас онај дјечак рођен у кућици од прућа, у Сјеничаку... Зато и знамо је смо. А дотакао је највеће дворе науке и дотакао најсјајније звијезде људског духа и ума. Хвала Сави Мркаљу за Свјетлост, и Слово, и Путоказ... Хвала му за Насљеђе – закључила је професорка Радошевић на крају.

ЉУБИША МАНЧИЋ: КАКО ЈЕ „ИЗМИШЉЕН“ ЛИК САВЕ МРКАЉА

Захваљујући вајару Љубиши Манчићу представљен је лик великог Саве Мркаља на поштанској маркици с обзиром да је за илустрацију коришћена спомен-плоча чији је он аутор, а која је постављена 2018. године на вратима Храма Преподобне Мати Параскеве у Сјеничаку на Кордуну.

– Поносан сам што сам први вајар који је овјековјечило Саву Мркаља. Нажалост, први рељеф који смо поставили на Храм Светог Саве у Бечу био је рељеф који је урађен без цртежа и лика Мркаљевог. Направили смо једну наративну причу уз помоћ сликарке Љубице Мркаљ из Париза. Круг сам завршио уз помоћ мог пријатеља новинара Светозара Данчу из Чикага, тако што сам урадио рељеф са инспирацијом код великог југословенског вајара Војина Бакића који је такође имагинарно урадио рељеф попрсја, уз моју маленкост са израдом рељефа лика великог крајишког филолога и монаха уз његов оригинални потпис – нагласио је вајар Манчић.

ГЛУМАЦ ДЕЈАН СТОЈАКОВИЋ ДРАМСКИ ОЖИВЉАВА ЛИК САВЕ МРКАЉА

Рођени Банијац глумац Дејан Стојаковић истакао је да је мислио да ће му улога Митра у филму *Олуја* емотивно бити најизазовнија, јер је августа 1995. године и сам дијелио судбину сународника. Међутим, пред њим је можда много већи изазов, а то је драмско оживљавање лика Саве Мркаља.

– Од нашег чувеног глумца Тихомира Тике Станића позван сам да урадим монодраму о Сави Мркаљу, која ће уз подршку Српског националног вијећа из Загреба бити дио културног дешавања за наш народ у Хрватској. Монодрама ће бити одржана премијерно у Загребу у другој половини марта, затим у Карловцу, Војнићу, Риједи, Славонији... Потом је планирано да буде одиграна и у Србији, очекујемо да то буде у Београду у *Академији 28* – рекао је Стојаковић који с нестрпљењем очекује премијеру и реакције публике, додајући да је стекао утисак, припремајући ову улогу, да су Мркаљев живот, његово одрастање, школовање и борба за живот били претешки.

Текст за монодраму написала је докторка Гордана Илић Марковић, професорка за славистику у Бечу.

Програм промоције водио је уредник листа *Српско коло* Трифко Ђоровић.

Промоцији су присуствовали представници бројних завичајних удружења прекодринских Срба и други поштоваоци лика и дјела Саве Мркаља који су овом приликом добили на поклон јединствену поштанску маркицу. **ВЕСНА ПЕШИЋ**

ПРОМОВИСАНА НОВА ЗБИРКА ПЈЕСАМА МИЛАНА ПАЂЕНА

» Милан Пађен, Вељко Стамболија, Ковиљка Зелић и Марко Ковачевић

Крчевина – симбол Крајишника

У парохијском дому Цркве рођења Пресвете Богородице у Батајници 23. фебруара промовисана је збирка пјесама *Крчевина* Милана Пађена у организацији Књижевне заједнице Крајине.

О књизи у којој се налази и неколико пјесама деветогодишњег Вање Пантића, унука Милана Пађена, говорили су књижевница и професорка српског језика Ковиљка Зелић која је уједно и модератор вечери, књижевник Вељко Стамболија и председник Књижевне заједнице Крајине историчар Марко Ковачевић.

Пјесник Милан Пађен посебно се захвалио старјешинству Цркве рођења Пресвете Богородице што су уступили простор парохијског дома за ово културно сабрање пријатеља и завичајаца.

– У првој књизи *Рајино ђобрајимство* коју сам објавио с Богданом Арнаутовићем седамдесет и неке кажу да је он постављао питања, ја давам одговоре. Мој унук Вања је сада дао два одговора, без мојих питања – рекао је Пађен и на задовољство присутних прочитао неколико својих пјесама.

Рецензент, књижевник Вељко Стамболија рекао је да Пађенове ријечи теку, као ријеке и рјечице у завичају. Своју рецензију је насловио са *Топонимске цјесме*.

– Свјестан колико је труда било потребно његовим прецима да прокрче станишта, а тако мало да она поново постану непроходна и непожељна путош. Завичај који је вјековима био натопљен трудом и знојем, најалост и разорним ратовима, постаје нераскидив дио човјековог одрастања, дакле и бића. Завичај није обични топоним на географској карти, он је дубоко уцртан у свијести сваког човјека.

Стамболија каже да су Пађену добро познате координате завичаја које су одавно уцртане у мапу памћења (Мајске Пољане, рјечица Маја, Црква Света Недјеља, Јадовно, Глина, Банија, Крајина...).

Збирка није композицијски подијелена на циклусе, али Стамболија уочава скуп пјесама о пријатељима писцима, оцу, о доброволцима (Нестор...), о обичним људима. Апострофира славе, цркве, монахе, вјеру и вјеровање.

– Пјесник себе представља у краткој пјесничкој аутобиографији Банија/Ја сам са Баније/Из Војне крајине/. Породица је важан сегмент у животу Крајишника у новим срединама у којима заснива свој живот. Стога и у збирци *Крчевина* породична група пјесама заузима значајан дио.

На крају свог излагања, Стамболија закључује да *Крчевина* и поред озбиљних тема није лишена карактеристичног крајишко-банијског хумора.

Председник Књижевне заједнице Крајине Марко Ковачевић говорио је о појму „крчевине“.

– Као мали у родном селу прво што сам чуо од бабе и ђеда, „саћерали смо овце у крчевину“. Крчевина је била иза гувна, прво врлетна, па равна. Временом сам схватио да

широм крајишког подручја постоје крчевине. Крајишки простор није био везан само за наше просторе, још у 7. вијеку византијски царевци од Ираклија, па надаље су правили крајиште према Арапима, Немањићи су правили крајине широм својих граница. Турци су од Срба правили крајишнике – мартологе у Смедеревском санчаку. Касније су их Аустријанци пребацили на другу страну правећи садашњу Војну крајину. Послије тога Крајина се проширила до Арада и када је престала да буде функционална за Аустрију препуштени су крајишници руској царици Јелисавети која је направила Украјину, некадашњу Новосрбију.

Ковачевић наводи да на сваки простор на који би Крајишници дошли, дошли би на пусти земљу и морали би је окрчити и прилагодити за живот. Овдје су Крајишници добили нове крчевине, топонимски их можемо звати Ветерник, Крвача, Овча, Борча, Бусије.

– Можда би топонимски цијела Батајница требала да се зове Бусија јер одређује на неки начин улогу и смисао Крајишника на овом простору. Ово што је битно за Пађенову књигу јесте да је ово једна и пјесничка крчевина. Цијели стваралачки пут Милана Пађена може се огледати у овим пјесмама. Посебно поздрављам Вању који је присутан и као аутор, али и као тема ове књиге и нека му је на срећу и на радост ова књига.

Ковиљка Зелић је рекла да Пађен који ствара деценијама, и све може да му буде тема због његовог дара. Многобројне су његове збирке и књижевне награде.

– Желимо му дуговјечност и живота и стварања – рекла је Зелићева која је шармантно и спонтано присутне водила кроз цијело књижевно вече и прочитала неколико ауторових пјесама.

Међу присутним гостима био је протојереј-ставрофор Споменко Грујић и некадашњи председник Скупштине Републике Српске Крајине Миле Паспаљ.

– Стваралашто Милана Пађена, заједно са Вељком Стамболијом и покојним Николом Корицом и Небојшом Деветком довело је до оснивања Удружења књижевника Републике Српске Крајине. Додјеливали су и књижевне награде у Мајским Пољанама, и мучили се да све функционише како треба у ратним околностима. Срећан сам што сам данас овдје са вама – рекао је Паспаљ.

Унук Милана Пађена, деветогодишњи Вања Пантић, ученик ОШ *Бранко Рагићевић* из Батајнице је прочитао своју пјесму *Код баке и деке*, и измамо аплауз публике.

Овом приликом Вељко Стамболија поклонито је поштанску маркицу Сава Мркаљ, која је недавно одштампана и промовисана, добровољцу из Србије који се борио у Републици Српској Крајини.

Послије промоције руководство Књижевне заједнице Крајине одржало је нови састанак и том приликом примили двије нове чланице, Милену Жарковић и Драгану Љуна. **ДРАГАНА БОКУН**

КОЛОНИСТИ СОЛУНСКИ ДОБРОВОЉЦИ-ЉУДИ, ЦРТИЦЕ, СУДБИНЕ 2.

» ПИШЕ: ДР МИЛАН МИЦИЋ, ИСТОРИЧАР

Постојећа литература и архивска грађа дјелимично реконструишу животне судбине српских добровољаца насе-

љених у Банату, Бачкој, Срему, Славонији и Барањи у времену Великог рата (1914–1918) и њихове колонизације (1921–1941); илуструју токове рата и колонизације, дочаравају историјске

процесе, околности и промјене изазване ратом и сеобом у њиховим животима и истражује људску судбину човјека – ратника, сточара, ратара, колонисте, а често и печалбара.

Личности добровољаца – колониста у овом раду случајни су узорак на којем се види преламање крупних историјских потреса и промјена у животу обичног човјека.

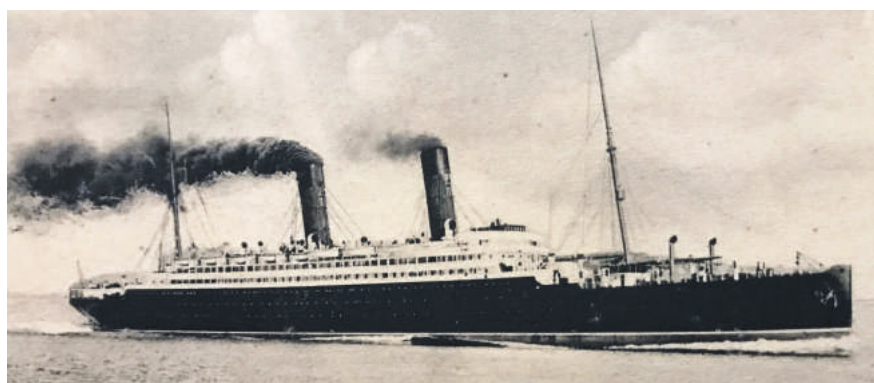
Између два рата мука натјерала колонисту да пјешице иде из Баната на Банију и назад

Станко Булат из Бузета код Глине на основу америчке документације рођен 1881. године. Последње мјесто боравка Станка Булата уписано је као село Стаза, у близини Глине. Земља поријекла Хрватска. Дана 13. јула 1913. искрцао се на острво Елис у Њујорку. Путовао је сâм, бродом Каронија који је приспео из Ливерпула, Велика Британија. Након искрцавања и обавезног карантина, упутио се код свог рођака чије је презиме убиљено као Бадак. Станко није имао карту до мјеста Мидвил у Пенсилванији, те ју је морао накнадно купити. Са собом је понио 25 долара. Био је ожењен, у 32 години живота, висок 174 центиметара, смеђе косе и тамних очију. Станко је као ожењен, у старијим годинама за почетак 20. вијека, дошао у САД. Његов полазак из Ливерпула говори о томе да је вјероватно радио у Енглеској да би зарадио за пут преко океана.

ОДАЗВАО СЕ ПОЗИВУ ЗЕМЉАКА МИЛАНА ПРИБИЋЕВИЋА

Станко је као добровољац дошао из САД-а у Српску војску. Вођа српске војне мисије за прикупљање добровољаца за Српску војску у САД био је Банијац потпуковник Српске војске Милан Прибићевић који је од јесени 1916. године активно радио на прикупљању добровољаца у САД. Од новембра 1916. године до марта 1917. године Милан Прибићевић путовао је у САД и боравио је у држави Пенсилванији радећи на прикупљању добровољаца и слањајући се највише на Српски савез Србобран који је окупула иселене Србе из Хрватске. Према извјештају Милана Прибићевића од 28. марта 1917. године „људи је до сада отишло свега стотину. Они су сви из Аустрије, већином Бановци, но има их и из других провинција. Сви су одушевљени и није било са њихове стране, док су се овдје скупљали и чекали ни најмањег испада. У броју који је отишао има Хрвата и Словенаца само неколицина.”

Видљиво је да је активност Милана Прибићевића највише одзива у почетку имала међу Србима са Баније јер им је он био познат и у њега су имали повјерење. Међу добровољцима Српске војске који су из САД дошли у Бизерту, у Тунис на обуку, а потом били распоређени по регуларним пуковима Српске војске, био је и Станко Булат. По завршетку рата, са породицом, доселио се у колонију Војвода Степа у Банату гдје му је надјелена добровољачка земља од 8 к.ј. и 1.100 кв.хв. Станко се населио у Војвода Степу око 1930. године. 1. фебруара 1931. године тражио је зајам од 3.000 динара да би купио коња за обраду земљишта, а исте године остао је без хране, па је тражио зајам да прехране породицу. О тешком животу у новом завичају говори и да је био изложен егзекуционој наплати у висини од 1.200 динара, када му се узимала пшеница за дуг, и то у корист Манојла Шарца кафеције у новом насељу од којег је вјероватно узео позајмицу коју није вратио.

» Станко Булат је преко Ливерпула са чувеним бродом Каронија стигао на острво Елис у Њујорку

По казивању између два свјетска рата одлазио је из Баната на Банију и враћао се из ње у Банат пјешице.

У РУДНИКУ БЛУТИУ МОНТАНИ РАДИО ВЕЛИКИ БРОЈ СРБА ИЗ ХЕРЦЕГОВИНЕ

Никола Вујовић, родио се, по подацима пријемног мигрантског центра на острву Елис на улазу у њујорску луку, 1895. године у селу Лапље код Требиња. Као последње мјесто боравка у Аустрији, прије него што се одлучио за пут у Америку, наведено је село Ивица у близини Љубиња гдје су живјеле породице са истоименим прикупио тако да је могуће да је прије путовања у САД боравио код ближе или даље родбине.

Никола Вујовић био је висок 177 центиметара, имао је сиву косу и свијетле очи, био је неожењен и када је приспео у САД имао је 25 долара код себе. У њујоршку луку брод Марта Вашингтон, на којем се налазио, упловио је 22. јула 1913. године. Брод је пловио из Трста на редовној линији Трст–Њујорк. Сума новца коју је Никола имао код себе и његово путовање право из тршћанске луке говорили су о томе да је имао обезбјеђена средства за пут преко океана. Из Њујорка пут је Николу Вујовића водио у Бјуту, у Монтани. У Бјуту налазио се велики рудник у којем су радили многи Срби из Херцеговине, Црне Горе и Боке Которске и Николи је у руднику био обезбјеђен посао. Николу је у Бјуту чекао брат Митар Вујовић који је живио на адреси 78 Park Street.

ЗАПИС ПЕРА СЛИЈЕПЧЕВИЋА

Никола је у Српску војску дошао као добровољац из САД-а и учествовао је у пробоју Солунског фронта септембра 1918. године. Већ 1915. године Никола је, о свом трошку или трошку соколског друштва из Бјуте, дошао у Србију и ступио у Добровољачки одред Војводе Вука – Војина Поповића. Као четник Добровољачког одреда уписан је 11. маја 1915. године. „Све силни људи” писао је о припадницима ове елитне јединице Српске војске Перо Слијепчевић. „Једни из Америке свјесни и прекаљени, други прошли кроз славне ватре.” У борбама 1915. године код Власинског језера борио се и Никола Вујовић. На Газиној пољани 19. октобра 1915. године 3. чета 2.

батаљона Добровљачког одреда борила се са Бугарима прса у прса. „Од 60 Херцеговаца из Америке оста 6-7 људи”, писао је Перо Слијепчевић.

У прољеће или рано лјето 1921. године приспео је Никола са трудном женом Аницом Руњевац на велепосјед Ладислава Бањања у Банатском Аранђелову који је износио 8.598 к.ј. земљишта и који се налазио источно, западно и јужно од насеља. Велепосјед је имао девет мајура, а Никола се са супругом смјестио у привремени смјештај, у велепосједничке зграде, на мајуру Чегрњак, 7 км. од села гдје су се населили и други добровољци из Херцеговине махом из околине Билеће, али и из Гацка и Требиња. Већ 18. августа 1921. године родила им се кћер Радослава, 23. октобра 1923. године син Лука и 14. априла 1925. године ћерка Јованка што значи да се његова жена Аница у пет година порађала три пута у тјескобним и нехигијенским условима живота на мајуру Чегрњак.

СЕОБА У КИСАЧ

Догађај који је натерао Николу и Аницу да оду са мајура Чегрњак и велепосједа Бањања догодио се 8. априла 1924. године. Тада им је преминуо од катара у цријевима син Лука који је имао непуних годину и по дана и то их је натјерало да потраже, двије године потом, током 1926, здравије мјесто за живот са мање подводном, а квалитетнијом земљом. Рођење ћерке Јованке годину дана послје породичне трагедије и смрти сина показало је жељу и виталност Николе и Анице да се живот даље настави. Десет година касније, 28. јула 1934. године једна већа група херцеговачких колониста (17 породица) спремала се на сеобу у Бачку са мајура Чегрњак, на посјед града Суботице, у Бајмок и свој одлазак обралагала на сљедећи начин.

„Налазимо се већ десет година на нашим земљама које смо добили. Земљу радимо сами са својим породицама и помажемо се међусобно. Наше земље налазе се у риту и сваке године изложене су поплавама, а сем тога су слатињаве и немогуће их је обрађивати. Толико подбацују плодом да се не можемо издржавати, ни ти на њима остати. Присиљени смо отићи, макар друге земље не добили. Сем тога што нам је земља мочварна и врло рђа-

ва, не можемо издржати климу овог краја. Већ нам је већи број чељади поумирао, а сви смо склони озбиљном обољењу услед климе коју мочвара ствара. Да бисмо избјегли чешћим смртним случајевима у породицама, породичне несреће и катастрофу, приморани смо из здравствених разлога напустити ово мјесто”.

На мајур Мало Ирмово, велепосједа Котека, у близини словачког села Кисача Никола и Аница Вујовић доселили су се 1926. године у сличне услове живота као на мајуру Чегрњак. Никола је 18. априла 1926. године био записан као члан аграрне заједнице у Малом Ирмову и то као члан Управног одбора што је говорило да је био већ насељен на овом мајуру велепосједа Котека или је припремао свој долазак из Баната, али и да се радило о човјеку од угледа и ауторитета. Земља је у Бачкој била плоднија него на велепосједу Бањања у Банату и није било подземних вода. Јуна 1926. године парцелисане су поткућнице за колонисте на мајуру Мало Ирмово у колонији која је од 1936. године понијела име Танкосићево по мајору Војиславу Танкосићу команданту Рудничког четничког одреда. Никола је био на списку насељеника са мајура Мало Ирмово који су тражили зајам од аграрне заједнице за градњу куће 27. новембра 1928. године што значи да је прошло осам година привременог живота на мајурима Чегрњак и Мало Ирмово док се прва кућа није изградила. Током 1929–1930. године грађене су куће у новом насељу. Никола и Аница тада су изградили кућу у улици гдје су били насељени колонисти из Херцеговине Мирко Анђелић, Петар Мрдић, Аћим Поповић, Тодор Поповић, Дамјан Рончевић, Перо Вучинић, Божана Николић и из Црне Горе Радован Моштрокол и Милица Ђонович који су дијелили нов живот и нов завичај међусобно се испомажући у раду и животу. Никола Вујовић надјелен је са 8 к.ј. и 1.100 кв.хв. земље и поткућницом бр. 236/4 од 794 кв.хв.

Године 1935. Аници и Николи родила се ћерка Бојана, а на списку ученика школе у Танкосићеву школске 1936/37. као ученица 2. разреда је школу похађала Јованка Вујовић рођена на мајуру Чегрњак у Банату 1925. године.

ИЗ РУСИЈЕ НА СОЛУНСКИ ФРОНТ

Никола Сврдлановић из Сливнице код Требиња имао је запањену улогу као истакнути добровољац и писмен човјек у политичком дјеловању на питању српског и југословенског уједињења у годинама Великог рата (1914–1918). Неко вријеме док се развијао српски добровољачки покрет у Русији (1915–1918) радио је у српском посланству у Петровграду код српског посланика при руској влади Мирослава Спаљковића.

Којим путем је стигао из Русије на Солунски фронт није познато. Тек 1. јануара 1917. године у извјештају капетана Милутина Николића, вршиоца дужности команданта батаљона Срба добровољаца, Нико-

ла Сврдлановић помиње се као повјереник Српске владе и Војске који би радио на српском и југословенском уједињењу и посебно дјеловао међу бившим добровољцима црногорске војске, поријеклом из Херцеговине, на њиховом придобијању за уједињење Србије и Црне Горе.

Име Николе Сврдлановића срећемо на почетку аграрне реформе и колонизације почетком 20-их година 20. вијека као повјереника за колонију Рогендорф на имању Алтруистичке банке из Будимпеште код Банатског Двора на жељезничкој прузи Велики Бечкерек–Жомбољ, на 20 км. од Великог Бечкереча.

Он је предводио већу групу колониста и добровољаца из околине Требиња и Билеће привремено насељену у просторијама имања Рогендорф која је пристигла на тај простор током 1921. године. Геометар из Великог Бечкереча Фрања Редер 1921. године одредио је облик и простирале новог насеља што је било врло ефикасно од стране аграрне администрације, која је често дјеловала врло неефикасно у односу на колонисте и њихове потребе, и сигурно под утицајем Николе Сврдлановића. Бечкеречко гласило *Банатски власник* 28. децембра 1922. године донијело је вијест о посјети „својим земљацима добровољцима насељеним у Рогендорфу“ делегације из Билеће коју су чинили Јефто Попара, Благоје Милошевић и Мустафа Арнаутовић што је знало да су у то вријеме у Рогендорфу били насељени неки значајни људи из времена тек минулог рата из Херцеговине попут Николе Сврдлановића или Николе Вучуревића. Године 1924. Никола Сврдлановић појавио су у изворима као предсједник Аграрне заједнице у колонији Рогендорф који је у име колониста комуницирао са аграрном администрацијом, Савезом аграрних заједница за Банат и локалним и државним властима.

ПРВИ ПРЕДСЈЕДНИК БАЧКОГ ДУШАНОВЦА

Никола Сврдлановић заступао је колонисте добровољце приликом ревизије добровољачких увјерења крајем 1924. године. У периоду 21–25. децембра 1924. године био је на путу у Београду. Његови путни трошкови на том путу износили су 930 динара и у потпуности осликавају његово путовање до Београда. Никола Сврдлановић 21. децембра 1924. године отпутовао је 2. класом возом од Банатског Душановца до Великог Бечкереча. Цијена возне карте износила је 21 динар. Послије вечере у Великом Бечкерек (42 динара) подвоз до станице коштао је 10 динара, а возна карта за 2. класу Велики Бечкерек–Панчево 63 динара, док је из Панчева до Београда карта коштала 10 динара. Никола Сврдлановић боравио је у Београду 23, 24. и 25. децембра до попдне када је за добровољце из Банатског Душановца завршавао послове у Министарству војном да би се вратио истим путем до Великог Бечкереча гдје је преноћио и 25. децембра 1924. године дошао у Банатски Душановац.

Банатски Душановац, под овим именом први пут се спомиње као политичка општина 30. маја 1925. године, а њен први предсједник био је повјереник Никола Сврдлановић док је Рогендорф у општинским записницима посљедњи пут био споменут 18. маја 1925. године. Промјена имена села дошла је одлуком колониста да своју колонију обилеже као српско насеље са историјском мисијом у Банату.

Никола Сврдлановић 29. јула 1931. године надјељен је са 13 к.ј. и 263 кв. хв. земље. Без наследника преминуо је 18. јануара 1937. године, а земљиште се 1940. године превело на његову браћу Тому и Стеву Сврдлановића.

У ЗАГРЕБУ ПРЕДСТАВЉЕН ЛЕТОПИС МАТИЦЕ СРПСКЕ

Матица Српска је свуда гдје се чува национални идентитет

ФОТО: Н. ЈОВАНОВИЋ / ПОРТАЛ НОВОСТИ

Матица српска је централна институција пречанског српства и дјелује гдје год има Срба којима је стало до српске културе и идентитета, речено је на представљању Матице српске и промоцији њеног Летописа, најдуговјечнијег књижевног часописа у свијету, уприличеном 27. фебруара у Централној библиотеци Срба у Загребу.

У уводном обраћању Чедомир Вишњић, уредник *Просвјетних* издања, нагласио је да је Матица српска централна културна институција пречанског српства која је увијек имала исту улогу и дјеловање, али су се мијењале историјске и географске прилике у којима су живјели Срби. Нагласио је да су односи Матице српске и *Просвјетне* имали своје успоне и падове, као и да су бројни стипендисти Матице српске остварили значајне улоге у српској заједници на овим просторима.

– Гдје год има Срба којима је стало до српске културе и идентитета који успијевају да сачувају, ми смо спремни да дођемо, разговарамо и учинимо да буду још бољи чланови заједнице у којој живе, и то на уредан грађански начин који код озбиљних људи изазива само поштовање – рекао је предсједник Матице српске, универзитетски професор Драган Станић.

Подсјетио је да су Срби на просторе тадашње Хабзбуршке монархије дошли с привилегијама цара Леополда, као политички народ који је сачувао чјелину са Србима који су остали у Турском царству, а карловачка ми-

» Чедомир Вишњић, Милан Мицић, Драган Станић и Зоран Ђерић

трополија задржала заједницу с Пећком патријаршијом.

– Матица српска је пречанска установа с погледом на цјелину српских простора, у вријеме оснивања од Пеште до Црне Горе. Летопис је 1823. покренула група интелектуалаца у новосадској гимназији, а 1824. изашао је први свезак. Програм Летописа важи и данас, иако је реализован на различите начине. Први уредници и сарадници били су Георгије Магарашевић и Павел Јосиф Шафарик. Нема часописа књижевно-културног карактера који непрекидно излази већ 200 година, иако се биљежи и неколико покушаја гашења Летописа Матице српске – 1835/36. 1848/49. као и у два свјетска рата – закључио је Станић.

Срби су задржали идентитет, али су прихватили и европску културу – рекао је генерални секретар Милан Мицић.

– Срби од 90-их живе у различитим државама и сарађујемо са свима њима гдје год да живе, од Мађарске до Косова и Црне

Горе. Са својим програмима и активностима били смо и у Вуковару, Осијеку и Белом Манастиру – казао је Мицић.

Зоран Ђерић, члан уредништва Летописа, који је сада на челу Српског народног позоришта, нагласио је да је часопис уређивало укупно 39 уредника.

За утиске смо питали Станића и Вишњића.

– Имамо данас добре односе с *Просвјетом*. Радили смо тако да не оптеретимо једни друге, па је у неким периодима сарадња јавно била мање видљива. Помагали смо да се конституише Централна библиотека Срба у Хрватској у оно вријеме кад су српске књиге уништаване у Загребу и по Хрватској. Мој приједлог је био да је формирамо у *Просвјети*, а не на Филозофском факултету, гдје се није могла обезбједити безбједност књига – изјавио нам је Станић.

По Вишњићевим ријечима, Срби на простору Хрватске су вјековима сарађивали с Матицом српском као с културном институцијом Срба у Аустроу-

гарској монархији, па је било и многих стипендиста који су касније имали важно мјесто у елитним образованим људи и зацели много тога у култури Срба. Тако је и Лукијан Мушички био зачетник националног у свијету који једва да је имао протоетничке елементе свог идентитета – казао је Вишњић и нагласио да је *Просвјетна* покушавала ојачавати односе с Матицом српском, али да то није увијек сретно завршавало.

– У култури Срба у Хрватској никад ништа није касно, ко се појави, добро је дошао. Зато од данас постоје добри услови да сарадња крене јер политичких препрека објективно нема – нагласио је Вишњић.

Скупу су присуствовали челни људи *Просвјете*, администратор загребачко-љубљанске епархије владика Кирило, заступник и потпредсједник СНВ-а Борис Милошевић, потпредсједник Савјета за националне мањине Милан Вукелић, те низ људи из културног живота Хрватске.

Н. ЈОВАНОВИЋ / ПОРТАЛ НОВОСТИ

„ЈЕДАН НАРОД ПОСТОЈИ КАДА ПОСТОЈИ И ЊЕГОВ ЈЕЗИК“

МЕЂУНАРОДНИ ДАН МАТЕРЊЕГ ЈЕЗИКА У ВУКОВАРУ

Предавањем средњошколским ученицима на тему *Реформа ћирилице Саве Мркаља* огранак Вукове задужбине у Вуковару је у простору Српског културног центра 28. фебруара свечано обиљежио Међународни дан матерњег језика, пише портал Срби.хр.

– Рекла бих да ми у овом крају нисмо баш у ситуацији да нам завиде, у односу на матичну државу. Под великим смо утицајем медија и прилично је тешко радити на очувању свог језика, али ми се заиста трудимо кроз наше школе да одржимо љубав према матерњем језику и радимо на томе да га заједно његујемо и чувамо – изјавила је професорка српског језика и предавач на поменутом предавању Слађана Миљешкић Ђићић која се у свом свакодневном раду сусреће са младима и указује на важност очувања матерњег језика. Ово је уједно била прилика да организатори обиљеже и 240 година од рођења и 190 година од смрти Саве Мркаља.

ФОТО: МАЈА МИЛАНОВИЋ / СРБИ.ХР

– Циљ предавања је да се сјетимо једног заборављеног лин-

гвистичког генија који је Србин из Хрватске и са којим, нарочито ми, али и сав српски народ широм свијета треба да се поноси, а то је Сава Мркаљ, јер он је некако остао заборављен у сијенци громаде Вука Караџића. Миле Медић је кроз звјештање Светога Симеона ре-

као „један народ постоји када постоји и његов језик“ и „боље да нам узму један град него једну ријеч нашег језика“. Тако да све док постоји језик, постоји и један народ, јер је право, једна од компоненти националног идентитета матерњи језик. Управо зато, више него сви остали, националне мањине морају да чувају свој матерњи језик, а поготово када је он толико сличан са језиком већинског народа – каже предсједница вуковарског огранка Вукове задужбине Љиљана Бајац Николић.

Подсјетимо, огранак Вукове задужбине у Вуковару основан је 2019. године и ове године на вршавају пуних пет година рада и дјеловања на вуковарском подручју.

МАЈА МИЛАНОВИЋ / СРБИ.ХР

У БЕОГРАДУ ПРЕМИЈЕРНО ПРИКАЗАН ФИЛМ ДРАГАНА РАДОВИЋА О НАЈВЕЋЕМ СТРАТИШТУ СРПСКОГ НАРОДА У БОСАНСКОЈ КРАЈИНИ

» Жарко Глувајић

» Љубица Ђорлуковић

» Мићо Ковачевић

Патријарх Порфирије: Пред мјестима отрежњења какво су Гаравице схватамо да је молитва хљеб наш насушни!

У организацији информативне службе СПЦ у, за ову прилику претијесној, сали 6 МТС дворане премијерно је у Србији приказан документарни филм *Гаравице* аутора Драгана Радовића, оснивача Фондације *Заборављени коријени*.

Филм је потресно свједочанство о страдању српског православног народа у Бихаћу, Цазину, Великој Кладуши, Босанској Крупи и Босанском Петровцу у Другом свјетском рату. Аутор је разоткрио непознату и дуго скривану истину филмом који је базиран на више од три хиљаде докумената (судских пресуда, записника са саслушања, извјештаја, прогласа...), као и живој ријечи 27 преживјелих свједока, од којих у филму говори њих 15. Филм је непорециво свједочанство о страдању десетина хиљада српских мученика у чијим суровим систематским ликвидацијама нису учествовали само одрасли мушкарци, муслиманске и хрватске усташе, него често и чланови њихових породица. Гаравице код Бихаћа су мјесто великог страдања српског народа у Другом свјетском рату, стратиште које се деценијама прећуткивало.

Неки посјетиоци нису били у могућности ни да уђу у салу у којој је око стотинак људи стајало и посматрало филм, а међу њима је био и сам аутор Драган Радовић.

КАЈИНОВСКИ ГРИЈЕХ БРАТОУБИСТВА

Благослов за приказивање овог филма дао је патријарх српски г. Порфирије који се обратио присутнима уочи пројекције.

– Нажалост, свакодневно се сусрећемо са софистицираним и умногострученим кајиновским гријехом братоубиства пред којим остајемо нијеме и поражени беспомоћношћу. Иако олако држимо да много тога знамо о овом трагичном периоду, вечерас се кроз филм *Гаравице* послје осам деценија сусрећемо са још једном утамниченом трагедијом нашег народа и болном истином која је

плански била измјештена у простор непожељних тема и сферу која на дугорочном плану обезбјеђује заборав, а заправо је ријеч о злочину пред чијим размјерама остајемо без ријечи и даха.

Патријарх је подсетио да је у Гаравицама у групама довођен

српски народ из Бихаћа, Велике Кладуше, Цазина, Босанске Крупе, Босанског Петровца и других мјеста тог поднебља да бездушно буде ликвидирали.

– Убијани су редом: жене, деца, старци. Затрте су читаве породице, а једини гријех им је био:

ЛИНТА: УСВОЈИТИ РЕЗОЛУЦИЈУ О ГЕНОЦИДУ У НДХ

Београдској премијери филма присуствовао је и предсједник Савеза Срба из региона и народни посланик Миодраг Линта који је истакао да Србија има националну и цивилизацијску обавезу да коначно донесе Резолуцију о геноциду над Србима, Јеврејима и Ромима у Независној Држави Хрватској и оснује Меморијални центар геноцида над Србима у НДХ.

– Од националног значаја је да се покрене правна и политичка борба за међународно признање геноцида над српским народом у НДХ. То у пракси претпоставља да државе потписнице Конвенције о спречавању и кажњавању геноцида и међународне организације у парламентарно донесу резолуције којима се масовно и систематско уништење Срба од стране усташког режима признаје као геноцид – закључио је Линта.

дина узданица како за душе свих оних који су свирепо измјештени из овог вида егзистенције у свијет боли и непролазни, тако и нас који смо ту да својим животом свједочимо часно име предака и бесмртну славу коју су стекли, будући да су све то задобили Вукашиновом молитвом у срцу и на уснама: Само ти дијете ради свој посао!

Патријарх се захвалио Фондацији *Заборављени коријени* и аутору филма Драгану Радовићу што су прегаоци у документовању страдања српског народа.

– Нека жртва гаравичких страдалника буде снага младима у нашем народу да живе часно и надахнуће да истрају у очувању свог идентитета, стеченог крштењем, а призваног да буде посвећен Богу и пријатељству са сваким човјеком, а на све вас и на читав свијет да се спусти благодат и мир Божји како би било мира и међу свима нама. Амин.

ЗА ПОТРЕБЕ ФИЛМА АУТОР ПРЕШАО 50.000 КИЛОМЕТАРА

Аутор филма *Гаравице* Драган Радовић се захвалио свима који су одвојили вријеме да филм погледају, а посебно се захвалио патријарху Порфирију на исказаној подршци.

У својој бесједи је рекао да је Фондација регистрована у септембру 2023. године, али да је рад почео много година раније када се започело снимање документарних емисија о манастирима и храмовима на простору Босне и Херцеговине и Космета. Међу тим емисијама посебну пажњу је изазвала емисија посвећена манастиру Црна река, као и она која говори о старој цркви у Сарајеву, манастиру Веселиње на Гламочу, манастиру Сасе код Сребренице и тако редом. Снимајући прилоге о манастирима Радовић је и истовремено почео да истражује страдање Срба на просторима бихаћког краја, потом Купреса и Бугојна и рудне Романије.

Само за потребе снимања филма *Гаравице* обилазећи свједоке

српско име и вјера православна. Нарочито је, за мене, потресна чињеница да су вечерас са нама и три преживјела свједока ових злочина библијских размјера, али свједока који цијели свој живот носе крст страдања и славу васкрсења, невиних жртава из рода нашег, али и свих оних из јеврејског и ромског народа којима је додијељен заједнички Авељев усуд – рекао је патријарх захваљујући се Мићи Ковачевићу, Жарку Глувајићу и Мићи Копанићу који су присуствовали премијери.

Београдској премијери присуствовали су и преживјели свједоци злочина описаних у филму: Мићо Ковачевић, Жарко Глувајић и Мићо Копанић са својим породицама.

– Пред мјестима отрежњења какво је Гаравице схватамо да је молитва хљеб наш насушни и је-

КАД ЕНТУЗИЈАЗАМ НАДЈАЧА СИСТЕМ

Аутор филма Драган Радовић заслужује највеће признање СПЦ, као и Републике Србије и Републике Српске. Својим прегалаштвом је доказао да појединац може бити ефикаснији од система. Потрошио је три године свог живота како би снимиле филм *Гаравице* и на свеобухватан и документован начин приказао страдање Срба у Другом свјетском рату. Обишао је свако стратиште, снимиле сваки споменик, за сваки злочин пробрао и представио архивску грађу и свједочанства. Ухватио је последњи моменат како би разговарао са 15 преживјелих свједока тих страшних злочина. Најмлађи од њих је рођен 1938. године. Филм је поучан, са мноштвом података, свједочанстава и са врло аналитичним закључцима. Један угледни историчар, професор на Београдском универзитету

је у неформалном разговору након премијере рекао „ово је могао само о свом руху и круху да изнесе појединац и урадио је то много боље него што би то урадила било која институција, јер је радио срцем, без компромиса и утицаја модерних политичких трендова.“ Намеће се питање да ли ће филм бити приказиван на телевизијама? Аутор га нуди потпуно бесплатно. До њега

није, а видећемо да ли је националним фреквенцијама и даље приоритетнији ријалити програм. Мишљења смо да би филм требало да буде приказан на свим телевизијама са националним фреквенцијама и постане обавезан дио школског програма. Могуће је да ће подстаћи и друге ауторе на документарно стваралаштво, јер је остало пуно неиспричаних судбина српског мучеништва.

расуте по региону, као и сталним одласцима у Војни архив Београд, Архив БиХ Сарајево, Архив старе Југославије прешао је више од 50.000 километара и прикупио више од 3.000 докумената.

– У току истраживања дошао сам до сазнања да је о свему ове књигу написао Драган Грбић рођен у селу Марин Мост код Цазина. Планирао је да је објави 1961. године, али она је била забрањена. Преминуо је 1985. године. Прије двије године уз посредство Илије Шикмана, пуковника у пензији и Петра Тркуље, генерал мајора у пензији, који су родом из села Цазина, ти материјали су ми повјерени, књига је приређена и објављена. Врло брзо је стекла велику популарност. За само три мјесеца покљоњено је и продато више од 1.500 примјерака.

ПРИХОД ОД ПРОДАЈЕ КЊИГЕ ЗА ОБНОВУ СПОМЕНИКА ДРАГАНА ГРБИЋА

Радовић је истакао да читаоцу први утисак оставља чињеница да је Драган Грбић као носилац партизанске споменице оставио запис у првом лицу онако како је сам доживио догађаје.

– Записао је свједочења, размишљања и разговоре других ко-

ји су од непроцењивог значаја. Ту су и његови коментари и размишљања о посту, о кнезу Лазару, Светом Сави, о Косовској бици. У jednoј реченици каже „српски народ је много пута страдао од Косовског боја до данас, али је увијек на крају побјеђивао. Не треба губити наду“.

Радовић је одлучио да сав приход од продаје ове књиге приложи за обнову споменика Драгана Грбића и његове супруге који су сахрањени код Новог Сада.

Аутор је дочарао како је снимање филма оставило огроман траг и на његов приватни живот. Посебно се осврнуо на баку Љубицу Ђорлукућ која се појављује у филму као један од преживјелих свједока.

– Бака Љубица је као дијете на Гаравицама изгубила оца, стрица и дједа, на ријечи Корани је и сама рањена као дијете. Ту је изгубила остатак породице. Касније је лијечена у Загребу. Преживјела је још један злочин усташа када су практично прошли поред ње, а да је нису примијетили. И након свега је одведена у логор Јастребарско који је преживјела. Изнад свега тога се уздигла. Била је учитељица, похађала је музичку школу, свирала клавир, хармони-

ку, освајала награде, имала и свој хор. Након свих ових пројеката њена кћерка Сања, која одавно живи у Швајцарској, ме позвала са молбом да јој будем крштени кум. То је за мене заиста био посебан благослов и она је крштена недавно уочи Сретења. Драго ми је да је крстио парох бихаћки Славиша Милиновић и то водом са Коране.

Радовић је по занимању дипломирани инжењер електротехнике и од тог посла све пројекте је углавном сам и финансирао. Радио је ноћима, викендима, за вријеме годишњих одмора...

– Након премијерног приказивања документарног филма у Бањалуци, председник Републике Српске Милорад Додик уплатио је донацију Фондацији. Захваљујући том новцу филм је преведен на енглески, руски, грчки и кинески језик, а ускоро ће бити и на њемачки, италијански, француски и шпански. Такође, упућено је више од 100 божићних пакета за дјецу на простору Бихаћа, Босанске Крупе, Бугојна, Источног Сарајева, Сокоца и главним дијелом Рогатице и Вишеграда. У наредном периоду биће објављени и зборници докумената који ће бити покљоњени научним и образовним институцијама – рекао је Радовић додајући да Фондација *Заборањени коријени* има скромне могућности, али ће се увијек трудити да на најбољи начин представи српски народ и СПЦ.

Међу присутнима су били државни секретар у Министарству за људска и мањинска права Иван Бошњак, помоћница у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Сања Лакић, саветник у Министарству одбране Никола Бањац, народни посланик Миодраг Линта, велики број црквених великодостојника и других. **ТРИФКО ЂОРОВИЋ**

ФОНДАЦИЈА ВИЗУЕЛНИ АРХИВ СРПСКОГ СТРАДАЊА

Свједочанство Стане Митрић о убијеним синовима

Фондација *Визуелни архив српског страдања* снимила је свједочанство Стане Митрић (99) о херојству и мучеништву њена два сина Петра и Милорада који су убијени у Мркоњић Граду 10. октобра 1995. године, а чији су посмртни остаци ексхумирани из масовне гробнице у Мркоњић Граду која је отворена у априлу 1996. године.

Ова фондација у сарадњи са Републичком организацијом породица заробљених и погинулих бораца и несталих цивила, а под покровитељством и уз подршку председника Републике Српске Милорада Додика, покренула је пројекат снимања свих доступних свједочанстава српског страдања током ратова деведесетих.

Директор Фондације Денис Бојић изјавио је да је у току ове године планирано отварање више студијских центара широм Републике Српске у којима ће чланови породица страдалих цивила и војника, али и сви они који својом судбином свједоче о српском страдању, имати прилику да сниме своје свједочанство и оставе трајни запис о херојству и мучеништву својих најмилијих.

Један о центара биће отворен и у општини Мркоњић Град, чији начелник Драган Вођевић истиче да ће ова локална заједница пружити пуну подршку овом пројекту.

Вођевић је навео да је Мркоњић Град један од симбола српске голготе и страдања у протеклом Одбрамбено-отаџбинском рату.

Једна од највећих гробница у Републици Српској откривена је у Мркоњић Граду, гдје је пронађено 181 тијело жртава, међу којима 81 цивил, 97 бораца Војске

» Петар је убијен као цивил, а Милорад као припадник Војске Републике Српске

Републике Српске, три припадника Министарства унутрашњих послова Српске. Међу ексхумираним је и 10 жена.

У мањим гробницама у овој општини пронађено је још 176 тијела цивила, припадника Војске и МУП-а Републике Српске.

На подручју општине Мркоњић Град током 117 дана хрватске агресије порушено је и запаљено више од 2.000 стамбених објеката, док је 6.000 кућа оштећено и опљачкано.

Фондација *Визуелни архив српског страдања* представља изразу прве дигиталне базе података о страдању Срба, која се базира искључиво на снимању, архивирању те глобалном презентовању снимљених исповијести из првог лица.

– На простору бивше Југославије током ратних дешавања деведесетих годину прошлог вијека погинуло је и нестало више од 50.000 Срба, цивила, те припадника различитих војних формација. Овај број подржавијева збир свих жртава, од првог погинулог припадника ЈНА на простору Словеније, па све до последње српске жртве на територији Косова и Метохије – навели су из Фондације.

PTPC

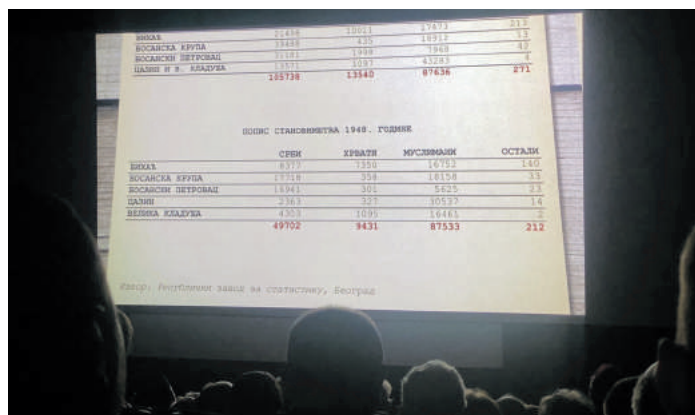
КОЈИЋ: СПОМЕН-ПЛОЧА НА ВРАЦАМА - СВЈЕДОЧАНСТВО О САМООРГАНИЗОВАЊУ СРБА

Спомен-плоча на Врцама свједочи о самоорганизовању српског народа у најтежим тренуцима, као и о томе да су Република Српска и град херој Источно Сарајево – трајне категорије, изјавио је председник Скупштине Републичке организације породица заробљених и погинулих бораца и несталих цивила Бранимир Којић.

Којић је рекао да је у Федерацији БиХ организовано скупљање новца како би Елвис Гурда и Есад Јашаревић платили казну од 6.000 КМ због разбијања плоче на Врцама коју им је изрекао Основни суд на Сокоцу, што, како је навео, није проблем, али су опасни позиви на поновно лупање плоче, као и њихово представљање као некаквих хероја.

– Крајњи је безобразлук рећи да су ти момци полупали плочу у име свих њих и да та плоча смета свим нормалним људима. Чак Нихад Аличковић /лидер сарајевског Антидејтонског покрета/ говори да је са њима попио кафу дан након што су учинили ово што су учинили. Ми сад можемо да сумњамо да је он и њему слични можда инструисао ове момке да учине ово злодјело. Поручујемо им да не покушавају да подижу тензије, да не руше наша спомен-обилежја и да схвате коначно да је из Сарајева протјерано 157.000 Срба, као и да је у том истом Сарајеву било логора за Србе до јануара 1996. године и да су људи тамновали по тим мучилиштима и по 1.355 дана, а за те њихове муке нико није адекватно кажњен. Аличковићу поручујемо и да је ово света плоча и да није, како он каже, комадић црног поганог мермера – поручио је Којић за *Срну*.

Основни суд на Сокоцу прогласио је кривим Елвиса Гурду и Есада Јашаревића за оштећење спомен-плоче на Врцама и пресудио да морају платити 6.000 КМ, од чега 5.000 КМ Борачкој организацији Источно Ново Сарајево. Спомен-плоча на зиду спомен-парка Врцама оскрнављена је више пута, а последњи пут 29. августа прошле године. **PTPC**

» Аутор је прикупио 3.000 докумената по архивама широм региона

ПРВИ ВИНО ФЕСТ У ЧИКАГУ

Вино фест одржао се први пут у Чикагу у организацији Сабора крајишких Срба, а привукао је велики број произвођача вина, пише портал *Авала њуз*.

Према ријечима организатора манифестација је реализована захваљујући малим произвођачима вина који су углавном поријеклом са простора Крајине, Србије, али и осталих дијелова некадашње Југославије.

Већина учесника је поријеклом из Книна и његове околине. Посјетиоци су истакли да их, уз љубав према вину, веже и заједничка прошлост јер су морали да оду из својих домова.

Додјелјиване су награде, а међу добитницима је Нико Дачић, родом из Зенице. Његова веза са вином се највише заснива на хобију и дружењу са онима који су његови врсни познаваоци.

У забавном програму учествовали су Јован Николић и Душан Маслаћ, оригинални чланови групе *Златни прсти* из Зајечара.

ПОПИЊЦИ СЛОЖНО ЗА СВЕТИЊУ

У Великој Попини се налази Храм Српске православне цркве Светог пророка Илије. На том мјесту је у 17. вијеку била прво дрвена црква, у другој половини 18. вијека је направљена камена црква. Црква је дјелимично страдала у Другом свјетском рату, па је седамдесетих година 20. вијека доживјела малу обнову. Оштећена је поново 1995. године. Нова врата и звоник су постављени 2012/2013, али је црква и даље у лошем стању. Најхитније је да се санира кров који прокишњава.

Гордана Котараш је организовала ово хумано сабрање у Ватрогасном дому Матица у Земуну 23. фебруара, на којем су наступали Тронежа No1, Рајко Лалић и Милорад Гагић.

Продато је 130 улазница. Улазница је коштала 500 динара, а 80 динара по улазници су плаћали ресторани за уступљен простор. Поред сакупљеног новца од улазница, присутни су могли да донирају новац стављајући га на икону. Сакупљено је 1.980 евра и 50 долара. Средства су већ пребачена на рачун парохије свештенику Предрагу Пантелићу.

Овом приликом Гордана се захваљује свим учесницима и пјевачима и нада се да ће пред љето или на јесен организовати још веће хуманитарно вече како би наставили са обновом цркве. Иначе у Великој Попини, како смо већ писали у *Српском колу*, свечано се прославља Илиндан, храмовна слава. Поред пуног срца јер су учествовали у обнови светиње у свом селу, присутни гости су се и лијепо провели пјевајући и плешући завичајне пјесме, евоцирајући успомене и правећи планове за нове сусрете.

ДРАГАНА БОКУН

ВЕЧЕРЊИ ЗАПИС

„Гледала сам с Кома плава..”

ПИШЕ: МИЛОШ КОРДИЋ

Година је 1963. Мјесец је јун. Ми, ћаци завршеног четвртог а разреда Учитељске школе у Петрињи на матурском смо путовању.

(У том нашем разреду, до четвртог искључиво мушком, било је и седам дјевојака. Њих је у њиховом женском разреду било више него нас па је њих седам, након трећег, на нашу радост, дошло к нама. У петом смо сви били у једном разреду – од четири у првом.)

Први пут путујемо – већина, а можда и сви – предјелима љепота географије и станицама тешке али славне историје Црне Горе. Путујемо уз јутарње још поспане приче, шале... И путујемо под не толико строгом колико брижном педагошком руком свога разредног, професора Милоша Петровића (1936–2013).

Сунце, тај златни небески рудник свјетла и хљеба, сија кроз стакла аутобуса који се, изашавши из Титограда (некадашње и данашње Подгорице), хвата пута којим ћемо до историјског града Пећи, у Метохији. Од Титограда удаљеног око 220 километара.

Пењемо се у ребра планина. У њихове висине. У које Турци, учили смо а током пута и слушали, нису залазили. Равнијим дијелом пута, од Титограда, путујемо уз ријеку Морачу. Од које се, у селу Биоче, код кога се у њу улива Мала ријека, одвајамо од цесте која води за Манастир Морачу (значајан српски средњовјековни споменик на тлу Црне Горе), затим за Колашин и даље – за Србију, и кренули уз Малу ријеку – за Андријевицу.

Аутобус трукца макадамом. Тешко, споро. А макадам је и до Пећи. Можда и даље.

Послије доста пријећеног пута, оставивши Малу ријеку близу села Јаблана и саставши се после села Лијеве Ријеке с ријеком Таром, с којом се растајемо код села Матешева, у погледу, десно – Комови! (Возач рече да смо прешли око 70 километара.) Комови, планински масив: дуг 40, широк 30 километара. Комови, знани нам из географије. А мени и данас драги из пјесме „Гледала сам с Кома плава”...

(Иначе нам је најљепанија била пјесма „Ој, свијетла мајска зоро” – од 2004. године химна Црне Горе. Током свога вијека, пјесма је више пута мијењана... у складу с... итд. Извор јој је у пјесми „Ој јунаштва свјетла зоро”, из 1863. године, а аутор је непознат.)

Дакле, „... с Кома плава”, која почиње стиховима:

Гледала сам с Кома плава
како вјетар замотава,
и гледала бијеле браве
низ Комове како јаве,
и гледала...

коју пјева Бранка Шћепановић (1951). Послије Ксеније Цицварић (1929–1997), вјероватно најбисернији црногорски женски глас црногорске, српске и муслиманске народне пјесме.

(Дуго је мене мучило: како јаве, шта јаве? А онда, једне од сад већ давних година, читам роман Власници бивше среће књижевника Данила Николића, 1926–2016, Народна књига, Београд, 1989, и у њему наиђох на реченицу: „Сваки пут, кад би дојаови овце на утрине по брежуљцима изнад Дрима, доносио је понеку јабуку и поне-

» Кучки ком

ки кромпир...” Ради се о Шиптару Шерифу из Дубове, кога је пишчева породица, а живјела је у родној Метохији, поштовала као брата... А ријеч јаве мислим да сам нашао у ријечи дојавио.)

Да, пред очима су ми бјелкастосиви и зелени Комови. Име им потиче од старословенске ријечи холм: бријег, камен, страна... Највиши им је врх Кучки Ком: 2.487 метара – име је добио по црногорском брдском племену Кучима... Камени врхови до неба. А доље, около, зелени травњаци. Гледајући у једну од страна најближег врха, видим огромну, модерну скулптуру, изниклу с пространих дланова травњака.

Па размишљам: ту, у тој и таквој Црној Гори, и јесу могли настати стихови космичких висина Петра Петровића Његоша (1813–1851), владике Српске православне цркве и поглавара Црне Горе и Брда – тај назив био је у употреби у 19. вијеку: све до стицања независности, 1878. године, кад је остало само – Црна Гора... Учили смо Његоша, читали Горски вијенац. И мудрости се памтило. Као ове коју говори Владика Данило:

Вук на овцу своје право има
ко тирјанин на слаба човјека.
Ал’ тирјанству стати ногом за врат,
довести га к познанију права,
то је људска дужност најсветија!

А ми стижемо у град Андријевицу и у долину ријеке Лима. Улазимо у долину народном пјесмом и поезијом опјевану, прозом описану, осликану... Не може се путовати уз Лим а да се њему у част не поведе пјесма „У долини покрај Лима”... Застајемо у Андријевици да предахнемо. Неколико високих, мршавих и сунцем уцрњелих мушкараца прилази и пита ко смо, одакле смо... И ми њих испитујемо... Андријевица је млађа варош. И чули смо: околина јој је сва од природних љепота. Развија се од прве половине 19. вијека. Име је добила по васојевићкој цркви Андријевни. Град је привредни, образовни и културни центар тог краја. А кажу да је и неслужбени центар Васојевића – највећег српског брдског племена источне Црне Горе. До 1960. године била је и општинско мјесто. И раскрсница је путева за Титоград, Колашин, Иванград (данашње Беране) и Пећ.

Градња пута од Пећи до Андријевице, преко Чакура, пута по коме се и ми весело труцкамо, почела је уочи Првог свјетског рата, а завршена 1926. Градило га је хиљаде радника, стручњака (и аустроугарских заробљеника), киријаша, радне стоке...

Затим пролазимо кроз село Улотину. И после краће војне стижемо у Мурино. (И данас, при помену Мурина, бистрим:

шта су зликовци НАТО-а, у вријеме крвољачне агресије на СР Југославију, 1999. године, видјели у том малом црногорском мјесту кад су га онако крвнички бомбардовали? И убили шесторо цивила. Од којих су троје дјеца: од девет, 12 и 13 година.)

Лим је и Мурину жила куцавица. Ту се у њега улива ријека Мурина. С југа га чува врх Зелетин: 2.125 метара. С југоисточне стране издиже се планина Виситор, с највишим врхом Планом: 2.211 метара. У мјесту доста камених кућа и по њима бескрај сунца. И понеко чељаде... А изван центра, по камењарима и пашњацима катуна – тако је било и путем од Титограда – виде се овце, козе, који коњ, ситнија крава...

Илазимо из тог дијела Полимља. Насељеног, сазнали смо у Андријевици, већинским српским становништвом. Ту је и мањи број Муслимана, Шиптара... Какве ли је и по овим крајевима по српски православног народ Црне Горе крваве историје било! Колико освајача, пљачкаша, убијања, потурчавања Срба у муслимане... И крвне освете... А шта ће тек Срби, који нису дали „вјеру за вечеру”, пропатити и колико их у патњама нестати и нестати... И великог чојства и јунаштва је било. Посебно у вјековном војевању са Османлијама... И много знаменитих људи, рођењем и поријеклом, изњедрио је овај крај.

Послије села Горње Ржанице и Велике планина је и превој Чакур. С надморском висином од 1.849 метара. Стајемо. На планини смо с најљепшим видцима током досадашњег путовања – у јужним су даљинама, на граници с Албанијом, много пута у географији помињане Проклетије... Мириши висина и њихових сњегова, четинарских и букових шума, горских трава... – шире нам плућа. Нас четворица, из малофудбалске екипе Хекса, основане у првом разреду: Јосип Марјановић, Никола Шаренгаћа, Мијо Коларић и ја, скидамо се до појасе. А хладно, вјетар... На ногама нам јанпанке. И неко нас услика на слици нам, из прве екипе, недостају Владимир Колић и Љубан Тривановић.

На Чакуру умало не оженисмо, све кроз шалу, наравно, свог другара Војислава Ђурића. С лијепом дјевојком, Метохијком. Његовом имењацијом. Која рече да је завршила трећи разред учитељске... Ту се они упознаше. Чекала је аутобус за Дечане који ће стићи... а можда ни тада... Било је весело... А онда ће и она с нама до Пећи, Дечана...

Ту, а још смо на Чакуру, постоји и дом, с рестораном. Да ли у њему није било шта да се поједе, или је било а скупо, не сјећам се. Али ми је у сјећању остала дрвена кућа, крчма, ниже, прије села Кућишта, кад се уђе у Метохију, у Србију. И једино што је у тој крчми могло да се поједе, био је кувани купус са овчетином. Ми, мушки, само неки, једемо ли једемо! Дјевојке ни да приђу тој кући.

Нешто прије Чакура, преко њега и још доста после њега, возимо се серпентинама каквима се никад у животу нисам возио... Па ћемо, кренувши од Кућишта, кроз чувену Руговску клисуру и уз ријецу Пећку Бистрицу... Аутобус мила ка Пећи. А ми, који нисмо мучили серпентинску муку, пјевушимо. Између осталих, и ону коју смо... код небеских Комова: „Гледала сам с Кома плава / како вјетар замотава...”

Пјевушимо и због тога што знамо да град Пећ не би требало да је далеко.

ИЗБОРНА СКУПШТИНА ДГ СТАРА ХЕРЦЕГОВИНА

Ђорђе Тановић замијенио Бобана Драшковића

Слободан Бобан Драшковић, оснивач и дугогодишњи председник ДГ Стара Херцеговина, најуспješнијег гусларског друштва у Србији, повукао се са функције. За новог председника изабран је народни гуслар Ђорђе Тановић. У понедељак, 19. фебруара 2024. године у Београду, одржана је изборна скупштина на којој је за новог председника друштва изабран народни гуслар Ђорђе Тановић, а функцију потпредседника у народном периоду обављаће народни гуслар Милош Мрдовић и Дарко Чубрило.

За председника Скупштине удружења изабран је народни гуслар Александар Таушан, док је за председника Извршног одбора изабран Веселин Бојић.

Скупштина ДГ Стара Херцеговина изразила је захвалност Слободану Бобану Драшковићу за досадашњи рад и изабрала га за почасног председника друштва.

Занимљиво је да се Драшковић повукао са функције у тренутку када је ДГ Стара Херцеговина актуелни савезни и републички шампион.

ДГ Стара Херцеговина основано је 2009. године. Троструки су савезни, а петоструки републички шампиони. Друштво се истица-

» Ђорђе Тановић и Бобан Драшковић

ло у бројним хуманитарним активностима, а оборили су и многе рекорде. За 14 година рада освојили су чак 21 трофеј.

Своју доминацију међу гусларским друштвима крунисали су 2022. године у Ужицу када су на републичком фестивалу са собом понијели све пехаре. Наиме, у појединачној конкуренцији освојили су прва три мјеста, што је тешко достижан резултат.

Ово друштво је познато по изузетним гусларима разних генерација међу којима су Александар Таушан, Милош Мрдовић, Срђан Авдаловић, Мирослав Тановић, Драган Ђерић, Вељко Ђурановић, Ђорђе Тановић и Михаило Перовић.

ПРИРОДНЕ НЕПОГОДЕ УНИШТИЛЕ ОБЈЕКАТ

Школа у Великом Градцу више не служи никоме

Уз помоћ Јапанске владе 2002. године обновљена је сеоска школа у Великом Градцу која је до 1995. носила име народног хероја Стојана Комљеновића Чоке. Нажалост, уређена школа с новима клупама, столицама и школском таблом до данас није примила ниједног ђака, пише портал *Новосћи*.

У тексту се оцјењује да су иницијатори обнове имали најбољу намјеру, али испоставило се да је инвестиција била промашена, а да су несуређени ученици и ученице основно образовање стекли изван Хрватске.

Шанса да овај објекат ипак буде функционалан била је у пружању социјалних услуга за старије. У склопу пројекта *Помоћ у кући*, школа је служила као дневни боравак за старије и радни простор за двоје запослених.

Око 250 корисника с подручја Великог Градца, Мартиновића и околице, двије године су обилазиле геронто-домаћине.

Према ријечима мјештанке Мирјане Вујатовић која је била запослена на том пројекту школа је донедавно била у солидном стању, али су природне катастрофе, прво потрес, а онда и олујно невријеме, грађевини нанијели велику штету. Цријеп је попуцао, па сада свака киша натапа унутрашњост школе. Објект је препуштен пропадану.

Према ријечима замјенице градоначелнице Глине Бранке Бакшић, Град нема никакву надлежност над школом. За њу је задужена Сисачко-мославачка жупанија.

Напомиње да у Градцу школа више не служи никоме, а шесторо дјецe из тог мјеста похађа наставу у суседном Јабучковцу.

– Овдје реално живи око 5.000 становника. Тај простор би се можда могао уредити за простор у коме се људи могу окупити кад неко умре. Нажалост, али то је истина – закључује Бранка Бакшић.

АЊА КОЖУЛ / ПОРТАЛ НОВОСТИ

НА ПРАЗНИК СВЕТА ТРИ ЈЕРАРХА ПАТРИЈАРХ ПОРФИРИЈЕ ПОСЈЕТИО ДАЛМАЦИЈУ

Благослов је имати светињу каква је манастир Крка

ФОТО: SPC.RS

Прву званичну посјету патријарха српског Порфирија Далмацији, испред древног манастира Крка, дочекали су бројни Далматинци звонима крчких звона, погачом и сољу, одјевени у народне ношње уз појање богослова најстаријег православног училишта, не марећи за кишу и лоше вријеме.

АПОСТОЛСКА ЗЕМЉА

У част доласка српског првојерарха у манастирском храму служена је свечана доксологија након које је, ријечима добродошлице, епископ далматински Никодим у име свештенства, монаштва и вјерног народа поздравио патријарха, истакавши како је ово древна хришћанска заједница, апостолска црква, коју је благословом Светог апостола Павла основао његов ученик апостол Тит, који је уједно био и њен први епископ, али и једина епархија поменута на страницама Светог писма.

– Добродошли сте у епархију Српске православне цркве која је једина поменута на страницама Светог писма и која је од свог почетка, ако погледамо историју, прожета мучеништвом и страдањем, али је живот њених људи прожет неописивом радошћу према Христу. Управо то је учртно у свакој пори наших људи који живе у овим крајевима. Српски народ толико воли ову камениту и штуру Далмацију и то смо показивали безброј пута кроз повијест минулих лѐта. Показивали смо то од самог доласка на ове просторе, преко јунака опјеваних у еписким пјесмама, славних ускока, морлака, па преко великих и значајних људи овога краја од великог владике Милаша, Симе Матавуља, Саве Бјелановића, Стефана Кнежевића, Божидара Петрановића, Константина Вучковића, Јована Радловића и многих других до наших дана. Али, нажалост, свјedoци смо и свега што се дешавало у овим крајевима, а нарочито свих оних немилних догађаја и одласка великог броја нашег народа на заласку прошлог вијека – истакао је епископ Никодим и додао и то да ништа није успјело да унизи и уништи љубав овдашњег православног народа према овим крајевима.

– Оно што вјерујем, знам, живим и заступам, нико и ништа неће успјети да угаси пламен љубави нас православних Срба Далматинаца према нашој милој Далмацији, како је називао и велики владика Милаш – поручио је, између осталог, у поздравној бесједи владика далматински.

Присутнима се потом обратио и патријарх рекавши да је Далмација земља украшена бројним светињама православне цркве Христове, земља испуњена вјером, трудом, подвигом, распећима и васкрсавањима православног народа који овдје вијековима живи.

– Док сам боравио у Хрватској,

» Владика Никодим и Патријарх Порфирије у манастиру Крка

као и сваки човјек, пролазио сам разне узлете и доживљавао радости, али имао и тренутке падова и малодушности. И у овим посљедњим тренуцима, у тренуцима малодушности и падова, неријетко бих долазио у Далмацију, у манастир Крку, да поново успоставим духовни пулс Далмација и њене светиње и изнад свега манастир Крка, јесте тачка у коју је Христос написао своју бригу, своју љубав и своју промисао о спасењу људског рода, а о спасењу свих људи, а у том броју и о спасењу нашег народа – рекао је патријарх издвојивши Манастир Крку као мјесто из којег се кроз вијекове узносе молитве Господу.

– Манастир Крка јесте мјесто које узноси вијековима молитве не само за житеље свете обитељи, тј. не само за оне који живе овдје, него за сав народ који је кроз вијекове живио и живи сада, али и за сву нашу браћу и сестре гдје год се налазе. И више од тога, јер то је православна јеванђељска вјера и за читав свијет. То наравно јесте и разлог што се сви овдје сабирамо и свако се осјећа да постаје свој и свако види ову светињу као свој дом. Овдје долазимо увијек да се оснажимо, да се обновимо и да се просвијетлимо, јер ово је мјесто просвећивања и просвјете, баш због тога што је мјесто присуства свјетлости Божје која једина може да истински просвећује. Отуда вијековима наша Црква ово мјесто има и као мјесто на којем се уче и васпитавају будући свештеници, монаси, епископи и, у сваком смислу те ријечи, вође нашег народа. Нека Бог да да увијек живи манастир Крка, манастир Крупа, Драговић и Ошестово, али и други наши храмови и у Шибенику, и у Задру и у Сплиту – поручио је патријарх Порфирије.

СЛАВСКА ЛИТУРГИЈА

Другог дана посјете Далмацији, на празник Света три Јерарха који су уједно и патрони Крчког богословског училишта, патријарх Порфирије служио је свету литургију у манастиру Крка уз саслужење осам преосвећених епископа Српске православне цркве. На крају свечане

литургије освештани су славски дарови поводом славе Богословије, а патријарх српски обратио се сабра- ном народу надахнутом бесједом.

– Нека су благословени и сви они, који из било ког разлога данас нису са нама, благословени да су сви људи добре воље који живе у Далмацији. Благослов је велики браћо и сестре имати светињу каква је манастир Крка. Ова светиња јесте мјесто које је освешћено молитвама и вјером и љубављу Светога апостола Павла, онога који је проповједо распетог и васкрслог Христа широм васељене, онога који је све народе учинио да буду избрани народ, онога који је свакоме човјеку дао прилику да спозна смисао и тајну живота упознавајући и познајући Христа. Још се Свети апостол Павле молио на овом мјесту и од њега до наших дана, бројни знани и незнани подвижници, светитељи Божји, богослови, мученици, свјedoци Христови овдје су се сабирали, овдје су се сусретали са Богом, овдје су се сусретали са собом – истакао је, између осталог, патријарх Порфирије благосиљајући вјерни народ Далмације, нагласивши да је посебно срећан јер види велики број православне дјецe која су га дочекала у Крки.

СВЕЧАНА АКАДЕМИЈА

У част доласка поглавара српске православне цркве, а поводом славе богословије, у просторијама ове најстарије српске богословске школе уприличена је свечана Академија коју су припремили крчки богослови и њихови професори. Програм са драмским приказом Матавуљевог *Пилијенге*, духовно појање крчких богослова и рецитал пјесма православне дјецe из Далмације, поред патријарха и преосвећених епископа пратили су ректори богословија у Београду, Сремским Карловцима и на Цетињу, свештенство и свештеномонаштво из више епархија Српске православне цркве, потпредседница Владе РХ, изасланик председника РС, директор Управе за сарадњу са црквама и вјерским заједницама у Србији, бројни високи званичници, као и вјерни народ.

ВАСКА РАДУЛОВИЋ/СРБИ.ХР

Мостарци положили цвијеће испред Шантићеве бисте на Калемегдану

Мостарци и пријатељи Мостара који живе и раде у Београду су скромно и достојанствено 3. фебруара 2024. године обиљежили стогодишњицу смрти великог српског pjesника и академика Алексе Шантића. Наиме, они су положили цвијеће поред Шантићеве бисте на Калемегдану.

Била је то прилика да се рецитију родољубиви стихови и да се говори о значају лика и дјела највољенијег српског pjesника.

Уредник *Слободне Херцеговине* Горан Лучић је у својој бесједи рекао да је и претходни велики јубилеј – 150 година од рођења Алексе Шантића веома скромно обиљежен и у Србији и у Републици Српској.

– Овај споменик је дјело Александра Зарина, угледног српског вајара, а открио га је Скендер Куленовић који је, можда, најљепше описао Шантића реченицом коју је тада изговорио „Он је сав кројен од достојанства”. Управо је то осјећај који нас је овдје довео. Није важно уопште колико нас је, важно је да смо дошли срцем – рекао је Лучић.

Он је напоменуо да је Шантић написао више од 30 pjesама посвећених Косову.

– Кад је Шантић чуо да је српска војска ушла у Призрен, сав устрептао написао је pjesму *Призрене ствари...* Написао је и химну Србије која је на званичном конкурс у својена, али овај град никад није волио превени да србује, па је макнута у фиоку – рекао је Лучић.

Он је додао да најстарији хор у српској престоници Београдско пјевачко друштво и данас за своју химну има pjesму коју је написао управо Алекса Шантић.

– Скоро сам био у посјети Мостару. Шантићев споменик је у парку, али на њему готово увијек фали неко слово, да ли А или Ш. Ја не знам да ли је то намјерно, или то случајно чини нека опјањена омладина – рекао је Лучић.

Он је рекао да је за ову прилику изабрао да казује стихове помало заборављене Шантићеве pjesме СРБИНУ, која је и данас актуелна и врло симболична.

У РУСКОМ ДОМУ ПРЕДСТАВЉЕНА ИЗЛОЖБА ЗНАМЕНИТИ СРБИ ДАЛМАЦИЈЕ

Пред више од 200 посјетилаца у Руском дому 2. фебруара приказана је изложба фотографија *Знаменити Срби Далмације* коју је приредио Милорад С. Кураица.

На портретима су се нашли књижевници, умјетници, академици, доктори наука, добротвори, спортисти, црквени великодостојници...

Модератор изложбе академик Радмила Тонковић рекла је да аутор чува родољубље кроз културу сјећања.

– Људи живе све док их се сјећамо, а Кураица сталним подсећањем на најбоље међу Србима Далмације овјеквјечује славу историју краја који је изнедрио људе дивове, хероје, стамене монументе у вјечној борби са суровим непријатељима.

Представник Руског дома Георги Енгелхарт помогао је у организовању ове изложбе и пожелио свима добродошлицу.

Проф. др Обрад Зелић истакао је да је више пута говорио на скуповима о знаменитим Србима Далмације и осврнуо се на свог претка Герасима Зелића који је, између осталог, био један од оснивача Матице српске.

– Доситеј Обрадовић је лијепо описао народ у Далмацији, као скроман,

вриједан, трудољубив, додао бих и мало тврдокоран.

Ненад Тинтор је говорио о свом прадеду Никону Лазаревићу архимандриту Српске православне цркве и духовнику Манастира Љубостиње.

– У Манастиру Каленић, након пожара 1911. године, подигао је велики и мали конак са трпезаријом који су завршени на лето 1912. године. Тада је у манастирском братству био и јеромонах Николај Велимировић. Рестаурирао је Манастир Каленић 1928. године и изградио нови конак у Манастиру Љубостињи, гдје је и оградио каменом зидом манастирску порту. Био је иницијатор и главни организатор градње Цркве Светог цара Константина и царице Јелене у Опарићу, за које је ктитор био Александар Карађорђевић, а које је 1937. године освештао владика Николај Велимировић. Управо захваљујући пријатељству архимандрита Лазаревића и Александра Карађорђевића обезбијеђена су средства за изградњу цркве.

Овом приликом присутни су се присјетили и великог далматинског прегаоца Николе Церовца.

О страдању професора, књижевника и критичара Шпире Матијевића гово-

рио је новинар и књижевник Сенахид Незировић из Лукавца. Наиме, током рата Матијевић је остао да ради на Педагошкој академији у Тузли као професор српскохрватског језика. Страдао је 29. марта 1993. заједно са својим сином јединцем Гораном од стране припадника тзв. Армије БиХ. Професор Матијевић је изнедрио многобројне генерације ученика и студената.

Кураица каже да је ова изложба покушај да се на прави начин претвори у дјело максима „Моје свето, а и твоје свето, своје чувај у моје не дирај.”

– Ово је ембрион и подстицај другима да ураде боље и квалитетније, да наставе гдје смо ми стали, јер ово није завршена прича. Овдје сигурно није све, али све што је на изложби приказано је с добрим разлозима. Основни критеријум да се нађу у плејади ових великана јесте чињеница да су животом и радом на прави начин примијенили велику мисао бесмртног и једног од најумнијих Срба, нашег Петра Петровића II Његоша – „Благо оном ко довијека живи, имао се рашта и родити.”

Кураица је овом приликом нешто више рекао о Петру Јагодићу Курици.

– Због окупације Млетачке републике чувајући свој национални и вјерски идентитет, живећи субину свог народа Курица се ставио на чело Курицине буне српског народа Далмације и то баш 1704. Она је у крви угушена, а преваром и издајом католичког попа Курица је ухапшен и утамничен у Венецији. Ту је натчовјечански и на великим мукама издржао 40 година, без дана помиловања. Слијеп излази из затвора, и у Задру умире 9. априла 1749. године. Ни данас му се не зна за гроб, нити има негдје обиљежја.

У склопу програма наступио је гуслар Петар Манојловић, појац Љубомир Манасијевић, Милорад М. Кураица и група *Тронећа*. Посебно одушевљење су изазвале сестре Ђорђевић, Мирјана и Драгана које су пјевале грокталици и Лана и Јована које су на клавиру одсвирале једну композицију.

Посебан допринос програму дали су и Чувари Христовог гроба.

ДРАГАНА БОКУН

» Марко Ковачевић и Стојан Продановић

У Инђији представљен Пакрачки декрет

Пакрачки декрет, часопис за књижевност, културу и друштвене теме крајишких Срба излази већ осам година, а своје представљање је имао у Библиотеци *Ђорђе Найшошевић* у Инђији. Читав догађај је организовало Завичајно друштво *Ђорђе Војновић* чија је секција, *Кордун изворна триа*, pjesмом поздравила све присутне.

Љубав према завичају, ма гдје он био, нагнала је ентузијасте да покрену овај специфичан часопис који треба да представља културни идентитет прогнаног српског народа. Сеобе као судбинска категорија српског народа, учиниле су да су аутори прилога расељени широм свијета, али окупљени у *Пакрачком декрету* на радост свих нас. На страницама овог часописа, велики број стваралаца, писаца, професора, ученика, записивача сјећања и различитих судбина, нашао је своје мјесто. Основно је да воле човјека, свој народ, свој завичај и да пишу о томе. Да би све било баш тако, велике заслуге припадају Стојану Продановићу, оснивачу и главном уреднику и Марку Ковачевићу, уреднику и председнику Књижевне заједнице Крајине из Београда. Они су на промоцији говорили о темама, судбинама људи чије приче су присутне у *Декрету*, као и о завичајној носталгији која је присутна у сваком броју.

На почетку је то био часопис скромног домета који је временом испуњавао све више стандарде. Као такав он је понос садашњим ствараоцима, али и њиховим потомцима.

Пакрачки декрет је ходочашће расељених, у којем се истиче да је завичајност саставни дио идентитета и најчистије осјећање припадности.

НАТАША КОСАНОВИЋ

» Милорад Кураица и академик Радмила Тонковић

У КАЋУ ОДРЖАНО 16. ОКУПЉАЊЕ ЗМИЈАЊАЦА

Све снаге усмјерене ка завршетку градње конака манастира Соколово

Удружење грађана *Змијање* је 17. фебруара 2024. године у пуној сали ресторана *Оморика* у Каћу организовало традиционално 16. завичајно окупљање које је благословио свештеник Илија Проле.

Удружење *Змијање* основано прије 12 година у Каћу је препознатљиво по многим хуманитарним и добровољним акцијама којима су помогли свој завичај. Ово вече посветили су прикупљању прилога за довршетак радова на изградњи конака Манастира Соколово. Обнова цркве, градња конака, а поред тога настоје да издејствују увођење електричне енергије које би могло у потпуности да оживи овај крај.

Крајем прошле године одржана је изборна скупштина Удружења грађана *Змијање*. За председника Удружења изабран је Слободан Митровић, за председника Управног одбора Ђорђе Пантелић, а за председника надзорног одбора Вукашин Плавшић.

Госте је у име домаћина поздравио председник Удружења грађана *Змијање* Слободан Митровић.

» ПЈЕВАЧКА ГРУПА ЗМИЈАЊЕ: Драгослав Зукић, Ђорђе Пантелић, Миодраг Шишарица, Милутин Лакић и Јово Макивић.

Присутнима се потом обратио замјеник градоначелника Новог Сада Игор Црнобарац који је пренио поздраве од министра одбране Милоша Вучевића и градоначелника Милана Ђурића.

– Змијањци када су долазили у ове крајеве са собом су носили своју епску и јуначку прошлост и традицију и учествовали су у одбрани нашег националног и вјерског идентитета. Управо то непристајање на туђинску власт очувало је српски народ у овим предјелима. Без обзира на то одакле вучемо коријене, оно што нас по-

везује су српски језик, ћирилица, вјера, традиција, обичаји, богата историја. Веома је важно да очувамо заједништво и слогу. Желим вам велику срећу да наставите даље да његујете нашу традицију и обичаје и да будете мјесто сусрета и окупљања и да се окупљате као једна велика породица – ручио је Црнобарац.

Народни посланик и председник Савеза Срба из региона Миодраг Линга изразио је своје велико задовољство јер је скоро сваке године присутан на дружењу Змијањаца у Каћу.

– Српски народ са подручја Змијања и многих других српских крајева, претрпио је много недаћа у својој историји, дао је огромне жртве. Главни разлог је чињеница што се Змијањци никада нису хтјели одрећи свог националног и културног идентитета, слободе, обичаја, традиције и културе. Велика је улога и одговорност наше двије државе Републике Српске и Републике Србије, као и свих завичајних, борацких удружења и организација и свих нас и да радимо на јачању духовног и културног јединства српског народа

без обзира на постојеће државне границе. То значи да чувамо свој српски језик, писмо ћирилицу, да славимо крсну славу, да се боримо за истину о страдању нашег народа и да никада не прихватимо лажи и измишљотине да је српски народ водио агресорске и освајачке ратове. Српски народ се у својој историји борио да буде свој на своје и да чува своја огњишта и крајеве гдје живи дуги низ вијекова.

Након говора гостију, прешло се на додјелу признања и поклона. Наиме, Удружење грађана *Змијање* и Удружење *Свештионик* су на *Кочићевом збору* потписали споразум о сарадњи и та сарадња се наставља. Удружење *Свештионик* је тим поводом поклонило Удружењу *Змијање* књигу о Кочићу и његовим дјелима.

У културно-умјетничком дијелу програма учествовали су мушка и женска пјевачка група *Змијање*, мушка пјевачка група КУД *Др Младен Стојановић* из Бачког Ларка, гуслар Вид Змијањац који је одржао и здравицу, као и млађа мушка пјевачка група КУД-а *Свешти Сава* из Каћа.

Завичајном скупу Змијањаца присуствовали су бројни гости, пријатељи и поштоваоци традиције, обичаја и културе људи из овог краја, побратими из Удружења Јањана, представници Удружења Петровчана, Пријана, Врбљана, Удружења *Мањача* из Буковца.

Овај скуп су увеличали представници из Републике Српске на челу са председником Мјесне заједнице Стричићи Радам Божићем и председником Извршног одбора Удружења *Змијање* из Бањалуке Владимиром Ђукановићем.

ДРАГАНА ШИПОВАЦ

» Стефан Ковачевић, Вељко Стојановић, Марко Булат, Теодор Митровић, Милош Вукелић и Јово Вујиновић

» Славко Танасић и Ђорђе Пантелић

Удружење *Сана* из Старе Пазове прославило 20 година постојања

Удружење *Сана* из Старе Пазове прославило јубиларних 20 година постојања, а одржано је и 15. *Санско ђрело* 24. фебруара у ресторану *Вила Ашина* у Старој Пазови.

Председник Удружења Ранко Војводић поздравио је госте и изразио захвалност свима без чије помоћи не би било тако успешно и дуговјечно.

Председник скупштине Удружења Бранко Марјановић је навео да је основни циљ оснивања Удружења грађана *Сана* истраживање, биљежење, очување и његовање изворне традиције, пјесме, игре и обичаја Санског Моста и околине.

– Посебно смо поносни на снимке мушке и женске пјевачке групе за музичку продукцију Радио-телевизије Србије коју је одрадила проф. др Мира Дробац.

Поздравио је и дјецу која су дошла из Санског Моста заједно са

» Бранко Марјановић подијелио плaketе истакнутим појединцима, институцијама, пријатељима и члановима Удружења

директорицом основне школе из Козице, Миром Мушић, и захваљујући им се што су својим присуством увеличали ову свечаност.

На прелу су најистакнутијим институцијама, пријатељима и члановима удружења у знак захвалности и дугогодишње сарадње подијелили плaketе Дајани Костић, Славку Црномарковићу, Славку Плавшићу, Жељку Црно-

марковићу, који је у рату остао без оца, и веома млад схватио значај традиције и окупљања завичајаца.

Плaketе су постхумно добили учитељица Боса Гашић, оснивач компаније *Браћа Црномарковић* Бошко Црномарковић и Милорад Мићо Крунић.

У име општине Стара Пазова обратила се и примила плaketу Александра Ђопић шеф кабинете

та председника општине Ђорђа Радиновића.

Један од добитника плaketе је и секретар Савеза аматера општине Стара Пазова Петар Неранчић и један од оснивача овог Савеза.

На завичајној вечери је био и председник Завичајног удружења *Сањана Грмеч* из Бањалуке Младен Вучковић.

– Окупљамо удружења из различитих села Санског Моста и обилазимо наша огњишта и заједнички организујемо чишћење, раскривање путева. Оваква прела су прилика да размијенимо искуства и идеје и направимо заједничке пројекте – рекао је Вучковић који је овом приликом примио плaketу намијењену Српској православној црквеној општини Сански Мост.

Чланови удружења су посебно поносни на свој хуманитарни рад. Помажу земљацима када се нађу

у тешким егзистенцијалним ситуацијама, учествују у обнављању српских православних храмова у селима Санског Моста. Организовали су бесплатан одлазак на море 44 српске дјеце из Санског Моста.

Плaketе су добили и председник општине Ђорђе Радиновић, Ј.П. *Чистић*, ЈКП *Водовод* и канализација Стара Пазова, Црвени крст Стара Пазова, Фонд за избјегла и расељена лица и сарадњу са Србима у региону.

У културно-умјетничком програму су учествовали Изворна пјевачка група *Јански завичај* из Новог Сада која је основана прије 30 година у Строчицама код Шипова. Такође, присутни су могли да уживају и у увођењу пјевачке групе Вида Вице Ољаче, Пјевачка група *Перућани* из Војке и мушке пјевачке групе Удружења *Сана*.

ДРАГАНА БОКУН

У ФУТОГУ ПРОСЛАВИЛИ ЈУБИЛЕЈ И КРСНУ СЛАВУ СВЕТОГ СИМЕОНА МИРОТОЧИВОГ

15 ГОДИНА ЗУ ЈАЊАНА У ВОЈВОДИНИ

Завичајно удружење Јањана у Војводини је у Футогу у ресторану Кум 25. фебруара обиљежило славу Светог Симеона Мироточивог и јубиларних 15 година од оснивања Удружења. Славски обред обавили су свештеници Милош Маријанац, Радослав Станковић и Жељко Ракита.

Славу по јањским обичајима од 12 колена која се вијековима чита у Јању је прочитао Васкрсије Малиновић.

Председник ЗУ Јањана Зоран Црепуља поздравио је све госте и пожелио им добродошлицу.

– Прије 15 година наш покојни брат Милан Маријанац је покренуо ово Удружење и Јањски вишебој. Очекујемо вас крајем јуна у Манастиру Глоговац за славу, као и на 15. јубиларном Јањском вишебоју у Стројицама.

МИЛАН ЂУРИЋ: ЧУВАЈТЕ ЗАВИЧАЈ

Градоначелник Новог Сада Милан Ђурић рекао је присутнима да су они ти који бране традицију и обичаје, наслеђе и културу из Јања. Навео је да је Нови Сад испружених руку и отвореног срца примио људе из Јања, али и осталих ратом захваћених подручја.

– Наставите да чувате традицију, пишите и стварате и да своје потомке водите у предивни Јањ пун природних богатстава.

Директор Покрајинског фонда за избјегла, расељена лица и за сарадњу са Србима у региону Александар Бедовац нагласио је да Фонд има успјешну сарадњу са чуварима традиције Јања.

– Захвалио бих вам се и на учешћу на Сајму завичаја који је ове године имао рекордну посјећеност. Надам се да ћемо и убудуће успјешно сарађивати и да ћете истрајати у чувању традиције и обичаја Јања.

ЛИНТА: САЧУВАЈМО КУЛТУРНО И ДУХОВНО ЈЕДИНСТВО СРПСКОГ НАРОДА

Председник Савеза Срба из региона и народни посланик Миодраг Линта, дугогодишњи пријатељ ЗУ Јањана честитао им је јубилеј, 15 година рада Удружења.

– Истакао бих значај културног и духовног јединства српског народа на чему раде заједно наше двије државе Република Српска и Република Србија и то морамо увијек истицати без обзира на постојеће државне границе. Чувајмо наш српски језик, нашу ћирилицу, окупљајмо се око Српске православне цркве. Морамо да се

» Председник Зоран Црепуља и чланови управног одбора Завичајног удружења Јањана

ИКОНА СВЕТОГ САВЕ НА ДАР

Представник, братског Удружења Срба Доњовакуфљана Душко Ђутило пожелио је Јањанима срећну славу и да наставе са успјешним радом Удружења. – Наши преци су крсну славу славили у тешким временима и управо нас је вјера одржала – поручио је Ђутило који је домаћинима поклатио икону Светог Саве.

» Зоран Црепуља и Душко Ђутило

боримо за истину о страдању нашег народа у 20. вијеку.

Линта је апеловао на међусобно поштовање и уважавање, пружање међусобне помоћи по угледу на наше претке.

РАНКА СРДИЋ: ЗАВИЧАЈНА УДРУЖЕЊА СУ СНАГА СРБИЈЕ

Председница Савеза крајишких удружења и пјесникиња Ранка Срдич посебно за ову прилику написала је пјесму *О Јању – Јањанима*, казивала је и стихове своје пјесме *Сан јањичара*.

– Завичај је мјера људских осјећања. Овакви скупови оплемењују људе и обликују дух, бивамо хомогенији и предузимљивији за сваки нови изазов. Радост су, сами по себи, људи сабрани на једном мјесту који су везани најјачом везом, невидљивом, која је знак распознавања – исто поднебље и исто етничко поријекло.

У културно-умјетничком програму наступио је Боро Војиновић који је отпјевао незваничну химну Јањана, Изворна пјевачка група *Звуци Вишороја*, гуслар Витомир Вулин премијерно је извео уз гусле пјесму *Ога Јању*, аутора Душана Ђубића која је испраћена великим аплаузом.

Госте су до раних јутарњих часова забављали Гоци и Роца, Весна, Миле Вранић и Душан – Дућа Видекавић.

Чланови Управног одбора удружења су се побринули као прави домаћини да се сви гости угодном осјећају, да са свима здраве, попричају, запјевају, а да званич-

ПРИЈАТЕЉИ ЈАЊАНА

Завичајно удружење Јањана се захвалило свим спонзорима који већ годинама дају велики допринос да се манифестације у њиховој организацији могу успјешно организовати, а то су: Министарство културе Републике Србије, Покрајински секретаријат за културу Аутономне Покрајине Војводине, Секретеријат за културу града Новог Сада, Покрајински Фонд за избјегла и расељена лица и сарадњу са Србима у региону, Компанија *Виторог* Нови Сад, *Топ трејд* Топић – Нови Сад, *Мотел Америка* Каћа, Горан Савковић Раковац, народни посланик Јасмина Обрадовић, Дејан Мандић, Иван Радојичић, Урош Лончар, Милан Балаћ, Милош Скенчић, *Енерго Глобал*, Жељко Тодоровић, *МБ Спремо*, Миле Тупањац, *Булевар коп – Јоветић*, АДА компјутерс – Нови Сад, *Пелетранспорт* Футог, *ДУНИС* Бјелобрк Футог, *Јерковић* МБМ – Нови Сад, *Ресторан код Дуђе* – Ветерник, *Кречана Шумара* – Ветерник, *Салон намјештаја Југостил* – Ветерник, *Јањ градња* – Миловац – Нови Сад, *Пекара Baker* – Нови Сад, *КИЦ Младост* – Футог, *Мјесна заједница Футог*, *Недељко Керлец*, *СЗР Виторог* – Јањ 021, *Петар С. Јокић*

ни програм испуни очекивања присутних и да све тече по плану заслужан је секретар Удружења Цвијан Савковић.

Поред говорника гости овогодишњег скупа Јањана били су посланици у Народној скупштини Републике Србије Јасмина Обрадовић, представници Удружења Јањ – Шипово на челу са Зораном Маријанцем, представници новооснованог Удружења Јањ – Бабићи на челу са Милом Јефтенићем, свештеници који службују у Јању, свештеници Јањани на служби у Србији и свештеници парохије футошке.

Такође, међу гостима били су представници пријатељских и сродних удружења: побратимско Удружење грађана *Змијање* из Каћа, окупљено Удружење Срба Доњовакуфљана, Удружење Петровчана, Удружење *Мањача* и Удружење Крајишника *Крајина* из Врбаса, као и представници свих мјесних одбора ЗУЈ-а у Војводини: Футог, Обровац, Равно Село, Будисава, Банатско Ново Село и Перлез. **ДРАГАНА БОКУН**

Изградња парохијског конака у Губину

Удружење *Отњишће* чува традицију, обичаје и културу краја Губин. Најактивнији у овом удружењу сваке године организују традиционално окупљање поводом Убруса сеоске и црквене славе.

Све почиње литургијом у Цркви Успења Пресвете Богородице у Губину, а већ по традицији прошле године окупило се око 700 људи који су дошли из Републике Србије, Републике Српске, Аустрије и других крајева. Након литургије, био је организован ручак и културно-умјетнички програм.

Село Губин смјештено је између Ливна и Грахова, у Ливанском кантону, у Босни и Хер-

цеговини. Људи који су поријеклом из овог села нису заборавили свој завичај и посјећују га кад год су у прилици. Дружења и окупљања представљају начин да земљаци из Губина наставе да одржавају везу са завичајем, договарају окупљања, али и активности којима желе да учврсте те

везе. Једна од веза са завичајем је изградња парохијског дома *Лазин конак* у Губину.

Члана Удружења *Отњишће* Недељко Вуковљак објаснио нам је шта за њих значи изградња конака.

– Једна од најзначајних активности удружења је изградња конака у оквиру парохије који је предвиђен да служи за смјештај свих оних који желе да посјете свој родни крај или да дођу у обилазак Губинске парохије. Изградња конака је при крају, ускоро ће бити у функцији. План је да се до краја године опреми унутра и уради фасада. Наш циљ је да се наш народ окупља око светиња у завичају.

» Милан Вуковљак, Мирко Пајчин, Недељко Вуковљак и владика Сергије

О идеји изградње конака, причао нам је Милан Вуковљак, који такође редовно и врло радо посјећује завичај.

– Конак у оквиру парохије ће бити мјесто окупљања свих нас. Многи немају гдје да се врате јер

им куће нису обновљене. Ми желимо да тај парохијски дом буде мјесто окупљања свих нас и да људи чије куће нису обновљене имају гдје да остану када дођу у родни крај. **ДРАГАНА ШИПОВАЦ**

ОДРЖАНО 14. БАНИЈСКО ПРЕЛО У СУБОТИЦИ

» Стеван Бакић

» Мирјана Олујић

» Женска пјевачка група Соколице

» Радмила Шушњар, Љубомир Тепавац, Ђурђица Тепавац, Жељко Тинтор и Велибор Живковић

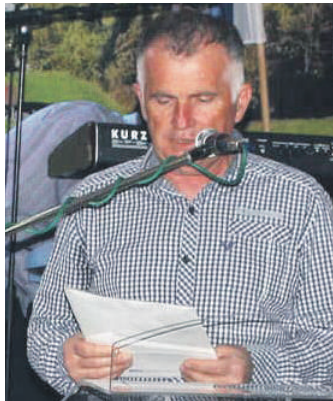
ПРЕЛО НА СЈЕВЕРУ БАЧКЕ ЧУВА БАНИЈСКУ ПЈЕСМУ, ИГРУ И ОБИЧАЈЕ

У Суботици је 3. фебруара одржано 14. Банијско прело на коме се окупило више од 350 Банијаца и њихових пријатеља.

У име организатора Завичајног удружења *Банија* присутне је поздравно почасни председник Чедомир Пађен и пожелио им да се угодно осјећају и лијепо проведу.

Скуп је благословио протојереј Драган Стокин и скренуо пажњу на древну истину „човјек се на човјека вазда ослања“.

– Увијек нам треба наш ближњи. И када се радујемо, да са њим подијелимо радост, и када тугујемо, да подијелимо своју тугу. Када је тешко, да помогнемо једни другима. Вама завичајцима, не морам специјално да наглашавам, јер ви врло добро препознајете ко су вам ближњи. Трудимо се да будемо људи, како бисмо могли једни на друге да се ослонимо.

» Чедомир Пађен

Народни посланик и председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта је истакао да су Крајишници доживјели велику трагедију, али нису клонули духом.

– Наставили су да се жестоко боре у новом завичају како би обезбиједили себи и својим по-

томцима егзистенцију. Већина је успјела у тој борби. Држава има обавезу да помогне онима који нису успјели да ријеше кључно питање интеграције, а то је питање становања. Иако је водио тешку борбу наш народ није заборавио своје обичаје, традицију и културу што доказује Банијско прело и низ манифестација широм Србије.

Линта наводи да ће се као народни посланик борити да Србија ријешити многе кључне проблеме крајишких Срба. Овом приликом је поклатио председнику Завичајног удружења *Банија* Жељку Тинтору персонализовану поштанску маркицу Сава Мркаљ, а једна маркица је била и награда на томболи.

Дожупаница Сисачко-мославачке жупаније Мирјана Олујић пренијела је поздраве са Баније.

– Изузетна ми је част и зад-

вољство што сам са вама. Банија која је страдала у потресу сада је у фази реновирања. Стварају се одређени предуслови да људи који живе тамо још увијек имају бољи живот. Преносим вам и поздраве оца Српске православне цркве Саше Умићевића из Петриње који се захваљује на вашим издашним донацијама које су помогле да се Црква Светог Спиридона у Петрињи реновира.

Градоначелник Суботице Стеван Бакић поздравно је присутне и рекао да оваква весеља у њему изазивају посебне емоције.

– Не постоји ријеч са којом бих могао да опишем колико ми је драго што сам са вама. Они који воле своје знају да поштују и цијене друге – рекао је Бакић. Он је позвао на слогу и јединство.

– Авети прошлости желе ново страдање српског народа, зато будимо јединствени јер само

тако можемо да сачувамо нашу духовност, културу, обичаје, језик, вјеру православну. Банијци и Крајишници су питоми, добри људи великог срца. Небројено пута су доказали колико воле своју Србију – казао је Бакић.

У културно-умјетничком програму наступили су женска пјевачка група ЗУ Банија – Соколице, МПГ и ЖПГ КУД-а Пригревица.

На томболи су присутне очекивале многобројне награде као што су телевизор, седмодневни одмор у Плитвицама, путовање у Будимпешту, бицикл, баштенски сто и четири столице, месорезница... и многе друге.

Да ово вече буде незаборавно побринули су се Момо и Додир, као и Џими Станић.

Завичајно удружење *Банија* је издало ЦД са традиционалним банијским пјесмама.

ДРАГАНА БОКУН

Одржано девето Личко прело у Суботици

Удружење Личана *Лика* из Суботице организовало је традиционално *Личко прело*, а манифестацији је присуствовао и градоначелник Суботице Стеван Бакић који је, том приликом, рекао да је *Личко прело* само једно у низу бројних активности које људи из овог удружења организују с циљем да од заборава отргну обичаје, културу и традицију краја из којег потичу.

– Личани су дали многа велика имена, не само у српској, него и у свјетској историји. Довољно је рећи Никола Тесла, највећи геније у историји човјечанства. А ту су и други великани: Јосиф Панчић, велики српски ботаничар и научник, Јосиф Рајачић, патријарх српски од 1848. до 1861. године, Никола Хајдин, академик, пројектант, велики српски инжењер и председник САНУ од 2003. до 2015. године, као и бројна друга велика имена. Кад год је требало Србији, у првим редовима су били. Податак из Првог свјетског рата да је међу 4.000 српских добровољаца који су дошли да бра-

» Милош Борјан

не вољену Србију било највише Личана – чак њих 900 је лична карта са којом би сваки Личанин требало да се поноси – нагласио је Бакић.

Навео је како људи из Удружења Личана *Лика* дају велики допринос развоју Града Суботице и великим дијелом учествују у његовом друштвеном животу, да – поносни на своје поријекло, и на свој завичај – настоје да јачају везе са родним крајем, као и да у

једној вишенационалној средини попут Суботице граде мостове повјерења и пријатељства.

– Треба да будемо свјесни да се налазимо у тешким временима великих изазова. Због тога нам је потребна мудрост, снага, јединство и велико стрпљење. И да дамо огромну подршку нашем председнику Србије Александру Вучићу који се свим срцем бори за слободарску, суверену и економски јаку Србију. У овој прелијепној вечери требало би и да пошаљемо поруку нашој браћи и сестрама у нашој јужној покрајини, на нашем Косову и Метохији: Србија ће побједити! А ту поруку требају да чују и шиптарски зликовци и њихови ментори – истакао је градоначелник Бакић.

– Много сте ми помогли у вођењу Града током овог мог мандата који је при крају, јер без ваше помоћи не бих могао да постигнем тако велике, историјске резултате. То значи да смо их остварили заједно и ја сам на то поносан. Уз велику жељу да се вечерас лијепо проведете и да се у добром

здрављу виђамо и наредних година на свим манифестацијама које организује Удружење Личана *Лика*, дозволите ми да, на крају, ово моје обраћање завршим са једном од многих мудрости за мене једног од највећих војсковођа у историји Србије, војводе Живојина Мишића, која каже: „Ко смије тај може, ко не зна за страх тај иде напријед“. А ми и смијемо. И можемо. И не бојимо се никог – поручио је градоначелник Стеван Бакић.

Присутнима на *Личком прелу* обратио се и председник Удружења Личана *Лика*, Милош Борјан, а у оквиру деветог по реду *Личког прела* приређен је и пригодан културно-забавни програм у коме је учествовао КУД *Крајина* из Београда.

И овогодишње *Личко прело* имало је хуманитарни карактер, јер ће дио прихода прикупљен од продаје карата и томболе бити доиран Хуманитарној организацији *Срби за Србе*. **ВОЈВОДИНА УЖИВО**

ОДРЖАНА ИЗБОРНА СКУПШТИНА САВЕЗА КРАЈИШКИХ УДРУЖЕЊА

Савез крајишких удружења све бројнији

Савез крајишких удружења је 5. фебруара 2024. године одржао 4. редовну изборну скупштину у Мастер центру Новосадској сајма. Скупштина је одржана уз поштовање протокола и тачака дневног реда. Једногласно је усвојен план рада и финансијски извјештај за 2023. годину. Управни одбор је проширен за три члана, а број потпредседника је повећан на седам.

Усвојен је план рада и активности за 2024. годину. Савез крајишких удружења сада окупља 26 чланова. У Савезу су примљени нови чланови, који су претходно поднијели захтјев за пријем у удружење: Фондација *Завичајности* из Новог Сада, ЗУ *Пријани* из Новог Сада и ЗУ *Крушебрчко коло* из Ђурђева. Изабрани су почасни чланови Савеза крајишких удружења Здравко Ињац и Мирко Латинковић, који су својим радом и ангажовањем то заслужили.

Приједлоге именована почасних чланова објаснио је Душко Ђутило и честитао почасним члановима.

» Међу званицама је био и директор Фонда за избјегла и расељена лица и за сарадњу са Србима у региону Александар Ђедовац

– Увођењем звања почасних члан, желимо да истакнемо захвалност и јавно и статусно за све до сада учињено. Здравко Ињац из ЗУ *Граховљана* и *Ливњана* из Бачког Јарка, је био први председник наше скупштине приликом оснивања 2016. године, научио нас је озбиљности, прецизности, професионалности, професионалном во-

ђењу и постављању високих захтјева у раду, док је Мирко Латинковић из Удружења *Пејировчани*, пренио на нас дисциплину и одговорност.

Председница Савеза крајишких удружења Ранка Срдић Милић се осврнула на активности удружења у претходном периоду и исказала своје задовољство због успјешног дјеловања Удружења.

– У овој години обиљежили смо Дан и славу Републике Српске, ту је и Сајам завичаја. Ове године ћемо први пут да уручимо књижевну награду, којом желимо да скренемо пажњу на наше даровите појединце. Желимо да наш Ненадић не буде заборављен, већ да се због своје аутентичности, ријечи и јачине израза, снаге и моћи које је

оставио, апострофира и цитира и да кажемо сутра да је то од нас, да је то крајишки ум и једно бриљантно име.

Ранка Срдић Милић је као једну од најважнијих активности најавила посјету Космету за Свете Духове, а међу осталим активностима су већ традиционални Збор у Буковцу, као и обиљежавање страдања западнокрајишких Срба и завичајно вече. Искористила је прилику да се захвали свим установама и институцијама које су пружале и даље пружају подршку Савезу крајишких удружења.

Ранка Срдић Милић је позвала Србе Крајишнике да се придруже раду Савеза који има канцеларију на СПЕНС-у.

Гост на скупштини био је директор Фонда за избјегла и расељена лица и за сарадњу са Србима у региону Александар Ђедовац који је честитао Савезу крајишких удружења на досадашњем раду и истакао да ће Фонд увијек бити подршка удружењима која имају добар план и програм.

ДРАГАНА ШИПОВАЦ

У БЕОГРАДУ ОДРЖАНО 25. ЈУБИЛАРНО КРАЈИШКО ВЕЧЕ

КРАЈИНА ЈЕ ВЈЕЧНА ДОК СУ ЈОЈ ДЈЕЦА ВЈЕРНА

Традиционална манифестација, у организацији КУД-а *Крајина*, одржана је 3. фебруара у ресторану *Вила Анђела* у Београду.

У име организатора све присутне госте, извођаче, као и оне који су на било који други начин допринијели да се одржи ово вече поздравио је Милош Калањ.

– О КУД-у *Крајина* не треба превише причати. Ми се већ скоро три деценије својим дјелима представљамо широким народним масама, чувајући од заборава културу и традицију Срба западно од Дрине – истакао је Калањ, најављујући богат културно-умјетнички и забавни програм током наставка вечери.

Стиховима пјесме *Ој, Крајино* група *Златник* и МПГ КУД-а *Крајина*, отворили су програм, а затим се присутнима обратио Драган Симић, народни здравичар и бесједник из Мионице.

Да се српском ријечју и пјесмом поносе, али и да је дивно изводе показале су младе даме окупљене око групе *Златник*. Својим гласом, али и избором пјесме лако пронађоше пут до срца публике која их награди великим аплаузом.

Након њих, на сцени се појавила Светлана Спајић извођач традиционалних пјесама, педагог, културни активиста и преводилац, како је водитељ програма представио ову мултимедијалну умјетницу, нагласивши да њен репертоар српске архаике од Книнске до Неготинске Крајине, обухвата и најстарије пјевачке облике из Подриња, попут пјесама на глас, канталица и пјесама на бас. Не чуди јер је Светлана и рођена у овом дијелу Западне Србије, у познатом селу Текериш. За ову прилику, како је сама рекла, изабрала је пјесму *Јелени и кошуша*.

Вељко Љуштина солиста на хармоници и традиционалним инструментима попут гајди, дипла и кавала је такође своје музичко умијеће показао публици.

Част да пјесмом заврше овај дио програма припала је домаћинима. Лички ојкан заорцали су грлати момци мушке пјевачке групе

» ОЈ КРАЈИНО - МПГ КУД Крајина

» Група Златник

» Светлана Спајић

КУД-а *Крајина*, а затим још неколико пјесама у којима су до изражаја дошле њихове гласовне могућности.

По завршетку културно-умјетничког програма Миле Делија је зачас подигао публику на ноге, а његов *Орас* пратило је, рекло би се, хорски више од 600 присутних.

Нису заостајали ни Саво Миодраг и Љубиша Каплановић. Запјеваше њихову *Крајине и Книна, Баније и Лике, одрек' о се не би' за шри Америке...* па затим ону *Мој је њобро изузејино вриједан, мана му је шито је вазда жедан...* Мада жедних и гладних, ове вечери није било... А имали су, мора се признати, и солидно појачање у културисти Бошку Козарском који је својим присуством увеличао ову фешту.

Поново се појавише и момци из КУД-а у цивилном одијелу и под именом *Мерак Крајине*. Наставише у истом ритму, баш као и нешто касније пјевачица Драгана Стојановић, држећи атмосферу на високом нивоу.

Тешко је све и ријечима препричати. Ово ипак треба доживјети. Једном годишње је Крајишко вече... А скупили се Крајишници и њихови пријатељи са свих страна. Пјевало се и играло, дружило и одужило. До раних јутарњих сати. Вриједило је... **ЖЕЉКО ЂЕКИЋ**

БОГАТА ТОМБОЛА

КУД *Крајина* се углавном финансира од средстава која се прикупе продајом карата и томболе на овој вечери. Зато су организатори веома захвални свима онима који су на овај начин помогли КУД, јер се од тих средстава плаћају ношње, путовања, фестивали, опрема, кореографи и други трошкови. И ове године, велики број Крајишника и пријатеља Крајине одвојио је низ вриједних награда за томболу, а продато је неупоредиво већи број. Стари дародавци нису ни овај пут изостали, а највјерније награде дошле су опет од *Steelsoft-a*, *Омни турса*, *Eurotours DOO* и многих других. Главна овогодишња награда, баштенска гарнитура, поклон фирме *Metal-inex*, отишла је пут Лике.

МИЛОРАД ЗАГОРАЦ: МИ СМО НАРОД ВЕДРОГ ДУХА

– Хвала свима онима који су ово вече својим присуством и позитивном енергијом испунили радосту и весељем вриједног сјећања до наредне године. Велико хвала и дародавцима томбола јер и то је подршка са којом помажете рад и опстанак КУД-а *Крајина*. Хвала вам и на поруци коју сви заједно шаљемо јавности колико је крајишки народ ведрог и веселог духа, енергије, културе и васпитања, одгоја и моралних и етичких вриједности – рекао је Милорад Загорац по завршетку још једне успјешно организоване Крајишке вечери.

ОДРЖАНО 13. НЕВЕСИЊСКО СИЈЕЛО У БЕОГРАДУ

У знаку јубилеја – 150 година од доношења одлуке за дизање Херцеговачког устанка

У великој сали београдског ресторана *Мали викенд* у петак 23. фебруара 2024. године окупило се више од 350 људи на традиционалном сијелу Невесињаца, које је протекло у знаку обиљежавања јубилеја – 150 година од доношења одлуке за дизање Невесињског устанка.

Завичајни сабор који се ове године одржао по 13. пут започео је благословом свештеника Лазара Манигоде.

Домаћин овогодишњег сијела и предсједник скупштине Удружења Невесињаца Светко Ковач је у својој бесједи поздравио присутне званице и представио учеснике програма.

Нагласио је да Невесињци настоје да достојно обиљеже бројне датуме из славне слободарске прошлости.

– На иницијативу удружења крајем прошле године постављена је спомен-табла у Невесињској улици. Тако је именована од 1895. године, поводом 20. годишњице Невесињске пушке. Улица од свог настанка никад није мијењала име, а данас представља једну од најљепших на Врачару – рекао је Ковач.

Он је подсетио и да је ово прво сијело Невесињаца без великог завичајног прегаоца и неимара Жарка Самарцића који се преселио у вјечност.

Вишечлану делегацију из Невесиња предводили су народни посланици Илија Таминција и Огњен Куљић, начелник општине Миленко Авдаловић, замјеник начелника Богдан Ботић, као и начелници у локалној самоуправи Милутин Самарцић и Алекса Граховац.

Поздраве из Херцеговине пренио је начелник општине Невесиње Миленко Авда-

» Окосницу програма чиниле су сестре Црномарковић и чланови групе *Свети Димитрије*

ловић. Он је истакао да Невесињци не заборављају имена Јована Гутића, Симуна Зечевића и Милоша Кешеља, херцеговачких изасланика који су били одабрани да затраже муницију и оружје од Књаза Николе.

– Идемо у сусрет 150. годишњици Невесињске пушке коју ћемо, ако Бог да, до године обиљежити заједно са Републиком Србијом и Црном Гором. У томе нам највећу помоћ пружају чланови Удружења Невесињаца у Београду – рекао је Авдаловић.

У централном дијелу програма прослављени српски глумац Небојша Кундачина читао је записе српског писца и историчара Риста Пророковића који је у књизи *Невесињска буна 1874. и почетак устанка 1875. године* писао о народном договору који се десио на празник Мале Госпојине код биоградске цркве, а на коме је исказана јасна жеља да се покрене устанак.

Сјећање на устанике и херцеговачке слободаре настављено је стиховима Бора Граховца и његове пјесме *Невесињска љушка* у изведби Огњена Стојановића, најбољег младог гуслара из Републике Српске.

Гангу и дух завичаја донијели су чланови Мушке пјевачке групе *Невесиње*.

Посебан печат вечери дале су сестре Јана и Елена Црномарковић, које су дошле из Новог Сада и први пут наступиле на Невесињском сијелу. Својим гласом и појавом одавно су освојиле срца љубитеља етно музике. Музички образована Јана и Елена су освојиле бројне награде. С обзиром да је њихов отац Далибор, родом из Санског Моста, даровите сестре су често наступале на завичајним скуповима Срба Крајишника.

У медијима су описиване као „крајишки бисери војвођанске равнице“. Међу-

тим, на овај скуп нису дошле случајно. Наиме, њихова мајка Драженка (дјевојачки Миљанић) је рођена Невесињка.

За доминацију омладине у програму потрудили су се чланови групе *Свети Димитрије* коју са великим успјехом предводи Драгана Будалић.

У склопу програма изворне пјесме је извела женска пјевачка група *Дурмишорке* коју предводи Рајка Поповић.

Пјесник Миро Ковач из Невесиња је из своје збирке *Пројовор* казивао стихове пјесме *Невесиње*.

Госте је сјајно забавио Митар Ђерић Лаки. Он је читао пробране афоризме из своје књиге *Мини-малац* за коју је добио награду *Радоје Домановић* за најбоље сатирично дјело у 2022. години.

Чланице групе *Свети Димитрије* Ана Булајић и Ивана Ђерић су под будним оком Бора Мишељића дијелиле срећу на врло богатој томболи. Најсрећнији су кући понијели сир торотан, прштут и гусле.

Домаћин вечери Сретко Ковач се захвалио пријатељима удружења и уручио пригодне поклоне Драгану и Бату Кешељу (штампарија АМД систем), Милицаву Ђурасовићу (фирма МДД из Новог Сада), Илији Таминцији (Хидроелектрана *Требишњица*), Огњену Куљићу (Електрохерцеговина а.д. Требиње), Миодрагу Линти (предсједнику Савеза Срба из региона), Страхињи Кукићу (предсједнику скупштине ГО Савских венац), као и медијским радницама Бојану Ђокићу (ТВ *Фронт*) и Трифку Ђоровићу (*Слободна Херцеговина*).

Овом скупу је присуствовао и велики број пријатеља Невесиња из Србије, између осталих бивши народни посланици и недавно носилац Медаље за заслуге Дејан Стошић, као и предсједници и представници братских херцеговачких удружења Гацка, Љубиња, Калиновика, Мостара, Новог Сада, Зрењанина, Вршца и Бањалуке.

Највеће аплаузе добио је Жељко Вукајловић, вођа пута групе Невесињаца која је специјално за ову прилику стигла из Њемачке.

Веселе је трајало до дубоко у ноћ, а за забавни дио програма био је задужен музички оркестар са вокалним солистима Милицом Крсмановић и Милојем Бубањом. Програм су веома надахнуто водиле Анђелија Дрвенчија и Драгана Будалић. **Т. ЂОРОВИЋ**

» Предсједник ИО Удружења Невесињаца у Београду Зоран Јањић, народни посланик Миодраг Линта и домаћин сијела Светко Ковач

О ГРУПИ СВЕТИ ДИМИТРИЈЕ

Етно група *Свети Димитрије* је настала 2000. године на иницијативу тадашњег невесињског пароха Радивоја Круља, а била је састављена од неколико чланова хора који је дјеловао при Саборном храму Вознесења Господњег у Невесињу. Једна од њих је била Драгана Будалић. Како су пролазиле године било је природно да се састав групе мијења, а по оцјени наше саговорнице у периоду од 24 године, кроз групу је прошло око стотињак чланова.

– Наша група данас има 32 члана, јер смо поред старијег састава формирали и млађу групу коју чине дјеца узраста од 9 до 12 година. Чланови групе уједно похађају и Музичку школу *Свети Роман Мелод* која је у Невесињу формирана 2005. године – испричала нам је Драгана. Додала је да је етно група *Свети Димитрије*, поводом 20 година рада, публиковала ЦД са изворним херцеговачким пјесмама.

ОДРЖАНО КРАЈИШКО ЗАВИЧАЈНО ВЕЧЕ У КАНАДИ

Крајишки Срби који су нашли своју нову отаџбину и уточиште у регији канадског мегаполиса Торонто, не заборављају своје изворне обичаје, из крајева одакле су дошли. То су потврдили садржајем одржане Крајишке вечери, организоване 3. фебруара ове године у граду Хамилтону. Организатор ове шесте по реду занимљиве приредбе била је Школа српског фолклора *Слоја* из овог града, а уз велику помоћ родитеља полазника ове школе и бројних спонзора са овог простора.

Домаћини ове вечери употпунили су богати кул-

турни програм наступима своја четири плесна ансамбла фолклора, те женским и мушким пјевачким етно групама. Бројна публика која годинама прати активности ове школе, уживала је у прелијепом извођењу фолклорних кореографија са играма Кордуна, Баније, Босанске Крајине и Србије. Овом ужитку допринијеле су оригинално сашивене ношње ових крајева, а које су израдили руководиоци школе.

Посебан утисак вечери оставили су гости, припадници Српског друштва *Кордун* Торонто, чија је изворна

мушка пјевачка група *Бемер* извела неколико најстаријих изворних пјесама Кордуна – ојкача. Група кордунашких жена у традиционалним изворним народним ношњама, које су носиле њихове мајке и баке, представила је публици некадашњи древни обичај са Кордуна, чијање перја. Овај облик дружења по селима кордунашких села, уз сеоско прело, сматра се као нешто најоригиналније чиме је овај народ употпуњавао монолитност зимског културног живота, не знајући да је то био и изузетан културни догађај.

» Боро Дајић

О значењу његовања изворних културних традиција, као што су језик, пјесме, ношње и народни обичаји, говорио је овдашњи културни радник и члан Српског друштва *Кордун* Торонто, Илија Вујановић.

Захвалио је организатору и учесницима програма на незабору према властима културним коријенима, које је и УНЕСКО препознао, те обичаје пјевања кордунашке пјесме ојкаче и свирања на тамбурици самици, ставио на своју листу заштите, као нематеријално културно наслеђе Срба са Кордуна.

Укупан доживљај употпуњен је садржајима бројних крајишких специјалитета, које су организатори нудили задовољној публици. Присутни су наставили веселе и плес уз музику оркестра Милице Доронти-

ћа, те хармоникаша Бранка Главаша и пјевача Мирка Петрићца и Николине Влашић. Директор школе фолклора *Слоја*, Боро Дајић, бираним је ријечима захвалио публици и извођачима програма, спонзорима и родитељима дјеце која плешу у *Слоји*. Напоменуо је да су врата ове школе отворена и за другу дјецу која желе учити фолклор и пјесму и позвао родитеље да то искористе. Упутио је свима позив да буду учесници наредне седме Крајишке вечери, која је планирана за фебруар идуће године.

ИЛИЈА ВУЈАНОВИЋ

ВИШЕ ОД 500 ДАЛМАТИНАЦА НА ПЕТОМ СРЕТЕЊСКОМ ПРЕЛУ ВРЛИЧКЕ КРАЈИНЕ У БЕОГРАДУ

» Аутентична народна ношња из Врлике

» Весело уз КУД Крајину

» Светлана Спајић са члановима ПГ Плитвице

Врличани поносни на своје светиње

У ресторану *Иниерхоливуд* Врличани су 24. фебруара организовали Пето прело Врличке Крајине гдје се окупило око 500 Далматинаца из Врличке Крајине и пријатеља из Далмације.

Поред дружења, евоцирања успомена, пријатељских сусрета на прелу се могло чути мушко и женско изворно пјевање здравца, дипле, ојкалица, цинтаре/двојнице, коло, вучари, игра и пошалица, раскош и љепота народне ношње.

Један од организатора прела Драган Петковић истакао је важност окупљања земљака који су расути по свијету, очувања вјере и традиције и преношења на млађе генерације. Како је рекао за *Српско коло*

ово вече је успјешно јер заједничким снагама организују ово сабрање. У финансијском смислу помогну власници фирми поријеклом из Врличке Крајине. Учесници програма су такође људи који воле свој родни крај, и радо се одазивају на овакве манифестације.

Парох врлички Лазар Пријић је благословио скуп, и у свом обраћању позвао Далматинце да не заборављају свој завичај и захваљило се што несебично помажу обнову светиња и што се увијек враћају родној грудни, иако живе далеко од ње.

– У врличкој парохији у току је велика обнова храмова Светог архангела Михаила у Отишићу и Светог Николе у Врлици, и

то искључиво прилозима наших Врличана – рекао је за *Срну* парох врлички.

Духовност је неизоставан дио живота сваког Србина православца, а окупљени на овој вечери су итекако тога свјесни. С тога су се прикупљали и прилози за цркву у Врлици.

Изразили су захвалност браћи из Дрвара, Ливна и Купреса који су се одазвали позиву и увеличали овај скуп. Представницима удружења Ливањаца, Дрварчана и Купрешана су поклонили капе са натписом Динара, јер је управо Динара она која их повезује. Оно што краси ово прело је свакако и богат културно-умјетнички програм. Ове вечери наступали су диплар Душан Љубичић, извођач традиционалних пјесама Све-

тлана Спајић, здравичар Раде Бањанин, ПГ *Плтивице*, ПГ *Пилићенда*, КУД *Крајина*, ПГ *Мерак Крајине*, ПГ *Отишић*, Рајко Лалић, Ацо Пајчин и Немања Ристић, Гоци Ристић, дјевојчица из Отишића Анђелија Петровић, пјесникиња Драгана Љуна, писац са Цетине Александар Васиљевић. Водитељи програма су били шармантни Јована Марић и Дејан Рнић.

У Врлици се налази и православни храм посвећен Преносу моштију Светог оца Николаја, саграђен давне 1618. године, док је чување Христовог гроба православни обичај који постоји шест вијекова и, највјероватније, у Врлику је донесен из Јерусалима.

ДРАГАНА БОКУН

11. Херцеговачко вече у Суботици

У Техничкој школи *Иван Сарић* у Суботици, Завичајно удружење *Херцеговина* организовало је 11. Херцеговачко вече.

Ова обимна и сада већ традиционална свечаност окупила је више од 850 Херцеговаца, међу којима су били бројни спортисти, умјетници, културни радници и други српски угледници поријеклом из Војводства од Светог Саве.

Скуп је благословио суботички свештеник Драган Стокин, закључивши да овакве вечери, срдачна и изразито пријатељска херцеговачка дружења у њему пробуде жељу да и сам буде Херцеговац.

ЛЕРО: КАМЕН НАС ЈЕ ОЈАЧАО!

У поздравној бесједи, предсједник ЗУ *Херцеговина* Александар Леро истакао је потребу да сви морамо чувати и његовати своју завичајну мисао.

– Наше удружење се бави хуманитарним радом и очувањем традиције, годинама растемо и ширимо круг пријатеља. Сваки народ има своје особености, али у Херцеговини, крш и камен, борба за опстанак, донјели су јачину и постојаност, као и велику посећеност породици. Наша је обавеза да његујемо култ породице и младих, да они послуже нас наставе овим путем – рекао је Леро, напомињући да је Удружење ове године основало Актив младих, момака и дјевојака који су дали велики допринос раду Удружења и организацији одржане вечери.

БАКИЋ: ХЕРЦЕГОВКА МЕ ЈЕ ПОДИГЛА!

Честитајући Завичајном удружењу *Херцеговина* организацију свечаности, градоначелник Суботице Стеван Бакић је подсетио да су о кршевитој Херцеговини и карактерним цртама Херцеговаца писала значајна име-

на из српске науке и културе, али да многи сматрају, па и он лично, да је најљепши запис о карактеру Херцеговаца исписао владика Николај Велимировић.

– У Херцеговини, пак, записао је владика Николај, земљи Растка Немањића, велики карактери су кроз вијекове били правило, а не изузетак. Ни сиромашније земље, ни већег богатства у карактерима! Ни мање земље, ни већег броја људи. Овај запис великог владике Николаја који сам цитирао треба да буде лична карта сваког Херцеговаца – рекао је Бакић.

Истичући да свечаности попут *Херцеговачке вечери* у њему буде посебна осјећања и емоције, навео је да је то вјероватно уско повезано са његовим одрастањем и да ће о томе говорити први пут.

– Ја нисам рођен у Херцеговини, али растао сам уз свакодневне приче о Херцеговини и Херцеговцима. Са непуне четири године остао сам без мајке и мене је подигла поносна Херцеговка Цвијета Радуловић, рођена Бошњак, из Билеће, која је била поносна и на свој род, и на свој крај. И вечерас је поносна, јер она ме гледа одозго. И ове сузе у мојим очима – то нису сузе човјека који се боји. То су сузе човјека који вас Херцеговце много поштује и воли – подвукао је градоначелник Бакић.

Присутнима се обратио и предсједник Скупштине општине Берковићи Стефан Муратовић, истичући личну радост и задовољство што се на овако значајном скупу окупља толики број Херцеговаца, вјерних завичају и посвећених општем напретку Херцеговине.

У име херцеговачких удружења у Србији, на скупу је говорио Божидар Пашајић, предсједник Удружења Херцеговаца из Вр-

» Херцеговци из Суботице са гостима

шца, као и Георгиј Енгелхарт, виши савјетник Руског дома у Београду.

На велико задовољство присутних, своје стихове је говорио класик српске дјечје и родољубиве поезије Љубивоје Ршумовић, подсјетивши да је и његово поријекло херцеговачко.

– Моји су преци Окиљевићи са Платица. Тамо су – кажу извори – направили некакав ршум и тако смо, преселивши у златиборски крај, добили презиме Ршумовић.

СЛАВИШИ РАДИВОЈЕВИЋУ ЗЛАТНА ПЛАКЕТА

Херцеговачком зету и члану ЗУ *Херцеговина*, Славиши Радивојевићу који је био капитен екипе *Херцеговине* на Међународној сачијади (која се традиционално одржава у Новој Гајдобри) на којој су освојили су прво мјесто међу 105 екипа, уручена је плакета ЗУ *Херцеговина*. Плакету је уручио Љубо Килибарда, предсједник Управног одбора *Херцеговине*. Маји Ковачевић, мајци једанаестеро дјеце, уручена је повеља *Нај мајка* и новчане донација за њену дјецу. У име Удружења, награду је уручио Боро Вукаловић.

Као и сва херцеговачка сабрања, и ово вече су обиљежили зваци гусала. Херцеговина, по правилу даје добре гусларе, а права је ријеткост да су отац и син изврсни гуслари. Да није случајна поука „од оца је оста-

нуло сину”, свједочили су својом пјесмом и гусларским умјећем народни гуслари и прваци Момир и Срђан Авдаловић.

Више упечатљивих наступа на свечаности имали су чланови Културно-умјетничког друштва *Блајоје Паровић* из Гајдобре, који су припремили садржајно извођење игара Херцеговине под називом *Обичаји вука*. Кореограф игара је Радослав Миша Јаничић, а умјетнички руководилац Милош Бабаљ. Осим игара, КУД је представио пјесме своје мушке и женске пјевачке групе.

ЗУ *Херцеговина* је нарочито показало подршку Инклузивном клубу *Звуци срца* у Суботици, пружајући помоћ особама са посебним потребама и инвалидитетом, чиме је овој импресивној свечаности дат и хуманитарни карактер.

Током свечаности, организована је и томбола са вриједним наградама, попут гусала, херцеговачког сира, херцеговачке пршуте и викенда у Требињу.

Најбољи студенти Економског и Грађевинског факултета у Суботици, који воде поријекло из Херцеговине, даровани су вриједним наградама.

Гости су уживали уз наступе бенда *Лексинтшон* и естрадног умјетника Миломира Миљанића, а програм свечаности су инспиративно водили Николина Ракић и Раде Црногорац.

ОДРЖАНО 38. ВЕЧЕ СЛАВОНАЦА У СМЕДЕРЕВУ

Бећарац у граду деспота Ђурађа Бранковића

У организацији Удружења за његовање обичаја и културних традиција Славонаца у Смедереву 24. фебруара одржано је 38. Славонско вече. У ресторану *Холивуд* окупило се око 350 Славонаца и пријатеља Славоније гдје је дружење уз музику и евоцирање успомена на родни крај трајало до касно.

Како је водитељка програма Лана Бранежац рекла, пролазе кризе, ратови, а Славонско вече траје да Славонци на тренутак врати љепоти, весељу, незаборавном дружењу и бар у мислима врати на никада заборављено огњиште и вољену Славонију.

Многи Славонци су своје уточиште деведесетих година нашли управо у Смедереву, Пожаревцу и Костолцу и како кажу срдечно су их дочекали. Поред домицилног становништва у Смедереву су их дочекали и њихови рођаци и пријатељи који су се овдје доселили 40-их и 70-их година.

Славонско вече има дуг континуитет, и већ је познато да се Славонци окупљају у фебруару у Смедереву, ове године су имали госте из Америке, Шведске, Швајцарске... Организациони одбор се побрине да поред континуитета одрже и квалитет овог дружења. Што

» Чланови организационог одбора, Миодраг Линта и Ђорђе Мачак са бендом

се и показало пуним подијумом, и насмејаним и распјеваним гостима.

Народни посланик и председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта поздравио је чланове Управног одбора и захвалио им се што на високом нивоу из године у годину организују Славонско вече у Смедереву.

— Желим да поздравим председника Управног одбора нашег Симеона Симу Јовановића који је најалост одсутан, али се надам да ћемо га наредних година виђати на

славонским вечерима. Славонски Срби као и други крајишки Срби доживјели су катастрофу библијских размјера деведесетих година прошлог вијека. Велики број је убијен, један дио је прогнан и живи у Србији или је расијан широм свијета. Дио Славонаца се доселио у Србију 60-их и 70-их година прошлог вијека, прије свега због политике лажног братства и јединства тадашње власти. Међутим, нисте клонули духом, показали сте се као вриједни, честити, радни људи, домаћини који дају огроман допри-

нос друштвеном, економском, културном, спортском и сваком другом развоју Србије.

Линта је нагласио да се Крајишници суочавају са низом проблема и да се он као народни посланик Скупштине Србије залаже да Србија оснује посебну државну институцију Министарство за прекодринске Србе и друге Србе у региону.

Ове вечери Сњежана Станишић је промовисала књигу *Бећарац Срба у западној Славонији*. Годинама је прикупљала бећарце са око 50 пријатеља и сарадника и успјела

је прикупити чак 4.000 бећараца. Књигу је посветила свим драгим Славонцима, тако да је књига стигла и у Аустралију, Канаду, Америку, Њемачку. Ова књига, навела је водитељка програма, поред тога што чува фолклор и културно наслеђе, служи и за душу, јер бећарац карактерише ведар текст прожет духовитим досјетакама, чија улога је да разоноди и развесели.

Од традиције нису одступили ни ове вечери, тако да је организована лутрија, као и *Плес срца* на којем је побједнички пар добио вриједне награде.

За добру забаву је био задужен Ђорђе Мачак са бендом, док су чланови групе *Звуци завичаја* у народним ношњама уз славонску пјесму дочекивали госте.

Генерални спонзор *Мушаша аушо* из Београда. Спонзори су и Спортска опрема *Naii* Београд, група Славонаца из Швајцарске, Фризерски студио *Естетика*, угостиољка радња *Mediterraneo* Смедереву, приватна фирма *Drvotex* Борча, Фризерски студио *Виолиа* Смедереву, Вељко Бенак, Пољопривредно газдинство *Радојић* Лештане, поклон Славонке Наде Бурић, Сњежана Станишић Нови Сад, Фото Бојан Смедереву.

ДРАГАНА БОКУН

ЦРНО-БЕЛИ БАЛ ПРОТЕКАО У СЈАЈНОЈ АТМОСФЕРИ И ПРИЈАТЕЉСКОМ ДРУЖЕЊУ

За друге се навија, Кордун се воли – Клуб из Кљајићева има навијаче широм свијета

У свечаној сали *Тројшкана* у Кљајићеву 10. фебруара одржан је Црно-бели бал у част ФК *Кордун* на коме су се окупили чланови управе, бивши, садашњи играчи и пријатељи клуба. Организатори била су Зоран Милетић, Душан Козлина, Ивица Драгић и Милорад Чекелиш.

Управу клуба чине председник Зоран Милетић, тренери Милош Карталија, Душан Козлина и Марко Чесновар, за лиценцу је заслужан Дарко Карас, а логистика је у рукама Ивице Драгића Мехе.

ТРАДИЦИЈА ДУГА 77 ГОДИНА

Фудбалски клуб *Кордун* основан је давне 1947. године и тренутно се такмичи у ПФЛ Сомбор лиги. Организацијски састав чине кадетски, пионирски и сениорски састав. Будући планирани пројекти клуба су постављање додатних рефлектора како би могли одигравати утакмице и у вечерњим сатима, уређење паркинга око стадиона и изградња савремене фитнес сале. Клуб је кроз историју имао и успона и падова, али је увијек био у систему такмичења. Највећи успјех клуба су четири сезоне у Војвођанској лиги – четврти ранг. Данас се клуб бори на све начине да опстане и постигне резултате уз труд управе и играча и подршку села и општине Сомбор.

Управа се захвалила присутнима што су се окупили у великом броју и пружи-ли помоћ клубу. Током вечери одржана је томбола, а прикупљена средства планирана су за потребе омладинске школе фудбала из Кљајићева.

Председник клуба Зоран Милетић и члан Управе Ивица Драгић уручили су пригодан поклон Неди Косановић Чепић која низ година помаже ФК *Кордун*.

Захвалницу чланова управе добио је и Душко Дејановић, представник Фудбалске репрезентације Кордуна и Завичајног клуба Кордунаша.

— Поклонили смо 50 мајица ФК *Кордуну* за сениоре и млађе категорије као и један пакет за управу клуба – рекао је Дејановић.

Присутне је поздравио пријатељ клуба Петар Шаула, који је нагласио да фудбалски и културни клуб из Кљајићева завређују посебну пажњу јер носе име Кордуна, завичаја из кога потиче већина мјештана овога мјеста.

— У име Удружење Кордунаша руководству ФК *Кордун* из Кљајићева уручујем Повељу за несебичан допринос у његовању културе, традиције и обичаја Кордуна, а посебно спорта. Желим им да ове године остваре још боље резултате – поручио је Шаула.

Водитељ програма био је Мирко Борота, а већ по традицији камером је овај догађај овековјечено Милан Јовановић.

ДРАГАНА БОКУН

» ФК Кордун - играчи са управом клуба

ПРИЈАТЕЉИ КЛУБА

Спонзори који су помогли: Спортски савез Града Сомбора и председник Милан Мијић, Слободан Сузић, Никола Шупица, Душан Мудра, Милана Секулић, Милорад Стојановић, Жељко Кљајић Брзи, Стеван Стрика, Пицерија *Сицилија*, ресторани *Слон* и *Оријент*, намјештај *Александро*, *Агростарт* Сомбор, Марко Илић Риба, Дејан Милединовић, *Sintex*, Зоран Вурдеља градња, Здравко Вукшић, Хамбургерија *Зорић*, *Нова мода*, Дејан Чекелиш, Пекара *Рано јутро* Чонопља, Владан Тркуља, Дејан Кршић, СС ДОО Саша Шпановић, Вујо Пајић, Стево Орашчанин, Нина Никшић, Ауто сервис *Леко МН*, Трговинска радња *Трен*, Басара Марко, Миле Поповић, Рибарница *Лавач* Сомбор, Дејан Маљковић Макарије, *Мод ауто*, *Даки Пласт* Сомбор, *Шолек*, *Кладионица Мах Vet*, *Кладионица Колосеум*, *Тип*

Топ Чонопља, Марко Мраовић, *Линум* Чонопља, *Карибо* Сомбор, Кућа меса *Моравка*, пицерија *Мама миа*, Цвећара *Поповић*, *Шушњар микс*, Агро Цимеша, Бања *Јунаковић*, *Трук сервис*, кафе бар *Долпа Риу*, кафе бар *Тренд*, Такси превоз *Шумице*, Агро *Басара*, *Технокоп* Сомбор, 33 Кљајићево, Игор Косановић, Удружење Кордунаша, потомака и пријатеља Кордуна Београд, Удружење *Српско коло*, Милан Тумбас дубокорез, *Тихи дом*, Електро Чачић, Владимир Митровић, Свечана сала *Тројшкана*, Мила Јурас, Дарко Радуловић, Штампарија *Пергамент*, Небојша Репић, Милан Гагрчин, Кафаница *Центлмен и дама*, *City sag тим*, *Бепето* Сомбор, Мирко Гвојић, Фирма *Велебит*, Фирма *Арт прес*, Фудбалска репрезентација Кордуна, Нина Вучинић, Горан Лончар. Спонзор главне награде Јована Милевић.

10 ГОДИНА УДРУЖЕЊА БОРАЦА ПОТОМАКА И ПОШТОВАЛАЦА НОР-а, 6. ЛИЧКЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ ДИВИЗИЈЕ НИКОЛА ТЕСЛА

» На самом почетку сједнице интонирана је химна Боже правде

» Душан Опачић, Сњежана Михајловић, Вељко Жигић и Радован Зорица

Чувају сјећање на претке који су се борили за слободу свог народа

Удружење бораца потомака и поштовалаца НОР-а, 6. личке пролетерске дивизије Никола Тесла и 35. личке ударне дивизије у Великој сали Градске општине Нови Београд 3. фебруара прославило је деценију постојања и том приликом поред редовне сједнице Скупштине одржали су и свечану сједницу.

Чланови радног предсједништва су били предсједник Вељко Жигић, потпредсједница Сњежана Михајловић и секретар Удружења Радован Зорица. Техничка подршка био је Душан Опачић члан УО Удружења, а предсједник Верификационе комисије Радован Обрадовић.

Финансијски извјештај поднијела је замјеница предсједника

Надзорног одбора Мирјана Лапић, у име Статутарне комисије, извјештај је поднио предсједник Томислав Павловић.

Удружење је имало више од 100 активности са 1.036 учесника. Одржана су четири јавна скупа, успјешно се сарађивало са другим удружењима и реализоване су многобројне заједничке активности углавном везане за обиљежавање значајних датума.

Предсједник Удружења Вељко Жигић подијелио је захвалнице заслужним сарадницима који су били уз удружење претходних година.

Захвалнице су добили СУБНОР Србије, СУБНОР Војводине, СУБНОР Града Новог Сада, ОО СУБНОР-а Савски венац, Бо-

јана Мирчећић, ОО СУБНОР Земун, Удружење бораца Нови Београд, 7. банијска дивизија Мирко Васиљевић, Удружење бораца Кордуна, Ђуро Шкалац, ЗУГ Ђуро Личка Калдрма – Дрвар, лист Српско коло, Миодраг Линта, Драгана Бокун, Ненад Абрамовић, КУД Пејорова Јора Кордун, Удружење Крајишких бригада, СУБНОР МЗ Лаћарак.

Предсједник Удружења бораца народноослободилачког рата Ранко Спалевић поздравео је присутне и навео да разумије колико труда улажу у свој рад Удружења која се пројектно финансирају.

Предсједник Завичајног удружења Завичај Ненад Абрамовић каже да му је част примити захвалницу.

– Прије свега желим да похвалим Вељка Жигића. Многе ствари везане за невладин сектор сам научио од њега. Желим му да настави да ради у 6. личкој, да буде перјаница рада како у Београду, тако и у Србији.

Народни посланик и предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта навео је да ово удружење има велики значај јер његови чланови чувају и његују сјећање на славне претке који су у вријеме Другог свјетског рата водили надчовјечанску борбу против окупатора и усташког режима чији циљ је био потпуно уништење и истребљење српског народа.

– У тој борби су показали огромно јунаштво. Многи од њих

су изгубили своје животе и дијелове тијела. Такође, и ваше удружење треба одлучно да се бори против прекрајања историјских чињеница и против ревизије историје. Нека је вјечна слава и хвала нашим прецима који су се борили за слободу.

Предсједник бораца Крајине Милан Гаћеша поручио је да је Вељко Жигић добар друг и пожелио му да остаје још дуго на челу Удружења.

Лованка Дражић се обратила у име СУБНОР-а Војводине и СУБНОР-а Града Новог Сада поздравила домаћине и апеловала за помоћ браћи на Космету.

У склопу програма наступила је пјевачка група КУД-а Пејорова Јора Кордун. **ДРАГАНА БОКУН**

Обиљежено 17 година рада Завичајног удружења Банијаца

У Великој сали ГО Нови Београд 24. фебруара одржана је редовна годишња скупштина Завичајног удружења Банијаца, потомака и пријатеља Баније.

Скупштина је почела минутом ћутања у помен на недавно преминулог члана Удружења из Новог Сада Милана Половину. Предсједник скупштине Богдан Меанџија је након уводног говора прочитао дневни ред.

Поздрављајући Банијце, народни посланик и предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта рекао је да је један од најважнијих циљева завичајних удружења да допринесе очувању наше културе, традиције и обичаја узимајући у обзир да смо као народ доживјели једну катастрофу и трагедију библијских размјера 90-их година прошлог вијека и да смо протјерани са својих вјековних огњишта.

– Завичајно удружење Банијаца организује низ активности на очувању традиције и пуно ми је срце када видим младе снаге, Крајишкенице и Крајишнике који ће у наредном периоду сигурно преузети овај одговоран задатак и допринијети очувању идентитета – рекао је Линта.

» Мирослав Ковјанић, Мара Путник и Ђуро Клипић

Он је искористио прилику да, свом пријатељу, предсједнику Удружења Банијаца, Мирославу Ковјанићу, уручи поштанску марку са ликом Саве Мркаља, првог реформатора ћирилице, која је на иницијативу Савеза Срба из региона одштампана крајем прошле године.

Предсједник Удружења Кордунаша, потомака и пријатеља Кордуна Петар Шаула нагласио је да је поносан на дугогодишњу сарадњу са Завичајним удружењем Банијаца.

– Заједнички настојимо реализовати стварање институције која ће, за ових око милион и по са простора Крајине, посебно Републике Хрватске, да води рачуна.

Да не будемо више аматери у његовању свог културног наслеђа.

Предсједник управног одбора Завичајног удружења Банијаца, Мирослав Ковјанић поздравео је присутне и истакао да је поносан на братску сарадњу са Удружењем Кордунаша, потомака и пријатеља Кордуна и Удружењем Славонија у срицу, са којима жели остварити низ заједничких пројеката. Он је изразио и своје разочарење малим бројем присутних као и малим бројем омладине те да је потребно усмјерити сву енергију на анимирање младих како би пренијели и наставили очување завичајне традиције.

Ковјанић је набројао активности чијом се реализацијом

ово Удружење може похвалити у претходној години.

У фебруару су учествовали на Сајму завичаја у Новом Саду, у марту је одржана редовна изборна скупштина након чега је конституисана кадровска, у априлу је удружење наступило на *Нару* телевизији у емисији *Прело у нашем сокаку*, одржано је Банијско вече и основан Клуб навијача НК ППГ Рујевац, ЖПГ је учествовала на Фестивалу *Златни ојанак* у Ваљево, МПГ и ЖПГ наступиле су на Фестивалу изворних пјесама у Приликама. У септембру одржана је промоција књиге Мирка Демића, манифестација *Умошворине и рукошворине Банијаца*, затим наступ женске и мушке пјевачке групе у Железнику. У октобру, удружење је учествовало на *Збору Крајишника* у Ковилову, на такмичењу изворних пјесама у Пландишту, одржано је Банијско вече и учествовали су на снимању ЦД-а са банијским изворним пјесмама.

Овом приликом Ковјанић је свечано уручио ЦД са банијским изворним пјесмама вођама пјевачких група Мари Путник и Ђуро Клипићу.

Имају велике планове за 2024. годину. Већ је одржано Светосавско вече које су организовали заједно са Кордунашима и Славонцима, а учествовали су и на Сајму завичаја. Планирали су обиљежавање 8. марта, организацију округлог стола са привредницима поријеклом са Баније, Банијско вече (20. априла) и још многобројне активности.

Члан УО Далибор Јелић прочитао је финансијски извјештај за 2023. годину, а најбитнија чињеница јесте да је Удружење годину завршило са позитивним салдом што говори о рационалној потрошњи расположивих средстава.

Ради ширења активности на очувању традиције и обичаја Баније, усвојен је приједлог да се ове године оснује пододбор Завичајног удружења Банијаца у Новом Саду.

Дјечја фолклорна секција, женска и мушка пјевачка група удружења својим наступом упрличиле су овај догађај.

Након скупштине упрличена је закуска уз коју су чланови и гости у опуштеној атмосфери могли да се друже и заједрају.

ДРАГАНА БОКУН

IN MEMORIAM МИЛАН ПОЧУЧА - ДИВОСЕЉАЧКИ (1939-2024)

Преживио пакао 8 усташких логора и преселио се у вјечност

Грађани Бачке Тополе, родбина и пријатељи испратили су 31. јануара 2024. године на вјечни починак Милана Почучу – Дивосељачког, дипломираног правника, који је као дијете преживио пакао осам усташких концентрационих логора и игром судбине остао на животу. Као свједок времена оставио је писани траг историји, својој роду и потомству, истине о голготатама које је преживио у логорима и казamatима монструм државе која је једина у свијету имала концентрационе логоре за малу дјецу (читај српску дјецу), да покољења читају, памте и не забораве.

У књизи *Моси у времену: трагови и докази о постојању и зашрању*, у рубрици *Завичај*, Милан је написао: концентрациони логори: Госпић, Јаска, Јастребарско, Травник, систем Јасеновац – Градишка, Горња Ријека код Крижеваца, Даница, Лоборград (не Марс, него Неовисна Држава Хрватска).

Са непуне 2,5 године, са мајком Јелом и сестром Љубицом (1937) заробљен је послје покоља у Крушковачама (Дивосело) 5. августа 1941. године и своја стравична сјећања о вјековјечно је у својој књизи: *Моси у времену*.

„Ја, моја сестра (Љубица) и наша мајка Јела (отац Божо убијен 1941. године у Дивоселу) преживљавамо покољ у Крушковачама у лето 1941. године (Дивосело, 5. августа 1941. године, општина Госпић), а осамсто двадесет четири лица на истој пољани, истог дана ту „срећу“ нису има-

» Милан Почуча

ности је био да будемо утоварени у задњи камион, и да се он на Башким Оштаријама (Велебит) поквари, да се стекне временска околност, да наиђу Италијани и нареду враћање, а да потом не будемо враћени на полазитоште, већ наставимо пушествије: Јаска, Јастребарско, Крушчица, Даница, Градишка, Горња Ријека код Крижеваца, Лобор (Лоборград). И најнеобавјештајнијима значење и смисао ових имена су јасни: логори – подручни, или главни, сабирни или пролазни – свеједно, мада многа имена и упућенима су енигма, али нажалост реално – нека била од смртних и станица мучења.

Чудесним околностима, а посебно захваљујући племеником и хуманитарном дјеловању др Диане Будисављевић, алијас Марије Будисављевић, ослобођени смо и транспортовани смо за Београд, априла 1942. године. Оно што су издржали људи, жене и слабашица дјеца, животиње највјероватније не би. Гледати нож на нечијем врату, или фотографију о томе, или видјети мржњу у очима, осјетити дах крвника и оштрицу на врату – буди различит интензитет емоција и проживљавања и скоро га је немогуће ријечима дочарати”.[1]

Слиједи боравак у домовима ратне сирочице, школовања у основној школи у Дивоселу, Гимназији у Госпићу до студија права у Београду, затим посао у струци: Лесковац, Вучје, Умка, Вршац, Бихаћ...

Поново избјеглиштво у Републику Србију, поново ријека без повратка. Свој завичај,

своје родно Дивосело Милан је искрено волио и у срцу носио читавог живота. Увијек и радо је долазио међу своје људе у Дивосело, дружио се са њима, ишао на сијела и прела, слушао исповијести тих горштака са личке груде, слушао историју својих коријена која је остала као незаборав.

Милан је слиједио Андрићеву максиму „да је сваки човек доживотно дужан чинити добра дјела у својој родној мјесту, без обзира колико их је дотада урадио”, зато се латио пера и оставио својим земљацима писане трагове књигом, новинарским чланцима, артефактима и музејском збирком у родној кући у Великом Крају у Дивоселу, која је нажалост запаљена и уништена у операцији хрватске војске 9. септембра 1993. године.

Милан је тешко доживио трагедију свога завичаја, свога Дивосела у грађанском рату у Хрватској 1991–1995. године, гдје је мрачна страна људске историје исписала своје најстрашније странице. Вјетрови и олује избрисали су трагове живота, остала су пушта и угашена огњишта. Колико димова, толико несрећних судбина, а на крају својих сјећања записао је: „Ране и бол за завичајем нестаће тек са нашим нестанком”.

Нама, његовим друговима из дјетињства, његовим Дивосељанима и свима онима са којима се дружио кроз свој животни пут остаће у најљепшим успоменама као велики човјек.

„Поколења дјела суде, што је чије, дају свјема”.

ПРОФ. МИЛЕ РАЈЧЕВИЋ

ОСЛИКАНЕ ПРВЕ ИКОНЕ ЗА ХРАМ СВЕТОГ АРХАНГЕЛА МИХАИЛА У ОТИШИЋУ

Прве иконе за Храм Светог архангела Михаила у селу Отишић у Далмацији, који датира из 1889. године, осликане су захваљујући донаторима, а у току је обнова Парохијског дома и дијела храма. Из Одбора за обнову ове светиње кажу за *Срну* да ће до храмове славе бити готове четири иконе.

Према њиховим ријечима, иконе и комплетна обнова изводи се захваљујући прилозима људи великог срца.

– До сада смо прикупили око 150.000 КМ, а новчана средства су уложена у обнову Парохијског дома, дијела храма, али и осликавање икона – кажу покретачи обнове и наводе да се ова обнова води уз благослов Његовог преосвештенства епископа далматинског Никодима. Ова велика акција ујединила је Србе широм свијета, али и подстакла на повратак у родну грудну мјестане Отишића који су расути по свијету.

Иницијатори обнове апелују да се сви људи доброг срца, те институције из Србије и Републике Српске, одазову њиховом позиву за помоћ.

Донације се уплаћују на девизни рачун са назнаком *За обнову храма у Отишићу*. Власник рачуна је Српска православна црква у Хрватској, Епархија далматинска, Црквена општина Врлика, адреса Николе Вранчића 1, 21236 Врлика, Хрватска, ОИВ 66548359378, IBAN: XP9824020061100461518, а SWIFT: ESBCHR 22.

Српско село Отишић је смјештено између Врлике и Сиња, подно планине Свилаје на југоистоку и акумулационог језера Перуча на сјевероистоку.

Заузимајући простор површине 51 километар квадратни са 13 заселака и 1.200 становника прије рата, било је највеће село сињске општине.

Данас у овом српском селу живи свега неколико десетина житеља који вјерују да ће се у њихов завичај вратити живот са поруком да је обнова духовности заправо обнова живота у Далмацији. РТРС

ПРИПАДНИЦИ ЈЕДИНИЦЕ ВУКОВИ СА ВУЧИЈАКА ОСТАВИЛИ НЕИЗБРИСИВ ТРАГ У ИСТОРИЈИ СРПСКОГ НАРОДА

У Спомен-храму Цара Лазара на Вучијаку у Прњавору служен је парастос и положени су вијенци за 626 бораца који су дали живот за Републику Српску. Међу првима који су стали на браник отаџбине била је добровољачка јединица *Вукови са Вучијака* и њихов командант Вељко Миланковић. Припадницима ове легендарне јединице, која је оставила неизбрисив траг у историји српског народа, Дан бораца честитао је председник Милорад Додик.

Да се поклонити пред командантовим гробом Душан Тадић дошао је из Црне Горе. – Увијек је први ишао, није хтио да одустане. Кад сам гледао филм *Вукови са Вучијака*, вјерујете, плакао сам – рекао је Тадић.

IN MEMORIAM: МИЛАН ПОЛОВАИНА

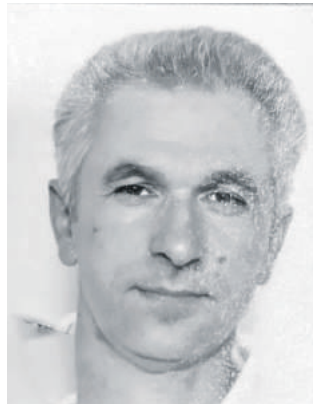
Одлазак оснивача Удружења Банијаца у Новом Саду

Дана 16. фебруара 2024. године преминуо је МИЛАН ПОЛОВАИНА бивши, дугогодишњи председник Завичајног удружења Банијаца у Новом Саду. Рођен је 2. јуна 1946. године у Петрињи. Гимназију је матурирао у Сиску. Радио у СУП-у Сисак, Општинској управи прихода у Петрињи и сопственој фирми у Новом Саду.

Милан Половина дугогодишњи је културни прегалац и организатор многих културних догађаја утемељених на традицији Срба Баније. Деведесетих година обављао је дужност секретара Културно-умјетничког друштва Душан Ђорковић Петриња.

Друштво је веома предано радилу по секцијама и окупља-

ло младост да чува и афирмише народне обичаје свога завичаја. Доласком у Србију и даље је активан на очувању традиције Срба са Баније, када постаје секретар КУД-а *Банија* Београд и свијест да се мора сачувати традиција и народни обичаји краја гдје су живјели Срби. Један је од оснивача и дугогодишњи председник Завичајног удружења Банијаца, потомака и пријатеља Баније из Новог Сада. Друштво је тада веома активно, па и у издавачкој дјелатности када неколико књижевника с Баније је штампа своја ауторска дјела. Функцију председника на његову иницијативу предаје млађем члану друштва јер, како је говорио „ново вријеме доноси будућност којој су потребни млади људи”.

Био је човјек доброту и разумијевања, благе нарави и човјек од ријечи. У склопу друштва редовно су од 2009. године организоване популарне банијске вечери. Учествовао је и носио организацију десет банијских

вечери. На њима би обично држао пригодне здравице.

– Сјећања на завичај колико год била јака или слаба, лијепа или ружна, весела или болна, човјек их мора носити као своју судбину, јер онај који мјеста и доживљаје из свог дјетињства и младости не гледа с љубављу, већ с болно сумњичавом дистанцом, осјећа на самом себи напуклине и ожилке... – говорио би Милан.

Бавио се моделарством, а своје пријатеље би често увесељавао хармоником и био је велики пријатељ књије.

Милановим одласком из живота велику празнину осјећиће вољена супруга Бранка и синови Дарко и Дејан с породицама, као и његови пријатељи из Завичајног друштва Банијаца.

НАШ ИСТОРИЧАР ИЗ ИНСТИТУТА ЗА САВРЕМЕНУ ИСТОРИЈУ (СА СЛИКЕ)		КОПНО УЗ МОРЕ ИЛИ РИЈЕКУ	АМЕРИЧКИ ГЛУМАЦ, ДЕЈВИД	БЈЕЛО-РУСКА ТЕНИСЕРКА
ГРАД У ДАЛМАЦИЈИ, РОДНО МЈЕСТО ИСТОРИЧАРА СА СЛИКЕ	ПРИРЕДБА СВАКЕ ГОДИНЕ	ПЛИВАЧИЦА ИЗ МОСТАРА	ГЛУМИЦА БЛАМ ДАВАТИ ОПИС	
ХИПОТЕКА, ЈЕМСТВО			ИСЛАНД РАДНА ОРГАНИЗАЦИЈА	
ПЛАНИНСКИ МАСИВ У НЕПАЛУ				
НАШ РАНИЈИ ГЛУМАЦ ЛАЗОВИЋ			БОР КРАЉ У ШАХУ	
РИЈЕЧНИ РИБАРИ			ПРЕМА ИВИЦА ОСИМ	
МАЛИ РЕПОВИ			ЛИТАР ПРОИЗВОД ОД ЈЕЧМА	
СРПСКО КОЛО	РАДИО-ТЕЛЕ-ВИЗИЈА БЕОГРАД	У. В. ШАРЕНИ ПАПАГАЈ	ЗОЉЕ ВРЕ-МЕНСКИ ТЕРМИН	
РАДИО ЛОКАТОР			ЛОЛА НОВА-КОВИЋ РАДИЈУМ	
МЕДИТЕ-РАНСКА БИЉКА, АКАНТУС				
УЛИЧНА ПРЕПРЕКА				

РЕШЕЊЕ: Мока, Њаар, Лари, Алан, Нада, залог, Ис, Анапуна, Далино, Б, аласи, ка, репичи, л, ув, осе, ра- лр, лр, трапорак, барикада.

Линта на Сајму завичаја поклонио поштанску марку са ликом Саве Мркаља удружењима, књижевницима

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта је на штанду *Српског кола* током одржавања четвртог *Сајма завичаја* у Новом Саду 11. фебруара поклонио поштанску марку са ликом првог реформатора српске ћирилице Саве Мркаља појединим председницима и представницима завичајних, прогнаничких и борачких удружења прекодринских Срба, као и књижевницима, пјесницима, новинарима и сарадницима родом и поријеклом западно од Дрине и Дунава који нису били у могућности да буду присутни на промоцији поштанске марке која је одржана дан раније на Новом Београду.

» Миодраг Линта са Борјем Пантелићем и Ањелком Анушићем

ЛИНТА ПОЛОЖИО ЗАКЛЕТВУ У НОВОМ САЗИВУ СКУПШТИНЕ СРБИЈЕ

Линта: Наставићу борбу у Скупштини за права прогнаних Срба и других оштећених грађана

Чврсто и одлучно се залажем за територијални интегритет Србије и опстанак Срба на Косову и Метохији, Републику Српску како је предвиђено изворним Дејтонским споразумом, очување и јачање српског националног и културног идентитета, очување и јачање српског јединства, обнову села, демографску обнову, одговорне и ефикасне институције, веће учешће српске дијаспоре у привредном и другом животу Србије.

Наставићу борбу за опстанак и побољшање положаја Срба у државама региона и рјешавање њихових бројних проблема; спровођење Анекса Г Бечког споразума о сукцесији под називом *Приватна својина и стицена права* и повратак отетих имовинских, стечених и осталих права прогнаних Срба и других оштећених грађана која су имали прије почетка рата; далеко брже рјешавање стамбених, имовинско-правних и бројних других проблема прогнаних

Срба и свих других грађана од стране надлежних институција у Србији; признање ратног стажа крајишким борцима за читаво вријеме рата у двоструком трајању, увођење гарантоване пензије за српске борце; правну, финансијску и сваку другу помоћ српским борцима које прогони хрватско и бошњачко правосуђе; исплату новчане помоћи пензионерима родом из Хрватске, БиХ и других држава насталих на простору бивше Југославије која је исплаћена корисницима Фонда ПИО Србије; истину о карактеру ратова и страдању српског народа на простору бивше Југославије; процесуирање одговорних за масовне злочине над српским цивилима и ратним заробљеницима; активну борбу против отимања српског историјског, научног и културног наслеђа и присвајања познатих Срба; међународно признање геноцида над српским народом у НДХ и низ других питања...

Молба МУП-у Србије да донесе рјешење о пријему прогнаног Ненада Берића у држављанство Србије

Поштовани господине Сјанићу,

У Утарњем програму ТВ НОВА С објављен је „прилог о прогнаном Србину из Крајине Ненаду Берићу и његовој невјенчаној супрузи Живки. Телефонски сам разговарао са Ненадом Берићем који је родом из Костајнице на Банији.

Ненад и Живка живе у кући без воде и струје у селу Доња Горевница у општини Чачак у тешким условима. Посебан проблем је чињеница да Ненад Берић нема српско држављанство и личну карту више од 28 година већ само прогнаничку карту.

Желим да Вас замолим, као начелника Управе за управне послове, да Министарство унутрашњих послова, донесе рјешење о пријему Ненада Берића у држављанство Републике Србије. Ненад Берић има прогнаничку карту и родни лист што треба да буде сасвим довољно да Управа за управне послове МУП-а донесе позитивно рјешење.

ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА И НАРОДНИ ПОСЛАНИК МИОДРАГ ЛИНТА

Хрватска отписала дугове и осуђеним ратним злочинцима и породицама убијених Срба

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта истиче да је Влада Хрватске крајем године усвојила одлуку да отпише потраживања и врати парничне трошкове за одбијене тужбене захтјеве породица убијених Срба за накнаду штете, као и на основу правоснажних пресуда против припадника хрватских оружаних снага који су имали обавезу да врате новчани износ који је држава исплатила породицама убијених или оштећених Срба.

Хрватска влада је наведено одлуку донијела прије свега због правоснажно осуђених припадника хрватских оружаних снага за ратне злочине које су починили против Срба. Према евиденцији удружења *Веритас*

ФОТО: ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ ХРВАТСКЕ/ФБ

иас хрватски судови су до сада правоснажно осудили свега око 70 својих војника и полицајаца за масовне ратне злочине над Србима.

У највећем броју случајева у питању су срамно мале казне што представља дубоку увреду

и понижење за српске жртве и чланове њихових породица. У свим тим случајевима Хрватска је исплатила или ће исплатити накнаду штете породицама убијених Срба или српским логорашима који су преживјели мучења а затим је од осуђених

припадника хрватских војних и полицијских снага тражила новчану накнаду.

Овом одлуком коначно се исправља велика неправда и према породицама убијених Срба и српским логорашима који су судским путем од Хрватске тражили накнаду штете због убиства блиске особе током рата или су доживјели брутална мучења.

У великој већини случајева захтјеви у којима су чланови породица тражили накнаду штете за убиство блиске особе су одбијени од стране етнички мотивисаног хрватског правосуђа. Због тога су морали да плате велике парничне трошкове и тако су поново постали жртве.

Сјећање на више од 2.300 убијених Срба у Дракулићу, Шарговцу, Мотикама и руднику Раковац код Бањалуке

Морамо вјечно сачувати сјећање на убијене Србе у Дракулићу, Шарговцу, Мотикама и руднику Раковац код Бањалуке прије 82 године истиче председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта. Усташе су 7. фебруара 1942. године без испалеог метка убиле 2.315 Срба, међу којим 551 дијете. О монструозности злочина свједочи чињеница да су покољ над Србима чиниле комшије и свештеници из самостана на Петрићевцу. Те године град Бањалука имао је приближно 38.000 становника што најбоље говори о размјерама злочина. Линта поново предлаже да Србија у Београду оснује Меморијални центар геноцида над Србима у НДХ по узору на Меморијални центар *Jag Vašem* у Јерусалиму који је основао Израел 1953. године. Меморијални центар би био мјесто које чува сјећање на српске жртве геноцида НДХ током читаве године. Циљ Меморијалног центра био би да

лиму који је основао Израел 1953. године. Меморијални центар би био мјесто које чува сјећање на српске жртве геноцида НДХ током читаве године.

Циљ Меморијалног центра био би да

документује историју српског народа за вријеме трајања НДХ односно да настави попис српских жртава, да допринесе чувању сјећања и свједочанства сваке српске жртве и да преноси насљеђе геноцида новим генерацијама путем архива, библиотеке, школе, музеја, дјечјег меморијала и низа споменика, да истражује и прикупља документацију о усташким злочинима геноцида.

Меморијални центар би организовао округле столове, међународне конференције, јавне трибине, предавања, као бројне и разноврсне образовне програме и израђивао едукативне материјале за грађане и образовне и друге установе у Србији и свијету.

ЛИНТА ЧЕСТИТАО ДАН БОРАЦА ВРС: БОРЦИ ДАЛИ НЕМЈЕРЉИВ ДОПРИНОС ОДБРАНИ СРПСКЕ И СВОГ НАРОДА

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта честитао је председнику Борачке организације Републике Српске Радану Остојићу и свим припадницима Војске Републике Српске Дан бораца Одбрамбено-отаџбинског рата Републике Српске и Првог српског устанка. – Борци ВРС дали немјерљив допринос одбрани Српске и свог народа. Без њихове херојске борбе и огромне жртве не би било Републике Српске и слободе српског народа. Посебну захвалност и поштовање упућујем борцима који су своје животе дали за Републику Српску, али и ратним војним инвалидима и свима онима који су преживјели страдање током рата. Велика жртва припадника Војске Републике Српске је омогућила да барем један дио српског народа западно од Дрине живи у миру и слободи. Због тога је важно да се трајно његује сјећање на преживјеле борце, а посебно на погинуле и рањене борце.

ОБИЈАЊЕ ПАРОХИЈСКОГ ДОМА У БЈЕЛОВАРУ ЈОШ ЈЕДАН ДОКАЗ ДА СРБИ НИСУ ДОБРОДОШЛИ

– Најоштрије осуђујем обијање парохијског дома у Бјеловару у којем живи свештеник Стефан Максимовић са својом породицом – поручује председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта. Непознати починиоци су у суботу у послеподневним часовима провалили у парохијски дом, испревртали ствари и узели већу количину новца, као и сав накит. Нови вандалски чин десио се само два мјесеца након што је Црква Свете Троице исплисана усташким и нацистичким симболима.

Полиција је извршила увиђај, али није реално очекивати да ће пронаћи починиоце и привести их правди као што то није учинила ни послјије исписивања усташких и нацистичких симбола, као и за многе друге вандалске чинове према Српској православној цркви и Србији широм Хрватске.

Линта истиче да свештеник Максимовић и његова породица, као и преостали Срби у Бјеловару имају све већи страх, живе у неизвјесности и несигурности јер им се шаље злокобна порука да нису добродошли и да им је најбоље да се иселе. Апелујемо на међународну заједницу да тражи од хрватске власти да спречи овакве и сличне инциденте јер надлежни органи не предузимају конкретне кораке.

Брутална измишљотина да су Срби починили злочин на сарајевској пијаци Маркале

Брутална је измишљотина да Бсу припадници Војске Републике Српске, на данашњи дан прије 30 година, починили масакр на сарајевској пијаци Маркале, оцјењује председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

Експертске групе су недвосмислено дошле до закључка да 5. фебруара 1994. године није испалеена минобацка граната са српских положаја која је пала на пијаци. Том приликом убијено је 68 грађана Сарајева, док их је 142 рањено. За трагедију одмах су оптужени Срби, односно припадници Војске Републике Српске.

Припадници Војске Републике Српске су, такође, лажно оптужени да су починили

ли и други масакр на пијаци Маркале који се десио годину и по дана касније тј. 28. августа

1995. године, када је убијено 37, а повријеђено 90 цивила. Неколико независних тимова истра-

жилаца, укључујући експерте Уједињених нација, је утврдило да не постоје конкретни докази да су минобацачки пројектили у оба масакра испалеени са српских положаја.

Линта истиче да се у оба случаја десио злочин над цивилима који је починила муслиманска страна, а с циљем да послужи као повод да НАТО масовно бомбардује Републику Српску. Западна и муслиманска пропаганда су злочин над цивилима на пијаци Маркале користили као средство да се Срби додатно прикажу као злочинци, а Муслимани као жртве. Доћи ће вријеме када ће бити утврђена права истина ко су одговорна лица за почињене злочине на Маркалама.

ОДРЖАНО 12. СИЈЕЛО ГАЧАНА У БЕОГРАДУ

ПОНОСНИ НА ПРВИ ВИЈЕК ГИМНАЗИЈЕ

Сваке године одржава се велики број херцеговачких сијела, али не каже се случајно – једно је Гатачко.

Овогодишњи традиционални 12. сабор Гачана и пријатеља Гацка одржан је у суботу, 10. фебруара 2024. године, у београдском ресторану Дуја и протекао је у знаку обиљежавања вијека чувене гатачке гимназије.

Неколико истакнутих завичајних прегалаца чланова најстаријег херцеговачког удружења у Београду се задњих година преселило у вјечност. Дошло је до природне смјене генерација, па је тако удружење, које предводи достојни наследици својих претходника Слободан Бобан Драшковић, за кратко вријеме постало препознатљиво као најперспективније удружење Срба Херцеговаца у Србији.

Након благослова гатачког пароха јереја Александра Гајића, окупљени су могли да чују надахнуту здравицу Рада Црногорца.

– Дао јаки Бог колико има на Божић крај бадњака варница, толико се нама рађало Радојица, колико било у години ведрих дана, толико се рађало Стојана и Богдана и колико била нам поносна и срећна покољења млада толико нам било нових Милорада.

Радуј се, цвјетај вољени граде, лијепо Гацко – мој Цариграде. Радуј се цвјетај вољени граде, моје Гацко и твоје наде, поносно нек нам је срце братско, живјели Гачани, живјело Гацко.

ДРАШКОВИЋ: ОБИЉЕЖИТИ ЛУБИЛЕЈЕ ВАСИЈА ГРЂИЋА И ПЕРА СЛИЈЕПЧЕВИЋА

Предсједник Клуба Гачана Слободан Бобан Драшковић поздравно је угледне званице и окупљене госте, а посебно се захвалио добротворима који су помогли да се сабор одржи и наговјестио будуће активности.

– У години када обиљежавамо 100 година од смрти најмелемнијег српског pjesника Алексе Шантића, Клуб Гачана ће се потрудити да на достојан начин у 2024. години обиљежи и двије годишњице знаменитих Га-

» Слободан Достанић и предсједник Клуба Гачана Слободан Бобан Драшковић

ДОБРОЧИНТЕЉИ

Клуб Гачана изразио је захвалност за допринос у успјешној организацији овог сијела општини Гацко, као и својим добротворима Родољубу Драшковићу (Свислајон Таково), Дејану Слијепчевићу (Гат, Нови Сад), Александру Старовићу (Вал инжењеринг), Дарку Бајчетићу (Штампа Систем), Марку Милошевићу (Импулс хемија), Видаку Тодоровићу (Даст Хаус), Бојану Еинфалту (Бомис грађевина), Богдану Зеленовићу и Ранку Лојовићу (Инорекс д.о.о), Марку Кртолици (Пламен д.о.о) Андреју Шуши (Анбора), Славку Гојковићу (Омега Хеминг), Драгану Авдаловићу, Трифку Вуци, Воју Манојловићу и Мишу Кошутићу.

чана – 90 година од смрти гласовитог народног трибуна и генералног секретара српства Васиља Грђића и 60 година од смрти једног од најумнијих глава, које је Гацко изнедрило, Пера Слијепчевића.

Драшковић је подсетио да Клуб Гачана настоји да корача утабаним стазама његових претходника истакнутих завичајних и националних прегалаца Светозара Црногорца, Видака Ковачевића, Милоша Марковића и бројних знаменити људи који су оставили неизбрисив траг међу земљацима.

– Нажалост, од прошлог сијела су нас напустила још двојица гатачких угледника и прегалаца, отац свих херцеговачких удружења у Србији Петар Пејо Бајчетић и наш угледни члан др Радмило Рончевић. Све што смо као Клуб радили, радили смо из велике потребе, обавезе и задовољства, неупитне љубави према завичају, онолико колико смо могли, знали и умјели. Основни циљ ових окупљања је да досадашња познанства и пријатељства духовно обновимо и оплеменимо, али и да се обогатимо са новим познанствима и пријатељствима. Сијела су прилика да покажемо да се не одричемо себе, славне прошлости, поносних и витешких предака, обичаја и традиције – рекао је Драшковић.

Он се посебно захвалио својим најближим сарадницима који су изнијели највећи терет у организацији овог сијела – неуморном секретару Трифку Вуци, Југославу Шукловићу, Драгану Авдаловићу, Раду Црногорцу, Урошу Марковићу и Немањи Слијепчевићу.

ОГЊЕН МИЛИНКОВИЋ: И НОВЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ НЕ ЗАБОРАВЉАЈУ ЗЕМЉУ ПРЕДАКА

Поздраве из завичаја пренио је начелник општине Гацко, др Огњен Милинковић.

– Изузетно сам срећан што видим да овдје далеко од завичаја, Гачани и њихови потомци и друге и треће генерације чувају дух Херцеговине и Гацка Светог Петра Зимоњића, Саве Владисавића, браће Грђић и многих значајних имена са којима се поносимо. Важно је да се сабирамо и зато кад год сте у прилици дођите у завичај посетите Гацко.

Гацко је у вријеме заједничке велике државе словило за мјесто у коме у односу на број становника живе најобразованији грађани. Зaslуге за то припадају професорима гатачке гимназије која је недавно навршила 100 година постојања. Ова установа знања носи име по рођеном Гачанину Перу Слијепчевићу, великом књижевном историчару и германисти, који је писао да наизглед „се чини чудно да је историјска свест онако будна у једној области чија је самостална историја била и кратка и сасвим незавидна. У ствари, национално осећање Херцеговца и није локално, не односи се на ефемерну државу Херцегову, него на цео народ.“

Зато је Клуб Гачана донио одлуку да највеће признање овог Удружења *Повељу Свети Петар Зимоњић* ове године понесе Средњошколски центар *Перо Слијепчевић* Гацко.

ПЕТАР ПЕКО БУМБИЋ: ГИМНАЗИЈА ЈЕ НАЈЗНАЧАЈНИЈЕ ШТО ГАЦКО ИМА

Ову награду уручио је најстарији међу гатачком господом окупљеном на завичајном сабору, гласовити професор српског језика и књижевности Петар Пеко Бумбић. Он је у свом обраћању истакао да је као професор почео да ради у Гацку прије непуних шездесет година.

– Била је то тада, тих година велика по-

» Петар Бумбић и Александар Пуровић

треба и велика жеља људи у гатачкој гимназији и општини. можда и зато што сам из куће просвјетних радника, иако нисам био ђак гатачке гимназије, ни стипендиста општине, сматрао сам то својим дугом. Заволио сам свој посао захваљујући ђацима којима сам предавао, на које сам више него поносан и колегама професорима са којима сам радио. Радовао сам се свакој доброј оцјени коју сам дао, одболовао слабе. Како сам рано отишао из Гацка, сада сам више упознао и Гацко и Гачане.

Рад у гатачкој гимназији оставио је у мени дубок траг. Ако је имао значаја и за моје ђаке и гатачку гимназију, радује ме. Гимназија у Гацку, дијелом мишљење многих, генерације њених ђака, њихов успјех и високи дometи, најзначајнији је и највише што Гацко има, што годинама ствара и даје и чиме се с правом може највише да поноси. За њен рад и успјех заслужни су сви који су у њој радили и сада раде и сви који су за то услове стварали; за њен понос и име њено – њени ђаци. Надам се да ће и будуће центар, ђаци и професори постављати високе циљеве и својим радом и успјехом достојно чувати углед Гимназије, што је и дуг према великом и часном човјеку – нашем Гачанину Перу Сијепчевићу, чије име средњошколски центар сада са поносом носи.

АЛЕКСАНДАР ПУРОВИЋ: НЕ СМИЈЕМО ПОСТАТИ ЖРТВЕ ЛОШИХ ЂАКА!

Признање намијењено СШЦ *Перо Слијепчевић* Гацко примио је директор ове установе Александар Саша Пуровић, који је истакао да признање које носи име Светог Петра Зимоњића представља велику част и обавезу. Он је у изјави за *Слободну Херцеговину* истакао да су се времена значајно промијенила и да се у задњих десетак година преполовио број ученика, данас их је свега 270.

– Морамо се потрудити да не постанемо жртве лоших ђака. Мислим да у Гацку постоји таква свијест. Наша омладина одлази у велике градове на државне Универзитета и по правилу тамо и остаје. Као просвјетни радници настојимо да наша школа као цијењена васпитно-образовна установа пружи све да ђаци који настављају са образовањем буду на понос школе и постигну што бољи успјех. С друге стране то се рефлектује на садашње бројно стање ученика. Надам се да ће доћи боље вријеме и да ће Гацко оживје-

ти тако што ће бити у могућности да својим најбољим ђацима понуди много више како би се вратили. То је једини начин да се промијени демографска слика и чврсто вјерује да ће се то и десити.

НАГРАЂЕНИ НАЈБОЉИ СТУДЕНТИ

Као и сваке године, Клуб Гачана је припремио пригодне новчане награде за најбоље гатачке студенте Универзитета у Београду.

Већ по традицији Славко Гојковић уручио је награде најбољим студентима, а то су ове године: Радивоје Пушара (Машински факултет Универзитета у Београду), Вукан Стањевић (Војна академија Универзитета Одбране) и Радош Бибесковић (Медицински факултет Универзитета у Београду). Гојковић је у својој бесједи нагласио да и учен човјек може остати необразован.

– Образован је онај човјек који има образ Божи на себи. Зато, идите за Светим владиком Николајем који је најученији и најобразованији Србин и нећете скренути с пута – поручио је Гојковић.

Предсједник Удружења *Саборник* Милатин Достинић уручио је Слободану Бобану Драшковићу умјетничку слику као израз поштовања за досадашње резултате Клуба Гачана. Ово Удружење окупља некадашње борце и настоји да се подизањем споменика одужи Момиру Булатовићу у знак захвалности што је имао довољно политичког и дипломатског искуства да током преговора сачува Херцеговину у саставу Републике Српске.

ПРЕМИЈЕРНО ИЗВЕДЕН ДИО ИЗ ЕПСКЕ ДРАМЕ СВЕТИГОРНИК

Као и увијек Клуб Гачана је припремио изузетно богат културно-умјетнички програм. Тако је премијерно у изведби глумца Михаијла Лалосевића и Ђорђа Марковића приказан дио из епске драме *Светиогорник*, коју је по благослову епископа будимљанско-нишкићког г. Методија написао Атанасије Радовић, синовац блаженопочившег митрополита Амфилохија. Ријеч је о дјелу у коме је аутор интегрисао савремени тренутак са духом светоотачког наслеђа које је продишало у Црној Гори.

У току програма наступила је Изворна пјевачка група *Сава Владиславић*, КУД *Зелентора* из Гацка, као и народни гуслари Срђан Авдаловић и Никола Бошковић.

По први пут на гатачком сијелу наступиле су даровите етно пјевачице сестре Јована и Бојана Радмиловић.

У току програма одржана је и веома богата томбола на којој су најсрећнији добили на поклон густе, викенд на Златибору, умјетничке слике, прштут, сир из мјешине и велики број вриједних књига, као и поштанску марку са ликом Саве Мркаља, првог реформатора српске ћирилице.

За музички дио програма и изванредну атмосферу био је задужен најбољи херцеговачки бенд у Србији предвођен легендарним Богољубом Болетом Бошковићем из Нове Гајдобре. Међу гостима су били замјеник начелника општине Гацко Сениша Мандић, народни посланик и предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта, бивши народни посланик Дејан Стошић, предсједници и представници завичајних удружења из Суботице, Зрењанина, Ковина, Новог Сада и Вршца, те удружења Невесињаца, Требињаца, Мостараца, Калиновчана, и Љубињаца у Београду. Вече ће се памтити и по изузетно надахнутом водитељу Урошу Марковићу.

ТРИФКО ЂОРОВИЋ